

Romaneskn-poetska gromada
Vladimira Kirde Bolhorvesa

KRAJ PROZORA, ISPRED OGLEDALA
četvrti poetski tom,
ujedno i šesnaesti tom
beletrističkog spleta

Slika-kolaž na naslovnoj korici
Marija Jakim

Dizajn naslovne korice
Silard Baldo

Prvo izdanje

Vladimir Kirda Bolhorves

heuteranističko-beletristički venac

**SNEVAJUĆI ZVEZDU
HEUTERANIJE**

šesnaesti beletristički tom

**KRAJ PROZORA,
ISPRED OGLEDALA**

poezija

Novi Sad, 2013.

**KRAJ PROZORA,
ISPRED OGLEDALA**

NA HEPENINZIMA I U SNOVIMA

Od davnih dana svog (neuspelog) braka sa Cecilijom Hodak pitam se, s vremena na vreme, da li je bolje biti oženjen ili slobodan. Jednom mi se čini da su srećniji (a statistike kažu da i duže žive) oženjeni muškarci, drugi put mislim da gubitak slobode nikakve porodične ugodnosti ne mogu nadoknaditi.

Moja kritizerka Jasenka Hardi više puta je preda mnom, zabavljajući i naše bližnje i sebe, rekla:

“Najbolje je narcisoidnim egoistima koji se ožene, upropaste neku dobru dušu, naprave jedno ili dvoje dece, a potom se vrate u slobodu. Iz koje povremeno – naročito ako su zaljubljeni – uskaču u divlje brakove. Tek toliko da se nauživaju u porodičnoj idili. Kad se ljubavnik i surogat muža izivi, i nove partnerke zasiti, ponovo beži u slobodu. I vreba novu žrtvu. Naravno, svoju narcisoidnost i egocentričnost takav tip kamuflira. Zakiti je svakojakim ukrasima.”

“Kod umetnikâ je sve ovo dignuto na kvadrat”, dometnula je Ljubica, supruga Borisovog kolege i druga Jeremije Domovića. “Alek je, kad se zacopa, romantičan poput najvećih klasika epohe romantizma. Kad gledam njegove slike, i slušam njegove priče, pada mi na pamet da niko ne ume ženu tako da idealizuje kao on. A kad slušam tebe, Jasenka, pomišljam da niko ne ume ženu tako da iskoristi kao on. Doduše, dotičan dilber tvrdi da svakoj daje bar onoliko koliko uzima. Ali ja nisam sigurna da se njegovo poimanje ljubavi poklapa sa poimanjem naših srodnica.”

Jao, žene!

Ne bih, bar ovog puta, pevao o njima (prepustio bih se poetskom realizmu, hiperrealizmu i nadrealizmu, figuralnom i apstraktnom), da koordinator Borisovog i mog stihotvorenja pre par meseci, krajem minule godine, nije rekao:

“Voleo bih da vam pesme budu što poetičnije (ha-ha!), što eteričnije, što univerzalnije – ali i što suvislije. Prepustimo bleferima, mlaticima prazne slame, modernim i postmodernim larpurlartistima, da spravljaaju ‘poeziju iz šešira’, da lupetaju šta im padne na pamet, da u pesme ubacuju reči, sintagme i metafore koje izvlače iz cirkusa oko sebe i u sebi. Ako baš želite da i vi budete deca ovoga doba, da povremeno osećate zadovoljstva prodavaca magle, unesite u svako svoje poglavlje po jednu pesmu s ključem. To ću i ja da činim. Više od jedne apstraktne pesme u poglavlju nije nam potrebno. I još nešto, gospodo: Molim te, Borise, da u poeziju ne unosiš filozofiju istorije. A tebe, Aljoša, molim da ne meditiraš samo o svojim obojenim platnima i projektovanim kućama.”

Dobio sam, dakle, slobodu. Kao robijaš u ćeliji. (Jao!)

Bacili su ga u samicu, pa mu rekli: “Šetaj do mile volje.”

I još nešto, gospodo: Pošto nam je obim svake pesme ograničio na jednu stranicu (samicu), koordinator našeg stihotvorenja je sugerisao da, ako neka tematika zahteva više stranica, pišemo cikluse tematski srodnih pesama.

Navikao sam na sadržajnu i formalnu srodnost vlastitih likovnih i arhitektonskih tvorevina. Celokupno moje stvaralaštvo u oba domena razvrstano je po ciklusima. (Ovo ustrojstvo Rosen je preneo u poetske tomove.)

Žene i putovanja, slikanje i projektovanje.

To je, rekoh mnogo puta, srž moga života.

Pošto mi je naloženo da o svom stvaralaštvu ne meditiram, preostaju mi žene. (Putovanja su kod mene već sporedne aktivnosti. Uostalom, ona su mi i dosad najčešće služila samo da ukrase, atraktivnijom i intenzivnijom učine relaciju Ja – Ona.) Po svoj prilici, prva grupa mojih stihotvorina biće posvećena damama koje nisu realne junakinje moje intime, ali koje na pariskim bulevarima, izložbama, koncertima, kućnim sedeljkama... prilično često viđam. Neke pokatkad i sanjam.

TANUŠNO, A MOĆNO

“Uveren sam”, rekoh Kristoferu
u prepunom, zagrejanom “izlogu”
kafea “Les Deux Magots”, u kasno,
prohladno popodne na Sen Žermenu,

“da su Žid, Žirodu, Hemingvej,
Pikaso, i onaj nerazdvojan par
Sartr – De Bovoar, ovde sedeli
samo radi toga da bi bili viđeni.”

“I nas dvojica smrtnicima
pružamo jedinstvenu priliku
da nas vide u trenucima dokolice”,
uzvratí šef, i nasmeja mi se u lice.

Odavno me ovakve njegove
(kao i mnogobrojne Rilionove)
u biti benigne strelice ne iritiraju,
te varirah svoju staru meditaciju:

“Boli me i levi i desni nokat (jao!)
za Žida, Žirodua, Pikasa i Sartra.
Boli me (egocentrična, nezajažljiva) duša
dok posmatram defile fascinantnih žena!

Ne veruj mi, družo, ali ću ipak reći:
Dao bih svu umetnost, i svu slavu
ovoga sveta, da mogu sjedinjavati se
sa svakom palidom koja me opčinjava.”

LORET ŠARNE

Da si bila petrogradska guvernanta,
do neba bi letela belogardejska graja:
"Bog nam šalje novu Jovanku Orleanku,
da spasimo Otadžbinu, i cara Nikolaja!"

Da si bila radnica u madridskoj fabrici,
iz internacionalnih brigada bi se čulo:
"Tanka je i krhka ova Agnes ili Dolores,
ali joj je srce čvrsto, oko vatreno i smelo."

Da si bila igračica u berlinskom kabareu,
nosioci štalhelma bi na frontovima pevali:
"Lili Marlen je dobila prijateljicu i rivalku,
noćas smo i s jednom i s drugom plesali."

Da si bila čobanica na balkanskom brdu,
partizani bi te u šumi naučili da recituješ:
"Druže Tito, vodi nas iz borbe u borbu,
jer želimo da ginemo, ti da pobeđuješ."

Da si bila cura iz čatrlje u faveli,
i geriljerosi i huntisti bi šaputali:
"Dali smo joj potrebne instrukcije,
pa je među one razbojнике poslali."

Da sam, Neshvatljiva-Neulovljiva,
u pravo vreme prave stvari učinio,
ja bih se, umesto Patrika Šarnea,
na magiji koju isijavaš sada pržio.

BLANŠ MOFERU

Sinoć sam se, u holu Opere,
pogledom diskretno milujući
bedra i guzne polutke vitke ripide,
setio početka svoje kobne greške.

Šarl je u mom Spoljašnjem ateljeu
povremeno malterisao velika platna,
kao što sam ja nekada, u Minhenu,
pravio društvo her Grajfenhagenu.

Blanš nas je počesto, s nekom
drugaricom ili sama, posećivala.
U lepoj glavi imala je ženske pameti:
da nam naga pozira, nije pristajala.

U nedoumici je, izgleda, bila ona,
u nedoumici besmo i nas dvojica.
Tek kad su se Šarl i Blanš svezali,
osetio sam da me zahvata groznica.

Nije mi, doduše, bilo prvi put
da naknadno uviđam grešku.
Najgore je što žudnju za Blanš i sada
nosim kao kamenčinu. Mučnu, tešku.

Da je barem negde daleko!
Uspeo bih da je zaboravim.
Ali, jao, i dalje je počesto viđam.
Iz muke ne mogu da se izbavim!

KLAUDIJA SILONE

Lek za povremene samoubilačke patnje
zbog nemogućnosti da se sjedinjujem
s palidama što me kao gromovi pogađaju,
našao sam u razvijojli kojoj se trajno divim.

Decenijama ponavljam onu izlizanu:
Istinska, suštinska lepota je u nutrini,
a ne u prolaznoj telesnosti: u vitkim linijama,
ili u gipkim, oku i libidu izazovnim oblinama.

Ipak, da crnomanjasta rusija nema,
pored jakog karaktera u svilenj duši,
lepe crte lica, prirodno negovano zrelo telo,
italijansko-tunišanskom strašću armirano,

zaceo ne bih podnosio njeno ćeretanje
(iako je zakićeno inspirativnim smehom),
ne bih u njenom mirisu zaboravljao da žene-munje
prostreljuju sve erotomane pod nebeskim svodom.

Kad nasluti da me je Loret, Blanš,
ili neka manje opasna munja ranila,
moja inspiratorka stišava reči i salve smeha,
pojačava, u mraku sobe, zagrljaje i dahtaje.

Još jedna izlizana: Treća mladost
smiruje zavisnike od "zdrave droge".
Ne verujem u to. Ja navedenu zavisnost
doživljam (jao!) kao neizlečivu bolest.

PLAŽA NA SENI

“Klodi, mila, u vreme letnjih žega
osećam se, kao i većina prijatelja
koje poznajem, neugodno, baš loše,
svuda osim pored kakve velike vode.

Posmatrajući ovu reku, za kupanje
zabranjenu, mrzim našu civilizaciju.
Da, na keju je pesak, red palmi, čak i bazen.
On je kap vode u oznojenom ljudskom moru.”

Mila se sunčala. Na moje ćeretanje
nije reagovala. Potom se istuširala.
Pogledom (i željom) sjedinih se s jednim
od razgolićenih, na zemlju palih anđela.

Klodi, jedina (u nevolji propalice),
pre... jao, ko će izbrojati godinice,
slikar je na plaži Jadrana suhu lovnu mrežu,
povremeno se u slanoj vodi rashlađivao.

Preko dana sam pegave, poput rakova
ispečene Šveđanke i Nemice portretisao,
uveče sam, kao “galeb”, slobodan strelac,
propusnice u njihovom smehu (i telu) tražio.

Klodi, mila, preplanula, oznojena,
uštini, ošamari sanjivu propalicu!
Večeras ćeš mi, pomahnitalom, zameniti
nekadašnju Nemicu, ili današnju lepoticu.

LEK KOJI UBIJA

Ponirati u dubinu,
ali ne ostati u rovu,
govori srčan predvodnik.
Krug pretvarati u spiralu.

Kako razlikovati postojeće
i ono što počinje da uzleće?
ponavlja nezadovoljan skeptik.
Da li brže leči hladno ili vruće?

Neoprezni, koji su požurili,
sa pola puta su se vraćali.
Preoprezni, koji su oklevali,
na pola puta su se pokajali.

Meleamar je naglašavao
da će na kraju biti sladak
samo gust, žućkast sirup,
koji je najpre veoma gorak.

Popiti otvorenih očiju,
ali ne pokleknuti ukusu,
govori branilac odstupnice.
Crna mačka je na tvom putu.

PRE OTVARANJA IZLOŽBE

Patrik Šarne je jedan od onih,
u Parizu tako brojnih gorogana,
koji stalno pokušavaju, neretko i uspevaju,
da u pravo vreme budu na pravom mestu.

“Ušao je u apstraktni ekspresionizam,
ali se i tu ‘potvrdio’ kao puko mazalo”,
reče suvonjav, ciničan Žilijen Odenak,
dok se polako punila galerija “Boalo”.

“S druge strane, Patrik ima galeristu
koji je u stanju čak i đubre da proda.
Loret je u svakom pogledu iznad muža,
a glumi kao da u prizemniku vidi boga.”

“Bravo, Žilijen!”, dočeka Žak Vernon.
“Moj kolega Alek i ja istinski uživamo
kad neko iznosi inteligentne, britke sudove.
Jer tada ne moramo svoj um da uprežemo.

Mislim da ti proizvodiš solidne slike,
ali se držiš galeriste koji te izrabljuju.
S treće strane, supruga tvoj talenat ne ceni.
Možda si zbog toga melanholičan i ciničan.

Psihologija je dokazala da su žene
romantične i snene dok su devojke.
Kad se udaju, obično postaju pragmatične.
Kad rode decu, postaju materinski sebične.”

POSLE OTVARANJA IZLOŽBE

“Žilijen, družice, i Patrik primećuje
da više gledaš njegovu suprugu
nego njegova platna”, rekoše prijatelju.
“U pravu si. Ali si i na javnom mestu.”

“Tebi, izgleda, više smeta
što mi Loret leškari na srcu,
nego njenom šmokljanu Patriku”,
uzvrativši cinik, pa se obrati Žaku:

“Ale i ja mislimo da su na otvaranjima
originalniji neki (ženski) likovi u publici,
nego radovi koje nam predstavljaju stvaraoči.
Zato naše žene sve ređe sa sobom vodimo.

Moja Liz, doduše, više i nema želju
da ide na otvaranja izložbi. Zaista je
postala i pragmatična i sebična. Umetnost je,
govori, u današnje vreme takoreći suvišna.”

“Ona, Žilijen, nije zadovoljna s tobom
kao muškarcem.” Vernon se zabavljao.
Ovakve teme su poslastica mog prijatelja.
“Žene su ponajbolje u umetnosti življenja.”

Žilijen se osmehnuo, Žak je nastavio:
“Šta vam vredi, druškane, Aleku i tebi,
što ste, ili mislite da ste, vrhunski umetnici.
Loret je Patrikova. Prizemni su pobednici!”

MUNJA NA JELISEJSKIM POLJIMA

“Aljoša, sećaš li se kako smo,
pre više od dve hiljade sedmica,
na novosadskom korzu maštali
o lovu na jata pariskih lepotica?”

obratio mi se sinoć brat Rilion
na rapavom, vlažnom pločniku,
koji pripada jednom od najčuvenijih,
najekskluzivnijih šetališta na svetu.

“Eto, snovi su vam se ostvarili”,
mirno će, malko ironično, Febri.
“Doduše, ne baš onako kako ste zamišljali,
ali imate bolje supruge no što ste zaslužili.”

“U Novom Sadu sam bio neosvojev.
Ni u Parizu ne podlegoh streli Amora”,
pohvalio se Rilke bodro, a dodao tužno:
“Padoh u Kucuri, u mraku blatnog šora.”

“Alek, i ti ćeš pasti!” Klaudija mi je,
pripijena, čvršće stegla nadlakticu.
“Jednom sam se, zureći u izlog, spotakla.
A tebe je, balavče, uspijuša skoro oborila!”

“Eh, Klodi, bujna kraljice smeha!
Nije njega obična šmizla strefila”,
otužno će Rilke. “To je ta što nam se
nakon dve hiljade sedmica ukazala!”

NEPATVORINE NA KEJU BRANLI

Najnoviji luč Grada svetlosti,
Muzej primitivnih umetnosti,
upalila su letos dva štrebera: Žak Širak
i Kofi Anan, na odlasku u politički mrak.

Mark Orlović zna da ne marim
primitivizam, čak ni umetnički.
Stoga se nije čudio što me najviše zanima
sâm kompleks Žana Nuvela na keju Branli.

Ja znam da je Mark imao,
pre ljubavi i braka sa Fransi,
idilu sa Balulu, crnom biserkom iz Kenije.
No beše uveren da nije otac male Nensi.

Obojica znamo da smo vrelim,
nepatvorenim Afrikankama
opčinjeni mnogo više nego totemima,
ukrašenim štitovima, ćupovima i šarama.

Jao, vrela, nepatvorene!
One su potvrda gole istine
da čovek, ma kako talentovan bio,
ne može nadmašiti dela Prirode!

II

JOŠ LUNJAM ŠOROVIMA I LENIJAMA

Pre četiri sedmice, krajem decembra 2005, na drugi dan Božića, Rosven je Aleku i meni, pošto smo sva trojica iskazali želju da pesme i dalje pišemo, izložio svoje viđenje nastavka našeg stihotvorenja, o da, insistirao je da pišemo što poetičniju (hm-hm!), što eteričniju, što univerzalniju, ali i što suvisliju poeziju, baš tako je govorio, ali, molim vas, gospodo, dodao je, bez previše filozofije istorije, slikarstva i arhitekture, ako već ja patim od boljke koja pogađa svakog umetnika, a zove se narcisoidnost, i ispoljava se kao zaokupljenost sobom i svojim stvaralaštvom, izlečite se bar vi, bar nakratko, od te boljke.

U redu, prikane, izlečiću se, bar nakratko, od jedne svoje preokupacije, filozofije istorije, ali ne mogu, o ne, da se izlečim od druge, od opčinjenosti najužim svojim zavičajem, bez obzira na to što si ti odavno rekao da smatraš slabijima one zevzeke koji odu u neki bolji, ili bar zanimljiviji, svakojakim mogućnostima bogatiji svet, a onda se, nakon kraćeg ili dužeg vremena, vrate u domaju, to nije zdravo stanje, ko je uistinu odrastao, u prvi zavičaj se nije vratio, bez obzira na to da li mu je, ili nije, u belom svetu zamenu našao.

Alek je već decenijama u dalekom belom svetu, nas dvojica, Rosven, već decenijama živimo u obližnjem belom svetu, sva trojica napušteno, komunalno uređeno, a ipak, rekao bih, zapušteno, sa stanovišta duha, emocija, optimizma, entuzija-

zma srozanu, sve dalju, samotniju, sve jadrniju, sumorniju doma-ju povremeno posećujemo, pa se potom u neophodnu nam tuđinu vraćamo, prvom našem zavičaju sentimente poklanjamo, pesme pevamo.

Treba da budu poetične, eterične, prozirne, a neobične.

Tematika njihova treba da bude razumljiva, a zanimljiva.

Kako to izvesti, kako sagraditi kule između neba i zemlje?

Jesu li uspomene čudesni čardaci između neba i zemlje?

Direktne odgovore na ova pitanja nemam, a indirektnih odgovora imam nekoliko, o da, imam ih podosta, u jednom od njih glavni junaci su neki moji rođaci.

Alekova sestra Leonka, koja već ravno četrdeset godina živi u Geteborgu, nekoliko puta je nama, bližnjima, rekla da ima dana, i noći, kad više vremena provede u svojim keresturskim, somborskim i beogradskim uspomenama nego u tekućoj svojoj švedskoj svakodnevicu; njen muž, Lala iz Titela, nato se samo smeška, njene dve kćerke se posprdno smeju.

Mironova sestra Verunka, koja već trideset pet godina živi u Užgorodu, još tuguje za keresturskim šorovima, za salašima, poljima i livadama za Visokim mostom; muž, kćerka i unuci je teše, ali najčešće bezuspešno.

Alekov mlađi brat Mižo, koji već dvadeset osam godina živi u Melburnu, nekoliko puta je nama, bližnjima, rekao da namerava da se pod starost vrati u Kerestur; njegovi najbliži, supruža, sin i unuci, u tu priču ne veruju.

Joakimova kćerka Vanedija, koja već dvadeset tri godine živi u Hamburgu, voli da naglasi da joj je odande sa mužem i decom isto onako lako doperjati u Kerestur kao, recimo, Amerikancu iz Njujorka u Los Anđeles; a kad cela Evropa bude ujedinjena, i formalno ćemo svi živeti u jednoj državi.

Joakimov sin Filumen, i Mironov sin Aron Drugi, koji sa svojim familijama već osamnaest godina žive u Torontu, smatraju, kao i Mižo, da su u dalekoj tuđini samo privremeno, ali se pri tom i sami smeškaju, pretpostavljajući da će ta privremenost trajati do kraja života (a nastaviće se na tamošnjem groblju).

Alek Vislavski... on ima priliku da sâm govori o sebi, svojoj nostalgiji, o svojim osećanjima, uspomenama i ostalim uživalačkim mukama.

ŠOROVI, KAO SVETSKI PUTEVI

Prolećna setva je konkretan,
a napajanje duše skriven razlog
mog četvorodnevnog druženja
sa Mironom, na njegovim poljima.
Sa mnom je iz grada doputovao i Teofil.
Želi da prekрати penzionersku dosadu
(i prevrne koju kerestursku udovicu).
Predveče, kad se iz hatara na Kurti šor vratimo,
kad se istuširamo i nesuzdržano nakrkamo,
Miron se posvećuje kravama i svinjama,
a Teofil i ja, poput đilkoša, sedamo na biciklove,
pa odlazimo na po par piva u kojem bircuzu,
ili obilazimo kratke sokake, duge šorove.

“Mama, kad ste poslednji put bili
na Zbežnjaku?”, upitah jednom
onu koja je najveći deo svog života
u selu provela. (Ostatak kod sina
u gradu protavorila, da bi se, najzad,
na keresturskom groblju zauvek smirila.)
“Zbežnjak je, sine, daleko od Kurtog šora.
Bila sam tamo pre tridesetak godina.”

“Leonka, Mižo i ja više smo
landrali po svetskim meridijanima,
nego mamica po seoskim šorovima”,
konstatovao je jednom Alek.
“Naša Melanija se, kao i Makrena,
teže odlučivala za odlazak
na drugi kraj sela, no što su
njena deca odlučivala da putuju
s kraja na kraj sveta.”

SELO SVE STARIJE, SVE MLAĐE

“Da, Kerestur je svet u malom,
a svet je, možda, Kerestur u velikom”,
reče Miron kad smo, Teofil i ja,
nakon “provoda” u selu, započeli
mudrijaško časkanje sa domaćinima.

“Ne znam šta si time hteo da kažeš”,
uzvрати moj šurak, “ali mi pada na pamet
da u gradu često pasivno učestvujem,
uz neke tv emisije, u globalnom ogovaranju,
a u selima, svom Đurđevu i vašem Keresturu,
aktivno učestvujem u lokalnom ogovaranju.”

“Večeras je, nakon neuspelog pokušaja
da se ubaci u intimu jedne poznanice, udovice,
ogovarački raspoložen prema ženskoj polovini
Kerestura”, zagolicah uši skladnog para.

“Ovo, nadam se, neće dopreti do ušiju moje Vesne”,
uzvрати nasmejan Teofil, “ali ovdašnje slobodne žene
zaista su smotane. Znatno je mlađa od mene, a kaže:
‘Joj, mene seks više ne zanima... Ne, ne, nisam se
sahranila pre vremena, nego imam važnija posla:
živim za svoju decu, još više za unuke.’”

“Ovde se, dilberu, i mlađe žene
ponašaju, neke i osećaju, kao babe”,
Oksana je glasu dala ton učiteljice.

“Od tolikih udovica (a ima i raspuštenica),
samo tri-četiri su u poslednjih pet godina
uspele da nađu novog životnog druga.

Boris je odavno zapazio da su u selu
stariji, pa i sredovečni muškarci sve ređi,
da su usamljene žene sve zboranije,
a samo kuće (statusni simboli domaćinâ),
samo one su sve mlađe, sve komfornije.”

U ZAVIČAJU NJIVE I LENIJE SAMUJU

U zeleno doba spoznao sam
sve čari salašarske svakodnevice.
I sunčana rosna jutra na strnjikama,
i sanjiva popodneva u voćnjacima,
i rumena predvečerja na gumnima.
Spoznao sam i behare trešanja,
i jaru livada, i blato lenija,
i belinu zavejanih polja.
Nisam znao da me ti ambijenti
neće celog života okruživati.

U uzlazno doba sam, u hataru,
prema svima što žive na salašima
osećao poštovanje, čak i divljenje.
Povremeno sam, melanholičan,
osećao i izvesno sažaljenje.
Robovati porodičnoj samoći,
razgovarati samo s najbližima
i sa domaćim životinjama,
to možda prija osobenjacima,
ali ne i običnim ljudima.

Sada, u silazno doba,
lunjajući pustim lenijama,
prosejavam svoje uspomene.
Sećam se srećnih salašarskih trenutaka,
ali i nevolja koje su jahale mnoge dane.
Vidim tegobe koje su dragim samotnjacima
donosile razne (njima, zbog udaljenosti
od lekara, uvek teško lečive) bolesti,
vidim mesece njihove malaksalosti,
godine približavanja nemoćnosti.

U TUĐINI, PA JOŠ U DIVLJINI

Neizreciva je, katkad i neshvatljiva
magnetna sila najužeg zavičaja.

Podložna su joj, i kad odrastu,
deca bogatog, siromašnog,
ravničarskog, brdovitog kraja.

Ova refleksija blesnula je u meni
dok sam, iz autobusa, u tuđini,
pogledom šarao po golemoj planini.

“Ono što je domicilnom življu obično, dosadno,
hordama velike, lutalačke dece je neobično,
uzbudljivo”, voli da kaže lotalica Alek.

Shvatam taj fenomen, ali mi nije jasno
zašto su gorštaci, usamljenici, čudaci,
sagradili gnezda na orlovskoj visini,
razbacana po planini, u divljini.

Koliko znoja, pomišljam,
treba prolići da bi se *tamo*
sazidala kuća i stajal

A šta rade zimi, pitam se,
kad sneg planinu zaveje?

Ko leći dečicu, pa i odrasle,
ako ih bolest spopadne?

“Čeznemo za prirodnim lepotama”,
reče Jasenka. “Zavidimo svima
koji žive na morskoj obali
i u planinskim krajevima.

Šta je sada, dečače, sa žudnjom
o kojoj umeš nadahnuto da pričaš?
Zar su moje divlje kovrče (i strasti)
jedina nepatvorena priroda
koje se ne užasavaš?”

VREME POPLAVA, VREME SUŠA

Kao dečak sam, prelistavajući
neku ilustrovanu Bibliju za mlade,
naleteo na ostatak minulog potopa:
ogledalo usamljene, plitke bare.

Slično, ali neuporedivo lepše, živopisnije,
upečatljivije beše srebrnasto ogledalo
Vodoplavnih livada, iza Visokog mosta,
u sunčano prolećno ili letnje jutro.

Mali salašari su na suvom delu Livada
napasali svoje i naše krave, ovce, koze,
a Miron, Alek i ja zurili smo u podaleke
čaplje i rode, čuvare blistave vode.

U jednom trenutku sva trojica smo pojurili.
Ne da bismo skamenjene ptice uhvatili,
nego da bismo se, njima i ogledalu,
fascinantnoj čaroliji približili.

Bejasmo na kraju dečaštva
kad je u keresturskom hataru
započelo kopanje jednog od kanala
Hidrosistema "Dunav–Tisa–Dunav".

Nekoliko godina kasnije povukoše se
sve podzemne vode. Presušile su bare
oko Kerestura, a u hataru su bez ogledala,
čaplji i roda ostale Vodoplavne livade.

Bog se ponovo razgnevio. Ovog puta je,
umesto potopa, svojoj nevaljaljoj deci
česte saharske vrućine i suše poslao.

Prinose na njivama je prepolovio.

Stručnjaci govore da mreža kanala
može da služi i za navodnjavanje.
Ali, kako već biva kod glupih ljudi,
ništa ne vredi to "naklapanje".

RAJ ILI PAKAO?

Oni koji ga nose u sebi,
koji u njemu retko borave,
ali ga snažno osećaju
i kad su daleko od njega,
koji ushićeno gledaju njegove
tremove, plotove, krošnje, nošnje,
koji pomno slušaju i ponavljaju
njegove neobične priče,
koji duboko, s radošću ili tugom,
proživljavaju sve njegove promene,
doživljavaju ga kao umanjenu,
razblaženu, privremenu,
zemaljsku kopiju raja,
u kome bi, da im okolnosti
dopuštaju, rado boravili
do kraja svog života.

Oni koji u njemu
borave neprekidno,
i svakodnevno gledaju
njegovo dosadno lice,
koji su zasićeni njegovim
tremovima, plotovima,
krošnjama, nošnjama,
ogovaračkim pričama,
koji su ravnodušni prema
svim njegovim promenama,
doživljavaju ga kao umanjenu,
razblaženu, privremenu,
zemaljsku kopiju pakla,
iz koga bi, da im okolnosti
dopuštaju, rado pobjegli
već danas ili sutra.

LJUDI POSTAJU NEPREPOZNATLJIVI

Najlepše mi je kad u rodnom selu
tri-četiri dana boravim bez pratilaca.
Na kojoj njivi, ili senokosnoj livadi,
slušam Mironove "informativne priče"
o pojedincima i parovima koji me zanimaju,
o svakodnevicu Arona Drugog u Kanadi.

"Ja sam poreklom Sremica, a poznajem
više Keresturaca nego ti", rekla je Oksana
kad smo jednom, nakon povratka iz hatara,
ćaskali o meštanima dragog nam sela.

"Znamo zašto je tako. Za Mirona sam se udala,
i u Kerestur preselila, pre više od četrdeset godina.
Baš u vreme kad si ti, Borise, nakon diplomiranja,
najužem zavičajju definitivno okrenuo leđa."

"Kad si u selu, treba da odeš u crkvu, i na pijacu",
dometnu moj ujčević. "Tamo idu svi meštani,
kao što su stari Grci odlazili na agoru."

Zaista, u subotu ujutru sam,
za pola sata boravka na pijaci,
sreo pregršt prijatelja, poznanika,
školskih drugova i drugarica.

"Stani, ženo, da vidim Borisa Hardija!",
dobacio je supruzi Marotej Kotraš,
grleći me i ljubeći u oba obraza.

"Da nisi s Mironom, ne bih te prepoznao.
A u petom razredu sedeli smo u istoj klupi.
Ti si uvek u knjigu piljio, ja sam se igrao.
Sad si, kažu, doktor. A ja seljak ostao!
Da si medicinar, neku bih vajdu imao.

Jesam li se, stari moj, mnogo promenio?
Moram da priznam: meni ti više nisi ti.
Jesmo to mi, ali – sasvim drugi!"

PRIZORI POSTAJU NEPREPOZNATLJIVI

Povremeno, kad Mironu nije
potrebna pomoć, uzjahujem bicikl,
pa lunjam najpre šorovima i sokacima,
potom lenijama u rejonima hatara
udaljenim od poznatih mi njiva.

Dešava se da, na šoru ili sokaku
kojim nekoliko godina nisam prolazio,
ne mogu da nađem pojedine orijentire,
da uočim kuće, krošnje, jendeke, mostiće
koje sam nekad lako prepoznavao.

Dešava se da, u rejonu hatara
kojim nekoliko godina nisam krstarilo,
ne mogu da nađem pojedine orijentire,
da uočim njive, lenije, kanaliće, mostiće
koje sam nekad lako prepoznavao.

U takvim trenucima se malko štrecnem,
jer sam još jednu sliku amajliju izgubio,
a katkad me prožme i zadovoljstvo,
jer sam, ne odlazeći u daleki svet,
nov prizor, nov mikrosvet otkrio.

U nekim rejonima, stara soho,
nekad beše živo; a sad je tamo
toliko lenija zakorovljeno!

Nisu zatrte, jer su ratarima potrebne,
ali sada dnevno njima ne prođe stotinak
zaprežnih kola, već samo pet-šest traktora.

Nekim je pak rejonima lice izmenila mreža
malih kanala (koji, grešni đermu, isušuju,
umesto da napajaju žedna polja).

Kudim ljude i zato što ne razmišljaju,
a i zato što na šorovima i u hataru
borave samo kad moraju.

RADOST VEČERNJEG ŠETAČA

Tama, kućne i ulične svetiljke,
i bujne zelene krošnje, što liče
na čupave, šupljikave lustere,
tajnovitim, romantičnim čine
i domove, sa mračnim zabatima,
i dvorišne kapije, i baštenske zidove.

Detalje noćne lepote svog sela zapažam,
latentnu egzaltaciju usred mira osećam,
samo kad, usamljen, šetam pločnicima
u senci kuća, ili rubovima asfaltnih traka
što se protežu sredinom pustih šorova.

Jedna metalna kapija širom je otvorena.
Gazda je malopre stigao sa livade,
pa se, pod sijalicom ogromne šupe
između prednjeg dvorišta i gumna,
još muva oko traktora i kosačice.

Sredinom šora, koridorom omeđenim
zelenilom, povremeno projuri automobil,
traktor s prikolicom ili bešumni bicikl.
Gledam, ali face ne prepoznajem.

Mene je prepoznala,
i bicikl odmah zaustavila,
sredovečna, vižljasta ženica.

Tek nakon pet-šest rečenica,
kad je videla da se još dvoumim,
upitala me s kim razgovaram.

“Zar si zaboravio Vitku Ferolovu?
A pre... oh, ko zna koliko godina,
triput si me pratio do kraja ovog šora.”

Sad smo se oboje u neverici smejali.
Tako smo se, veseli, ošamućeni,
podmlađeni, ošinuti, i rastali.

TUGA PONOĆNOG ŠETAČA

Duže vreme sam, nakon večere,
sa Mironom i Oksanom ćaskao,
ali mi se ni posle političke tv emisije,
pred ponoć, još nije spavalo.
Koraćao sam, polagano, s uživanjem,
sinoćnom maršrutom: sa Kurtog šora
u Kapetansku ulicu, iz nje na asfaltnu,
zelenilom omeđenu traku Ciglašora.
Pogledom milujući, upijajući prozore i zabate,
tremove, dvorišne kapije, baštenske zidove,
krošnje ispred domaćinstava, i u drvoredima
što se protezahu s obe strane kolovoza,
približavao sam se okrajku dugačkog šora,
kući pred kojom se, pod dudovom glavurdom,
pre... oh, ko zna koliko godina, završavala
moja šetnja sa Vitkom Ferolovom.

Jasenska će mi oprostiti,
pomislih, i supruzi obećah
da ću je, ako budem zgrešio,
voleti još jače nego ranije.
Vitka sinoć reče da je udovica.
Da li da kucam na okno prozora?
Hoće li me čuti? U kojoj sobi spava?
Ima li u dvorištu lajavog džukca?
Jedna soba beše mračna, drugu je
obasjavala samo svetlost malog ekrana.
Ugledah, kroz proziru zavesu, Vitkinu
siluetu. Ali kraj nje i mušku figuru.
Povratak. Činilo mi se da su krošnje
Velikog šora pod vedrim nebom pokisle.
Nepomične, neme, mračne kućerine
ličile su mi na sumorne grobnice.

LJUBAV, BILO GDE, BILO KAD

Lenijom koja, kao stara kičma,
vijuga između raznobojnih njiva,
vukla su se dva kera, na biciklima.
Ostavivši iza sebe mnoge deonice,
sreli smo ženu, takođe na biciklu.
Pitanjem prekinuh njenu vožnju.

Objasnila mi je gde su razvaline
Vordeljijevog salaša; mom šuraku,
koji ju je upitao kako se ne plaši
da hatarom švrlja sama, odgovorila je
da ovde ovakve niko ne dira, jer udovica
u Keresturu ima možda i par stotina.

“Ti si udovica, ja sam udovac. (Doduše, beli.)
Zašto sad ne bismo ušli malo u kukuruz,
da učinimo nešto što bismo doveka pamtili”,
bubnu Teofil, a žena i ja smo se nasmejali.

“Ne znam ni ko si, ni šta si”, uzvratila seljanka.

“Ovaj drugi je, čini mi se, Boris Hardi,
tetić Mirona Vislavskog. A ti si neka
šaljiva, vetropirasta spodoba.”

Još par minuta smo ćaskali,
potom u dva suprotna smera
iste prašnjave lenije produžili.

“Zašto se, stranče u Keresturu, zezaš,
zašto Mironov, pa i moj, ugled narušavaš?”,
prekorih šuraka, pre glupo no strogo.

“Ovakav susret u pustoši hatara”, reče,
“uzbudljiviji je nego sličan susret u gradu,
gde žena ima na svakom koraku.

Paori i paorke se katkad na njivama tucaju.
A ja... ah, neću doživeti sve što mnogi
srećnici povremeno doživljavaju!”

STICANJE I LEČENJE ARITMIJE

Kad u svoju "vikendicu"
na najlepšem, Kurtom šoru
dođem sa najlepšom ženom,
vlastitom suprugom,
osećam se prijatno, komotno,
ali obično ne doživim ništa naročito.
Kad nam se pridruže Teofil i Vesna,
vikend u Keresturu je puka proza.
Zbog toga, a i zato što su moji bližnji,
Jasenska, njen brat, i bratova žena,
češće zauzeti nego slobodni,
u selo neretko dolazim sam.
Tada celo moje biće obogaćuju
svakojake dogodovštine i promene.
Valja dodati: ima ih više u meni
nego u mikrosvetu oko mene.

Mironove i Oksanine priče
o muškim i ženskim sudbinama,
i vlastiti susreti s nekim drugaricama,
povremeno razgorevaju u meni želju
da sada uđem u svakodnevicu, u dušu
onih s kojima sam vezan mladošću.
Tada su mi, zbog raznih okolnosti
(uglavnom zbog moje stidljivosti),
te devojke bile nedosežne.
Sada su one, kao majke i bake,
samo prema deci i unucima nežne.
Lečim se dušom svoje Jasenke.

III

BIĆEMO ZAPAMĆENI

Pisanje poezije uvek mi je teže padalo nego pisanje proze. Aleku i Borisu takođe. No zadovoljstvo nakon obavljenog (alhemijskog) posla beše proporcionalno stvaralačkoj mucu u toku samog posla. To znači da je naše uživanje nakon pisanja skoro svake pesme bilo veće od uživanja nakon pisanja skoro svake prozne celine. Vremenom smo na to uživanje tako navikli, takve smo (alhemičarske, narkomanske, ha-ha!) krize imali kad bismo u dužem periodu bez blagotvorne stimulacije ostali, da smo na završetku pisanja trećeg poetskog toma iskazali žaljenje zbog toga što više nećemo biti u prilici pesme da pišemo.

“A ko kaže da moramo prestati da ih pišemo!”, rekoh dvojici prijatelja krajem 2005. godine. “Jest, nakon petnaestog osnovnog toma menja se struktura beletrističkog i priložnog spleta – oni se spajaju i čine hibridan, dopunski splet – no to ne znači da u beletrističko-dokumentarne tomove nećemo smeti poeziju da unosimo.”

Predložio sam da u svaki dopunski tom unesemo po jedno svoje poetsko poglavlje. Ali ta poglavlja, budući da više nemamo onoliko energije, strpljenja i vremena koliko smo dosad imali, neće biti onako obimna kao što su bila neka ranija poetska poglavlja. Svaka pesma, sugerisao sam, neka stane na jednu stranicu. Izuzetak bi mogle da budu samo pesme koje će, inspirisan ruskim narodnim pevakama, napisati Boris. Samo te njegove pesme mogle bi

da se protegnu na po dve stranice, kao što su se protezale istovrsne pesme koje behu plod njegove inspiracije rusinskim i ukrajinskim pevankama.

“Ako već moramo za tebe da radimo (a moramo ne samo po tvojoj zapovesti nego, kako si malopre naglasio, i po svojoj unutrašnjoj potrebi), radije ćemo pisati pesme nego prozne celine”, reče Boris.

“Ja vas molim da pišete i poeziju i prozu, ali sada govorimo o poeziji”, uzvratih. “Pošto vas brutalno eksploatišem (ha-ha-ha!), nastojim da vam stvaralačke muke što više olakšam, pa vas obaveštavam da će mi biti dovoljno ako svake godine budete napisali samo po desetak poetskih stranica. Toliko ću i ja napisati. Prema tome, u svakom tomu bi moglo da bude tridesetak naših pesama, raspoređenih u tri poglavlja. Ja ću tolikom količinom poezije u svakom tomu dopunskog spleta biti zadovoljan.”

“Napoleon, a mnogo kasnije i De Gol, govorio je da se veći efekti postižu ako je topovska vatra skoncentrisana na jedan cilj, nego ako je disperzirana”, reče Alek. “Meni se više dopada dosadašnja koncepcija, koja je nalagala koncentraciju pesama, nego sadašnja, prema kojoj će poetska poglavlja biti razasuta po proznim tomovima.”

“Najnovija koncepcija strukture Knjige o nama je, Aljoša, formirana iz drugih razloga, a ne poetskih”, odgovorih. “No, ako stvari posmatramo samo kroz poetsku prizmu, verovatno si u pravu. Zapravo, sigurno si... Prihvatam, druže, tvoju sugestiju! Nećemo poeziju rasipati po dopunskim tomovima, nego ćemo formirati četvrti poetski tom. Koji će u beletrističkom spletu osnovnog korpusa biti šesnaesti po redu. Nas trojica možemo svake godine napisati, za svoju dušu, ukupno trideset pesama, ali će četvrti poetski tom biti formiran tek nakon pet godina. Dakle, krajem dve hiljade desete. Činiće ga sto pedeset stihovanih celina. To nije malo. A nije ni mnogo, jer ćemo ubuduće pisati samo kratke pesme. U svakom slučaju, dragi prijatelji, apelujem na vas da mi stihotvorine i dalje dostavljate. Prihvatate li ovu molbu?”

“Prihvatili ili ne, isto nam se piše.”

SUSTIŽU SE ŠUMNI TALASI

*Ljubav je žudnja za životom,
ona je očajna i tamna potreba
koju svaki smrtnik oseća
kao rađanje vlastite
besmrtnosti.*

Cedimo već ceđeno,
dok, na preslici suđaje,
frkće razigrano vreteno.
Je l' to radost, ili bol pada
s kolena na koleno?
Nadire vreme za rezime,
za sklapanje završetaka,
a mi još raspakujemo kofere,
i zapažamo svetlucanje
nekih početaka.

Velbijana... (Prezimena
ne uspevam da se setim.
A njen lik ne zaboravljam.)
Gde li je sada? Pojma nemam.
Verovatno je već i njena unuka
nalik na davnu devojčicu
u koju se povremeno
čežnjivo zagledavam.

Lovci su zalutali;
na davno odbačene
jelenske rogove
u šipražju su nabasali.
Među proredenim stablima
plavi se pučina; talasi
sve jače šume.

KAD TRUJE SAN, MUČI DAN

*Priroda je dala iluzije
pametnima, kao i ludima,
zato da pametne ne bi
njihova vlastita pamet
učinila odviše nesretnima.*

Prošlosti su siti,
u sadašnjosti su gladni.
Epoha, gledana s leve strane,
liči im na košmaran san,
a ne vide joj mane.

Jutros sam se, u redu nevoljnikâ,
poput puža primicao, duž fasade
bančine filijale, pojilu bankomata.
“Živahni smo desetog i dvadeset petog
u mesecu. Ostale dane rado bismo prespavali”,
reče mršav, za razgovor oran penzioner.
“A jeste li, ljudi, sinoć na televiziji videli
onu zadriglu političarsku lopurdu
kojoj je pre par godina partija poklonila
izdašnu direktorsku fotelju? Tada je,
kad su novinari otkrili kolika mu je plata,
priznao da je bezobrazno velika.
Sada je, priča se, petostruko veća.
Krmak ćuti. Bezobrazluk je
njegova krvna slika.”

Žovijalni su davno rekli
da je Fortuna prostitutka.
Kad naleti kao Dama s Velom,
zagriće i one sa plevom,
i one sa Delom.

RAZVIGORI PROTIV SMRADOVA

*Činjenica da se nepoštenim sredstvima
više i brže stiče no poštenim
dokazuje da materijalno bogatstvo
nije merilo ni za šta
pozitivno.*

Smetlište je razbucano,
a ipak se drži postojano.
Lete samo slamke,
dok babuni iščekuju
predvodnike.

Kažu da svuda, ne samo
na groznom, ukletom Balkanu,
ima bezumnih, bezočnih, prljavih,
pohlepnih, kriminalnih smradova.
Još kažu: Mnogo je običnih ljudi,
bespomoćnih nesrećnika koji žele
da satru vascelu sortu te gamadi.
Ima li sile koja može da je uništi?
pitaju se očajni, ogorčeni, besni.
Neki spas očekuju od političarâ.
Ali, bedo, i ti hohštapleri su, zapravo,
amoralna, lažovska, lopovska bagra!
Publikum, zagledan u reportaže
hrabrih novinara istraživača,
u njima oseća dah razvigorâ.

Hoćemo li biti, nakon grdnih
iskušenja, nagrađeni?
Kosci padoše pre letine,
ali će ostati zauvek
zapamćeni.

IMA LI SPASA, ILI BAR MELEMA?

*Nikad i ništa ne izaziva
pobunu više od nepravde.
Sva druga zla koja trpimo
nisu ništa u poređenju
s ovim.*

Govorimo sebi
da je nesavršenstvo
jedan od najdominantnijih
zakona ovog sveta.
Pucamo od smeha!

Kasno uveče, nakon tv emisije
o mučkama, lažima, pljačkama
zlorabiteljâ političko-ekonomskog
državnog mehanizma, Enike i ja
duže vreme šetali smo ulicama
omeđenim višespratnicama.
Zavideo sam platanima,
drvoredu lipa, bagremovima.
Oni ništa ne znaju o gadostima
poganog čovekolikog zverinja.
(Možda treba da se izvinim zverima
što ih upoređujem s neljudima.)
Ne mogu da se uspešno borim,
a ne mogu ni da se pomirim
s ogavnim svinjarijama.

Čestiti i bespomoćni,
šapnula je stara dafina,
neljudima neka podižu
spomenike u obliku
sramnih stubina.

U LIFTU VII

“Znate li, komšinice,
šta se dogodilo s Jametom,
sa četvrtog sprata?
Čini mi se da je prošlo
deset-dvanaest meseci od mog
poslednjeg susreta s njim.”
“O, Jame se, komšija dragi,
odselio, sa suprugom i decom,
još pre nepune dve godine.
Zamenio je, uz doplatu,
stan za kuću, čak iza Kanala,
u jednoj od najdužih ulica Klise.”
“Zato ga, dakle, poodavno ne vidam!
Na našem ulazu je, komšinice,
znatna fluktuacija stanara.
Možda i zbog toga mnoge nisam
stigao da поближе upoznam.”
“S Jametom su često diskutovali,
a neretko su se s njim i prepirali,
i Cule, i Nebojša, i prgavi Mikan.
Sad ga hvale, kažu da im nedostaje.
Bez njega nema prave zabave.
‘Da ste ga, u vreme kad ste se s njim natezali,
više ogovarali, sad biste ga više hvalili’,
rekla sam im pre neki dan. ‘E, tebe ćemo,
ako budeš otišla, hvaliti do neba’,
uzvratio je bockavac Mikan.”
“Ha-ha! Obično tako biva u životu.
Ljudima, bar neko vreme, nedostajete
tek kad im iz vidokrug a iščeznete.
Dok ste s njima, čini im se da imate
grdne mane, a kad odete, vide
i neke vaše dobre strane.”

U LIFTU VIII

“Komšinice, tužni ste.
Imate li neke probleme?”
“A ko danas, komšija moj,
u ovoj zemlji nema problema!
Izgubila sam posao, suprug
prima malu platu, deca su krenula
svako svojim putem, ali bi im ipak
dobro došla pomoć roditelja.”
“I dosad smo gurali, pa ćemo...
Znate onu narodnu: *Još nikad
nije bilo da nekako nije bilo.*”
“Molim Boga da nam, mužu i meni,
deci i unucima, samo zdravlje ne uzme.
Dok ima zdravlja, ima i nade u boljitak.
A kad se razbolite, sve crno vidite.
Kao Sretenova Milovanka.”
“Da, njegova žena je tragično...”
“Ja sam bila tri dana u šoku.
Poranila sam, zbog hleba i mleka.
Kad, ispred ulaza, grupica komšija
tiho ćaska. A Sreten, s kofom vode
i metlom, spire krv sa pločnika.
Tada sam saznala da je Milovanka,
zbog teške bolesti, skočila sa balkona.
Hitna pomoć ju je mrtvu odnela.”
“Bila je povučena, tužna, ćutljiva.
Sa mnom je samo par puta razgovarala.”
“Neda i ja smo je nasamo čak kritikovale,
mислеći da je uobražena. Sad nam je jasno
da je, jadnica, bila samo nesrećna.”
“Život je, komšinice, lutrija.
Nekom svetla, nekom tmurna.
Svakom, na kraju, crna!”

UKALUPLJIVANJE SVAKODNEVICE

*I kroz hiljadu godina čovek će
uzdisati: "Ah, teško je živeti!"
U isti mah će, kao i sada,
strahovati, i da umre
neće hteti.*

Skakali smo, udarali, kliktali,
nove mogućnosti stalno tražili.
A pisalo je da ćemo, zasićeni,
na marionete Ničega
biti svedeni.

Buđenje, polusan, vođenje
bračne ljubavi (jednolično
ili, uz pomoć divlje mašte,
uzbudljivo), minuti u kupatilu.
Sati na kompjuterizovanom radilištu,
roptanje u stvaralačkom rintanju.
Nakon obavljanja glavnih zadataka,
povremeno sebi, u neprekidnom
cajtnotu, s grižom savesti dopuštam
da se beletristikom naslađujem.
Usput kvalitetnije radio emisije slušam.
Uveče, mentalno i telesno iscrpljen,
u tv plevi, koju prezirem, ipak uživam.
(Pokatkad uz nju i ljubav vodim.)
U san poluzadovoljan tonem.

Hej, Majstore, kalup steže!
Jutros smo, ispunjeni ilovačom,
poželeli tminu Večne Slobode.
No to beše prolazan hir.
Dan će doneti nove vode.

BOGOVI SU POKATKAD MILOSRDNI

*Čovek ne može iz sveta pobeći
sigurnije nego pomoću umetnosti,
ali se s njim ne može ni povezati
sigurnije nego
pomoću umetnosti.*

Pesma sirena razleže se
i s nebeske i sa morske pučine;
pustolovi načuljili uši,
pa zatvaraju zlatne kovčege.
Na vidiku munja, potmuli grom;
no landrosi će još jednom
izbeći brodolom.

Ovo vreme, govore žreci epohe,
nimalo nije naklonjeno umetnosti.
Sve je više svestrano (i jednostrano)
obrazovanih ljudi, a sve manje
privrženika jedne od najatraktivnijih,
ljudskoj duševnosti i duhovnosti
najprijatnijih delatnosti.

Vrhovnici su hiroviti.
Možda će baš ovog puta
silnu vatru raspaliti, te njome
i nebo, i vodu, i kopno
osvetljavati.

IV

PROBRANI HITOVI NA “JUTJUBU”

Rosven je više puta rekao da bi, da heuteranizam i književnost nisu alfa i omega njegovog života, verovatno bio slikar. Ja sam više puta rekao da bih, da arhitektura i slikarstvo nisu alfa i omega mog života, verovatno bio muzičar.

Hvala nebu, obojica mislimo da nismo pogrešili što se za alternativnu vokaciju nismo opredelili.

Nemam pravo da procenujem koliko sam postigao kao arhitekt i slikar – to pravo pripada poznavacima mog stvaralaštva – ali sam uveren da kao muzičar ne bih toliko postigao.

Od triju navedenih umetnosti, koje ispunjavaju moju nutrinu i svakodnevicu, prva u čovekovo egzistenciji ima značajnu praktičnu ulogu, u drugoj utilitarnog ima manje, u trećoj još manje. Muzika najmanje utiče na naš život, iako našu dušu najviše zanosi. Nijedna umetnička tvorevina ne može čoveku da done-se takvo uživanje, da ga baci u takvu egzaltaciju u kakvu može da ga baci izuzetno muzičko ostvarenje.

To svojstvo ritmova i melodija meni u ateljeima, Malom i Velikom, kad komponujem linije i boje, sve češće služi kao stimulan. Prijatelji oba pola govore, kad raspravljamo o mom psihodeliku, da je, jašta, pametnije prekomerno konzumirati muziku nego duvan, alkohol ili, ne daj bože, drogu. Dodaju, smeškajući se, da bi najbolje bilo kad bi moju inspiraciju i imaginaciju i danas podsticale mladalačka ambicioznost i svežina.

Znam to i sam. Ali mladost je (jao!)... Zamor i zasićenost sve češće padaju na moje olovke i kičice. Zato već duže vreme

pribegavam psihodelicima sačinjenim od najuzbudljivijih ritmova i najzanosnijih melodija. Prvenstveno onim koje nazivam lakim drogama. Naime, u delirijum me (iako uživam i u etidama, sonatama, violinskim ili klavirskim koncertima, simfonijama...) najžešće bacaju neponovljivi, nenadmašivi darovi kompozitorâ i interpretatorâ sa široke i šarolike skale zabavne muzike.

Većina mojih opsenara u večnost se upisala samo po jednim hitom. Malo je kompozitora i interpretatora koji me opčinjavaju dvama ili trima božanskim ostvarenjima. Svevišnji čuda varira, ali ih retko ponavlja u jednom svom miljeniku.

Koliko mi, kao slikaru, omamljivanje ritmičko-melodijskim narkoticima pomaže, toliko mi i odmaže. Ono me nadahnjuje, ali i baca u takvu ekstazu da u trenucima opijenosti nisam u stanju nijedan valjan potez olovkom ili kičicom da povučem. Moram malo da se ohladim. Potom se opet nadahnjujem, i tako...

Iako su samo neki stihovi tih balada i songova briljantni, a većinom su trivijalni, iako se njihova tematika vrti ukруг – žal za minulom mladošću i ljubavlju, za neponovljivim danima i doživljajima – te zastave Opojnosti me, zahvaljujući božanskim ritmičkim i melodijskim nitima kojima su protkane, bacaju ne samo u emocionalno iščašenje nego i u osećanje-uverenje da je, u poređenju sa mladošću i mladalačkom ljubavlju, te sa besmrtnim šlagerima, koji su ta dva uzvišena čudesa učinili još uzvišenijim (i bolnijim), sve ostalo nevažno. Čak i slikanje.

To je tek deo složene priče.

Ne mogu sve da objasnim.

Osamnaest poetskorealističkih, nadrealističkih, hiperrealističkih i (polu)apstraktnih čarolija, koje čine ciklus u nastajanju "Probrani hitovi na 'Jutjubu'", imaju konkretne naslove, ali samo neke imaju i prozirne sadržaje. Pojedina platna izgledaju kao da se na njima življavao zaista drogiran umetnik. Posmatračima tih zamršaja ni najslobodnija asocijativnost neće pomoći.

Što se trovalentnog stvaraoča tiče, eksperiment je potvrdio njegovo mnjenje da se procesi i rezultati muzičkog, likovnog i poetskog stvaralaštva međusobno veoma razlikuju.

Već su dvojica kolekcionara oduševljena.

A ja se vajkam: Nebesa, nisko sam pao!

BÉSAME MUCHO

Para Consuelo Velázquez

Na obale bolera i habanere,
tanga, rumba, samba i salsa,
ne u duetu, nego solo otputovati.
Divlje strasti na mesečini loviti.

Taj san je, vilo, mnogi frajer sanjao,
a tek pokoji ga je, čežnja, i ostvario.
Noćobdija što ti se, sluđen, obraća,
nekoliko puta je nedosežno dosegao.

Strasna, naizgled divlja,
zapravo je bila ukrotljiva.
Smejala se, naizgled bezbrižna,
čas izazovna, čas umilna, nežna.

A talasi su šumeli, bolno:
"Ljubi me, ljubi me silno!
Sluđim da ću te uskoro izgubiti,
da me niko više neće tako ljubiti."

Bosi smo šetali na hladnom,
u ritmu pučine zalivanom žalu,
podalje od girlande sjajnih lampiona,
akorada gitare, pijanina i trombona.

A talasi su šumeli, bolno:
"Ljubi me, ljubi me silno!
Sutra ćemo se kroz suze gledati.
Jednom ćemo ove noći sanjati."

LA BOHÈME

À Charles Aznavour

Biti u mladosti siromašan,
povremeno čak gladovati,
biti umetnik u Gradu svetlosti,
o slavi i raskoši stalno sanjati.

Na smetlištu dna stražariti,
borbeno, drsko, neumorno.
Zalutali zrak pomamno ščepati!
Uz njega se na sam vrh popeti!

Takvi hirovi slepe Sudbine
izabranim igračima pružaju
uživanja kakva ostale smrtnike
tek u rajskim vrtovima očekuju.

Nisam, u Prestonici sveta,
mladost častio gladovanjem,
ali sam je hranio ludačkim snovima,
pojio nadama i vrelim očekivanjima.

Ponešto od toga me je strefilo,
ponešto je kraj mene prominulo.
Ščepah neke zrake, nisam na dnu,
ali nisam ni na dugo sanjanom vrhu.

Smatrao bih se ipak srećnim,
da Kapriciozna Gospa ne krije
palide koje behu bar pupoljci
moje nerascvetale boemije.

ELLE A DIT

À Edith Piaf

Ti si, poput uličnog vrapca,
na prašnjavom dnu prhutala.
 To si dno, dživdžanko, u sebi nosila
 i kad si do zvezdane prašine uzletela.

Biti kćerka akrobate i pevačice,
rano se zaljubiti, devojčicu roditi,
 gadostima opasnog makroa odoleti,
 prijateljicu, pa i jedino dete izgubiti...

Preživeti saobraćajnu nesreću,
morfijumom ublažavati bolove,
 u blaženstvu adepta flertovati s krajem...
 Kobna je žudnja za prevremenim rajem.

Boemovala si sa sebi sličnima.
Luj Dipon, Mistinget, Moris Ševalije,
 Žan Kokto, Marleŋ Ditrih, Marsel Serdan,
 Edi Konstantin, Žilber Beko, Šarl Aznavur...

Sliku tvoje boemije živopisnom čine
i dugovi koji su, iako si svojevremeno
 bila najplaćenija šansonjerka u Parizu,
 ostali Teu Sarapou, poslednjem mužu.

Kad god milujem tvoj glas,
žalim što nisam bio boem.
 Ali rep zanosa šiba napomenom
 da je prevaran svaki opojan tren.

JEZEBEL

To Frankie Laine

Neprolazan je sjaj stare garde!
I u trećoj mladosti su tvoji pajtaši,
Gari Kuper, Džon Vejn, Kirk Daglas,
Bert Lankaster... bili hitri revolveraši.

A šta su tek činili u bujnoj mladosti!
Po pustolinama, od Novog Meksika
do OK Korala, iz svih poza su pucali,
srca divuša (poput Grejs Keli) slamali.

Dimitri Tjomkin, i ti, naše emocije
kroz uši ste nadimali, kao što su ih
Fred Cimerman, Džon Sterdžes...
kroz razrogačene oči uzburkivali.

Surovu romantiku Divljeg zapada,
ali i huk dvadesetog, američkog veka
dramatičnim si melosom i glasom opevao.
Njime si jednu Džezabel u vilu pretvorio.

Hej, ima rašta da ti se i divi i zavidi.
Pevajući, i uživajući, punim plućima,
decenijama si svetu uživanja darivao.
Posebren, čak i u novi vek si zavirio.

Nisi žurio, a ipak si na cilj stigao:
glavne poslove na vreme obavio.
Jedan Ros i jedan Alek još hitaju,
ali na glavnim pravcima zaostaju.

SIBONEY

Para Dinorah Argüelles

Podsećaš me, divo, glasom i karakterom,
na prvu moju Parižanku, Savonik Lebron.

A likom i stasom, celom pojavom ličiš mi
na Normu Šarding, damu što beše grom.

Sa prvom sam se provodio, i sudarao,
u letovalištima blizu, ili unutar drevnih
islamskih gradova, u senci pitoresknih palata.
Fulagerku je najviše zanimao nakit od zlata.

Na drugi kraj sveta, u ekskluzivni Kankun,
Savonik i njen vetroljubiv čičak odleteli su
valjda zato da bi tamo poslednju bitku vodili.
(Jesmo li se nakon toga još koji put videli?)

Sa Normom, moćnom Amerikankom,
vandrova sam njenim Konektikatom.
A u zajedničkoj tuđini najviše smo uživali
u landranju vetrovitom, sivom Bretanjom.

Pored te ozbiljne, stabilne žene
možda bih do kraja života ostao,
da je crni kobac, gromovit moždani udar,
jednog vedrog, užasnog dana nije odneo.

Savonik i Norma su mi,
besmrtna Sibonej-Dinora,
dokazale da čari putovanjâ i predelâ
zavise od sklada svezanih partnera.

NOT THE SAME DREAMS ANYMORE

To Oscar Benton

Šta znače ovi snažni, odsečni batovi?
Prolaznost se najčešće šunja nečujno,
Smrt prilazi kroz jezu, odostrag, podmuklo.
Ne žurite, gadure! Nova romansa još traje.

Doduše, na istom krevetu spavamo
nemirno, a sanjamo različite snove.
Sutra ćemo opet razgovarati o problemima,
ali dalekim, opštim, tuđim. Nećemo o nama.

Oboje ćemo se, u sebi, pitati
koliko puta ćemo, opskrbljeni
novom nadom (doduše, svaki put sve bleđom),
sa sve niže pozicije počinjati. Oh, nikad više...

Sanjali smo, u mladosti, o mudrosti.
Ona će nas kupati u visokoj svetlosti.
Sada, kad plivamo u sivkastoj blaziranosti,
sanjamo dane naivnosti i neobaveštenosti.

Čeznuli smo za stalnim promenama!
U njima čak videsmo smisao življenja.
Koliko si uzbudljivih iskustava sakupio,
brbljasmo, toliko si pravih života živeo.

Nismo znali da se promenama
nećemo kititi samo na usponima.
Sad gotovo svaki novi doživljaj
tretiramo maltene kao posrtaj.

THE RHYTHM DIVINE

To Shirley Bassey

Idi, ali se jednog dana vrati.
Samo, da li ćeš me pronaći?
Možda ćeš trag mojih suza videti,
možda ćeš moj smeh prepoznati.

Hoćeš li doneti dve zimske ruže?
Ako im laticice budu malo orošene,
zagonetka, što je nalikovala na ljubav,
neće, pretvorena u sećanje, da uvene.

Ritam srca, tvog, ali i mog,
ugleda se na ritam kosmosa.
Stid me je: ne mogu da savladam
jad odeven u ruho bolnog ponosa.

Ako odeš (a otići ćeš),
nećemo se više sresti.
Znam i to da ću tvoj glas,
upleten u vetar, uvek čuti.

HOUSE OF THE RISING SUN

To Eric Burdon

Malo ih je koji su najpre u provinciji
oslušivali grmljavinu Najvećeg rata,
da bi zatim, od zelenih do poznih godina,
lekoviti bluz širili diljem crno-belog sveta.

Jesu li duše benignih belih fanatika
crne, ako su obojene psihodelicima?
Bismo li mi rado šizili u buci roka, plaču soula?
Bismo li drugovali s nepatvorenim džezistima?

Za koje dileje poslednjih par dolara
nisu bili poslednja, razorna šansa?
Koliko beše vezanih, zbog buke i plača,
za magiju crne sirotinje Nju Orleansa?

Majka krojačica, otac pijanac i kockar,
sinak peče zanat u azilu za besprizorne.
Hoće li se prebaciti na svetlu stranu života,
ili će ostati među nevidljivim zidovima geta?

Naći će mladi lisac sunčani izlaz.
Na lestvicama roka, bluza i soula
sećaće se frendaća Džimija Hendriksa.
Kada treba Stiks da prepliva legenda?

Četiri decenije radnog staža
obično sakupe sivi činovnici.
Retki su dugovečni protagonisti
scene na kojoj igraju psihodelici.

JUST A FRIEND OF MINE

To Dani Klein

Pili smo i pušili, u muzici
šarenog polumraka bara.
Zatim smo, na kućnoj sedeljci,
uz piće i muziku, šareno časkali.

Onda smo, u spavaćoj sobi,
i salonu, na bračnom krevetu,
i na nekim trosedima, spas tražili
u belim, vrelim, razgibanim telima.

U prozirnom mraku, nisam birao.
Dvostruko pijan, partnerke nisam
ni razabirao. Neke sam, uostalom,
prvi put u životu video, dodirivao...

Dani, tvoj tužan, katkad i bolan,
prozukao, katkad i otegnut glas
dosad me je često u zanos bacao.
Ovog puta se po trosedima valjao.

Ponovo te, kod kuće, slušam.
U mraku. Sam. (Klaudija već,
pijana, umorna, zadovoljna, spava.)
Zašto se iz opijenog izlila ova lava?

DANCE ME TO THE END OF LOVE

To Leonard Cohen

Da li su, divni gubitniče,
sve dame koje su te birale,
koje su za tebe igrale, konačno
na drugom podijumu završile?

Jesi li, u Montrealu, na Mekgilu,
ili u Njujorku, na Kolumbiji, ćaskao
sa Džekom? *U muškom srcu*
večita je žudnja za ženom.

Songovima si ratovao protiv rata.
Šezdesetosmaši, ikone roka-popa,
Džoan Baez, Bob Dilan, Dženis Džoplin...
videli su u tebi starijeg, elegantnog brata.

Kolevci svega najboljeg i najgoreg
uz gitaru si opevavao ideju demokratije.
Za Dobro i Zlo, govorio si svima sa sluhom,
večito se bore podjednako masovne armije.

Elitni pesnici kažu da si ih izdao,
raščupani uživaoci droge i seksa
smatraju da si se, obrazovan i suptilan,
u njihovu slobodu poput špijuna ubacio.

Drugi imaju rast, zenit i pad.
Tvoj zreo, setan, depresivan,
decenijama kovan i turpijan bariton
sada, na kraju, stvara čudesan ton.

V

PROBRANI PRIZORI NA DESKTOPU

Knjige, časkanja, žene, putovanja, i danas su to, o da, četiri moja najpoželjnija zadovoljstva; i danas su mi prva dva dostupna u neograničenim količinama, a druga dva samo delimično: knjiga, visokovrednih i petparačkih, i časkanja, sa ukucanima, rođacima, susedima, prijateljima, mogu da imam koliko hoću, ženska čaropojnost na raspolaganju mi je samo u jedini, u obliku neprolazno lepe, ljupke, šarmantne, prisne Jasenke, na putovanja se otiskujem retko, i sve ređe, ne zbog vremena, u kome ne oskudevam, nego zbog novca, koji nisam u mogućnosti da razbacujem.

Nedavno je Igor, moj sin, koji se u kompjuteristiku razume mnogo bolje nego njegov otac, na listu klijenata kompanije "Webshots" uneo moje korisničko ime i lozinku, pa otada imam priliku da putujem po svetu ne izlazeći iz vlastite sobe, da besplatno uživam u predivnim vebajtovskim fotografijama, koje se, u vreme "odmaranja" mog kompjutera, po diktatu skrinsejvera smenjuju na monitoru.

Ne zanimaju me – kad pogledom lutam po šarenom meniju koji mi nudi "Webshots", s namerom da odabrane fotografije daunlodujem – ni automobili, ni egzotični cvetovi, ni domaće i divlje životinje, ni bucaste nasmejane bebe; iz prebogate riznice dotične kompanije u svoj softver prenosim dopadljive ruralne i urbane ambijente, imponantna zdanja, a ponajviše otvorene prostore, pejzaže i slična lepa, neobična, dojmjljiva, fascinantna obličja majke Prirode: stene o koje se razbijaju talasi okeana,

svetionike, žala zabačenih atola, pučine, planine, reke, jezera, bujne žbunove i nepregledne livade, šume odevene u svakoja-ke boje, šume izložene vetrovima, šume pod snegom...

“Eh, što bi bilo lepo kad bih mogao tamo da živim”, rekao je dosad više puta Teofil, zagledan u rajski pejzaž, nakostrešen ili pastoralan; ja sam se svaki put samo osmehnuo i odgovorio mu da ni u mladosti nisam čeznuo za dužim boravcima u tuđini, a danas se užasavam kad zamišljam kako bih se osećao da me okolnosti prinude da godinama boravim negde daleko, veoma daleko, na drugom kraju sveta.

“Upoznavati, par sedmica, neku čuvenu metropolu, planinu, kotlinu, atraktivnu destinaciju, kako bi rekli turistički vodiči, to je privlačna opcija”, govorim šuraku. “Ali da tamo ostanem godinama, možda čak do kraja života, to ni u snu ne želim, o ne, tuđina je tuđina, ma kako lepa, atraktivna, bogata, svakoja-kim mogućnostima bremenita bila, *svugde je dobro, ali je kod kuće najbolje*, vele mudri ljudi (hm-hm!), ja im verujem, jer se smatram običnim bajom, u neku ruku čovekom iz naroda.”

“Meni je moj život dosadan”, reče Jasenkin brat, prikan gladan svega i svačega. “Voleo bih da mogu da živim godinu dana na jednom kraju sveta, pa onda godinu dana kod kuće. Onda ponovo godinu dana negde daleko, gde je zanimljivo i lepo, pa godinu dana kod kuće. I tako, naizmenično, do kraja svog mandata u ovoj Dolini neispunjenih želja.”

“Dosad sam boravio, kao turist ili rođak, u nekoliko zemalja Evrope”, odgovorih. “Bio sam čak u Australiji, kod Miža, i u Kanadi, kod Arona Drugog i Filumena, tamo sam uživao, kao i ostali gosti, baš smo uživali, naši domaćini su nas kojekuda vodili, svašta su nam s ponosom pokazivali, ali su, naročito meni, povremeno i svoju dušu otvarali, tada bi o sudbini pripadnikâ dijaspore, o vlastitoj rascepljenosti, latentnoj nostalgiji i tuzi pričali, u nekoliko navrata su preda me svoj čemer prosipali, o da, ali i da to nisu činili, ja bih se najlepše osećao u poziciji u kojoj sam sada, kad sedim u svojoj sobi, na svom Telepu, u svom Novom Sadu, u svojoj Vojvodini, a gradovima i predelima daleke tuđine tumaram samo virtuelno, dok posmatram atraktivne belosvetske prizore na monitoru kompjutera.”

WINTER CABIN

Može se ta kutija među četinarima
nazvati kolibom, ili, recimo, brvnaom,
ali to nije vremešan, natruo kućerak,
u kome živi drvoseča, gorštak.

Ovu luksuznu, svetlosmeđim premazom
zaštićenu, zelenom bitumenskom šindrom
i mekim, belim tepihom pokrivenu vikendicu
sagradio je budžovan iz dobrostojeće firme,
željan povremenih uživanja u čarima prirode.

Skupocene škrinje su na obronku pitome planine
raštrkane smišljeno, a svaku okružuju kulise
koje čine visoke, u ovo godišnje doba
zasnežene jele, smreke, omorike.

Do vikend naselja zacelo vodi asfaltni put,
a u blizini su verovatno i skijaške staze
(na idiličnom fotosu takođe nevidljive).

I u mom zavičaju je sada zima,
i ja bih rado, na gradskim ulicama,
ili na tihim seoskim šorovima,
gledao idilu sa snegovima.

Ali snegovi su u Vojvodini poodavno
retka, i sve ređa, maltene izuzetna pojava.
Samoživi Hedonist je, govore jedni, a možda
i nepojamni Gospodar Svemira, kažu drugi,
poremetio klimu na celoj izuzetnoj planeti.

Pljačkaši-bogataši, željni zimskih idila,
grade, ili kupuju, vikendice na planinama,
ili planduju u ski-centrima, na Kordiljerima,
Apalačima, Pirinejima, Alpima, Karpatima...

Ja svoju potrebu za uživanjem u snegovima
zadovoljavam uz monitor koji snabdeh
svakojakim, pa i zimskim prizorima.

QUEENSTOWN, NEW ZEALAND

Kad god boravimo,
Alek i njegova prijateljica,
Jasenska i ja, kod nekih
rođaka u belome svetu,
naročito kod onih najudaljenijih,
u Švedskoj, Kanadi ili Australiji,
ja ne mogu da ne povedem
razgovor o iskorenjenosti.
Alekov brat Mižo se, u Melburnu,
osmehnuo, i setio Ciceronove izreke,
koju je, davno, čuo baš od mene:
Domovina je svuda gde je dobro.
“Ja ipak”, rekao sam, “ne bih mogao,
o ne, godinama, decenijama da živim
daleko od Vojvodine, od Telepa,
od Kerestura i Novog Sada.”

Marijena, Mižova supruga,
reče da njihov sinčić Danijel
ne bi ni mesec dana mogao
da živi daleko od Melburna.
A srećni su i njihovi prijatelji,
takođe nekadašnji Vojvođani,
koji već petnaestak godina žive
dve hiljade kilometara dalje,
na jugu Novog Zelanda.
Marka i Mižo pokazali su nam
fotose koje su snimili u Kvinstaunu,
na povelikom jezeru Wakatipu.
Odgovorih im da sam i ja srećan
što će lepa varošica na jezeru
gostovati u mojoj radnoj sobi,
zahvaljujući “Vebšotsu”.

NAGOYA CASTLE, JAPAN

U očima svetlojubičasti
cvetovi trešnje, ispred moćnih,
kamenih zidina; nad njima se uzdiže,
do neba, višespratno pagodasto zdanje,
sa belim fasadama, malim prozorima,
zelenim izvijenim krovovima, i zabatima.

U ušima nežna, otužna, nostalgična, egzotična,
samo japanskoj duši, i sudbini, primerena
melodija sa struna kota i šamizena,
iz bambusovog vrata šakuhačija.

U predanjima feudalni gospodari, šoguni,
okruženi munjama (*mač je duša samuraja*),
podređeni samo okoštanim konvencijama,
preziru prema sreći običnih smrtnika,
prema svojim i tuđim životima.

U imaginaciji predivni, idilični pejzaži,
i horde oklopnika, poput olujnih oblaka;
pod zidinama zamka odblesci sečivâ,
urlici, jauci, šikljanje svetle krvi.

Različito obojeni klanovi,
sujetni i hiroviti komandanti,
neprekidni građanski ratovi.

Ni u miru ropska poslušnost
često nije bila dovoljna
da se dočeka starost.

Behu li Japanke i u stvarnosti
prelepe, nežne, i kratkotrajne,
kao u prikazima nekih umetnosti?

Dogme, fanatizmi, hirovi, brutalnosti.
Kako je takav svet mogao postati
društvo koje u mnogo čemu
krase najviši dometi?

B-52 STRATOFORTRESS

Duže vreme dvoumio sam se
da li da taj impresivan, atraktivan,
i lep i grozan prizor daunlodujem,
ili da ga s gnušanjem ignorišem.

Tamosiva metalna, silna ptičurina,
sa krilima raspona preko pedeset metara,
iščekivala je, na samom početku piste,
usred prostranog ošišanog travnjaka,
ispred tamnozelenog zida guste šume,
dopuštenje da zaurla i da se zauka.

Želeo sam da povremeno na monitoru imam
jedan od najfascinantnijih izraza čovekove
konstruktorske genijalnosti (i nečovekove
maligne destruktivnosti, govori Rosven),
a pomenuti prijatelj, i vlastiti moralni nerv,
podsećaju me na učinak ovakvih ptičurina
u Hirošimi, Nagasakiju, Koreji, Vijetnamu...

Šta osećaju, pitam se počesto,
oni koji ovakve orlušine naručuju,
projektuju, grade, upotrebljavaju?

Upit je otrcan, odgovor jednostavan.

Neki primerci Umnog-i-Bezumnog Bića

ponosni su na vlastita dostignuća,
drugi trljaju ruke zbog masnog profita,

treći su opijeni dominacijom svog ličnog
i nacionalnog pobedničkog mentaliteta,
četvrti su uvereni da se bombardovanjem
svetom najefikasnije širi demokratija.

“Rat je, deco, najluđa, najnečovečnija,
ali i najvozbudljivija, najopojnija rabota”,
govorio je deda Aron svojim unucima,
danas polusluđenim prikanima.

TALL SHIPS

Dugačko, kljunasto korito,
natkriljeno čitavim grozdom
belih, naduvenih, višeetažnih
središnjih, pramčanih i krmernih,
oko tri jarbola okupljenih jedara.

Takvi lepotani svojevremeno su,
šepureći se, poput gordih labudova,
ukrašavali dvostruko plavetnilo
beskrajnih svetskih mora.

Mladi avanturisti još sanjaju
nekadašnja iskušenja na pučinama,
rvanja s olujama i kišurinama,
ljubavisanja s jedrim domorotkinjama,
sakupljanje blagâ u prašumama,
trijumfalne povratke, i pijanke
u matičnim lukama.

Mlad avanturist (hm-hm!),
nije na to padala moja mašta
ni u vreme najveće žudnje
za darovima života.

Divio sam se lepoti jedrenjakâ,
ali su me užasavali uragani,
brodolomi, ogromni talasi,
gutljaji u vodenoj masi.

Ako bismo doplovili do cilja,
dočekale bi nas zveri, zmije,
ili otrovne domorodačke strele...

Ovde, u svojoj sobi, uživam u lepoti
elegantnih morskih labudova,
bez bojazni od neizvesne,
neretko grozne sudbine
Neptunovih sinova.

SAHARA DESERT, LIBYA

Razumem maštovite,
avantura željne mladiće,
koji se zagledavaju u plavu,
izazovima i obećanjima bremenitu,
prelepim vetrolovcima, jedrenjacima,
kao belim ružama, zakićenu pučinu.
Nenormalnim smatram prikane
(izuzev sužnjeva Udesa kojima je
suva, peščana pučina domaja),
ekscentrike opsednute željom
da bilo šta doživljavaju u praznom,
paklenom surovošću bremenitom
pustinjskom mrtvilu.

Par prizora sa golemim,
glatkim, na rubovima ostrim
zlatnožutim dinama brdima,
sa retkim, u podnožju rasutim,
sasušenim šikarama
i još ređim crnim stablima,
na desktop sam nedavno preneo
samo radi toga da bih imao utehu
u svojoj sobnoj, monotonnoj,
gledano sa stanovišta avantura,
ispošćenoj svakodnevicu.
Doduše, moj unutrašnji život,
površnim posmatračima nevidljiv,
meni je (zahvaljujući prevashodno
knjigama) bogat i zanimljiv.
Možda je takvo, pomišljam,
i bitisanje pustinjaskim sinovima
na plodonosnim, a nevidljivim,
podzemnim tokovima.

***BIG SUR CLIFFS
AND DRAMATIC SCENERY***

Čvrsto ili elastično,
smireno ili uskomešano,
skučeno ili nedogledno,
izvesno ili neizvesno?
Zašto se protivrečnosti danas
grle u plavo-belo-mrko-zelenoj boji,
zašto na mahove bedra sakrivaju
i kradomice ih strasno štipaju?
Zašto je juče nebo bilo zagonetno,
kopno suvo, toplo, ali vrlo posno,
more mirno, a ipak sumnjivo,
raspoloženje promenljivo?
Zašto je sutrašnja promenada,
tako dugo, s nadom čekana,
iznenada otkazana?

Slutili smo mi, o da,
bili smo uvereni da će
ta nada ispariti.
I naše raspoloženje,
i neki nebeski, i kopneni,
i vodeni znaci govorili su nam
da ćemo na kraju ceh platiti.
Plavo se zapenilo, mrko se
sa zelenim previše pomešalo,
naši konji su se umorili,
saborci se raspršili.
Melje nas i čvrsto i elastično,
i smireno i uskomešano,
i skučeno i nedogledno,
i izvesno i neizvesno.

***SOLITARY FIGURE
ON THE TERRACES, BALI***

Floralno zelenilo,
do drečavosti jako,
sočno, svetlo i tamno.

Bujna pirinčana polja,
u ravnici i na obroncima,
okružena šumarcima:
palme, kaučukovo drveće,
razno tropsko rastinje.

Ovako se, na nekim
umetničkim ostvarenjima
i popularnim ilustracijama,
prikazuje rajska bašta.

Tek nakon dužeg gledanja
primetih, u podnožju obronka,
sitnu žensku figuru, s alatkom
(nalik na srp) u rukama.

Priroda obično stvara,
stihijski, nesvesno, jašta,
divlju, neuređenu lepotu.

Čovek lepotu obično stvara
svesno, smišljeno, s naporom,
neretko i s požrtvovanjem.

Negde čuh ili pročitah da ratari
južne, istočne i jugoistočne Azije,
zbog radova na pirinčanim poljima,
u starosti hodaju presamićeni.

Kad se, prilikom sadnje ili žetve,
usprave, s bolovima u krstima,
da li im Svevišnji katkad javi
da rintaju u rajskoj bašti?

FISHING AT LI JIANG RIVER, CHINA

Namreškano, negde slabije,
negde jače osvetljeno ogledalo,
među kupastim, vrlo visokim brdima.

Podloge malih, ravnih bambusovih splavova
jedva se vide, te siluete mršavih ribara,
pod šeširima sa širokim obodima,
liče na Isuse što hodaju po vodi.

Kraj njihovih nogu, ili na pramcima,
mudro ćute, i naredbe iščekuju,
za lov spremni kormorani.

Iako sam taj prizor dosad gledao
možda i više od četiristo puta,
on me, zbog lepote, neobičnosti,
idiličnosti, opšte smirenosti,
uvek iznova opčinjava.

Zainteresovan za ribolov
sa krilatim, kljunatim saradnicima,
našao sam, uz pomoć "Gugla",
nekoliko sajtova na kojima je
obrađena ova tema.

Neki ribolovci, saznao sam,
slobodne, proždrljive kormorane
smatraju štetočincima, gorim
i od najgorih ribokradica.

Ekolozi, zaštitnici flore i faune,
obznanjuju, naučno potkrepljene,
sasvim drugačije argumente.

"Čovek, najmasovniji, najmoćniji,
najsebičniji, najpohlepniji, najbezočniji
štetočinac, svu 'konkurenciju' mrzi",
reče Rosven Antropokritizer.

"Čovek je najgori zver!"

BEST OF EASTERN EUROPE

Foto-galerija ovog linka
najpre nudi preko četrdeset
prizora iz muzejskog kompleksa
Konzentracioni logor Aušvic.

Da li je to morbidna perverzija?
upitah se dok sam daunlodovao
unutrašnjost jedne od (nekad punih,
sada praznih) logorskih baraka.

Mnogo lakša osećanja prožimala su me
dok sam iz "Vebšotsa" na desktop prenosio
fotografije crkvenih tornjeva, portala, ikona,
lica starih zdanja Krakova i Budimpešte,
omanje hotele usred prelepih pejzaža,
zaseoke u podnožjima zelenih brda,
rekvizite ruralnih domaćinstava,
izletničke ture na fijakerima.

Moralisti su, sebe i svet, pitali:
Može li se nakon Aušvica pisati poezija?
Život, koji večno teče, odgovorio je potvrdno,
i nastavio da stvara svakojaka čuda.

Uostalom, KC-logori su, na istorijskoj vertikali,
samo jedna od mnogih monstruoznih tekovima
Najumnijeg-i-Najbezumnijeg Božjeg Čeda;
poslednja nepojamna grozota, mi se nadamo,
iako za tu nadu čvrstu podlogu nemamo.

Pada mi na pamet (ne prvi put)
da je veoma mnogo, ako ne i najviše,
bolesnih zlikovaca, i grozних zločina,
iznedrila upravo pusta Evropa,
kolevka, i nezamenljivo središte,
svetske civilizacije, uvereni smo
nas trojica: Alek, Ros i ja.

MOST DOWNLOADED IN EUROPE

Široke gorske panorame,
nepatvoreni, i uređeni, pejzaži,
urbani ambijenti, pitoreskni detalji,
u okrilju nemačkih, austrijskih,
švajcarskih i italijanskih Alpa.

Rekao bih da priroda kič ne stvara,
ali čovekova sentimentalnost,
i hedonizmu naklonjena osećajnost
(nafilovana turističkim profitom),
mnogo šta u šećerleme pretvara.

U slojeve kulturno-civilizacijskog fila
nadrobljena su i prohujala vremena:
istorijske ličnosti i dogodovštine
(prvenstveno one prevratničke,
barutom okađene, krvlju obojene).

Minula pojedinačna i masovna roptanja
zbog oskudica, nepravdi, rintanja,
mirnodopskih i ratnih stradanja
– sve je to ugrađeno u smese
za današnja uživanja.

Činilo mi se da nikad
neću iscrpiti bogatstvo
“Vebšotsove” riznice.

Nisam znao da će narasti
konzumentska probirljivost,
a potom i zasićenost.

Sad na fotografijama vidim
sve više opštepoznatih tema
i primesa latentnog kiča.

Pridružujem li se, možda, i ja,
zahvaljujući virtuelnim lutanjima,
blaziranim avanturistima?

WINTER SUNSET, ALASKA

Decembarsko svetlo predvečerje
na jednom od najsevernijih, najsamotnijih
prostora šarolikog američkog kopna.
Iz tamne, plavkaste dubine ogoljene listopadne šume
fotografisan je njen pust, ljubičast okrajak,
koji čini bleštavobeli snežni tepih, obasjan zlatnim,
u aparat uprlim zracima nisko palog sunca,
isprugan vrlo dugačkim senkama stabala,
a čipkastu, injem posrebredu zavesu čine krošnje
koje kao da su nataknete na vitke crne motke.
Daleka, široka, meka, snežna čistina, ispod koje je
možda smrznuta zemlja, ili led jezera, neke reke,
prostire se iza svetlo-mračnog okrajka šume,
ispred zaslepljujuće, na horizont pale kugle.

“Opet uživaš u omiljenom prizoru”,
rekla je Jasenka, zatekavši me
zagledanog u monitor “na odmoru”.
“Takve, zlatno-ljubičasto-plavkaste ambijente
moći ćeš u predvečerje da nađeš, ako uskoro
bude pao malo veći sneg, i u ovdašnjim šumama,
u ravnici, ili na fruškogorskim padinama.”
“U pravu si, topla moja Snežana”, uzvratih.
“Ali čari koje su rasute na drugom kraju sveta
fascinantnije su od onih što čine milje našeg života.
Neki mladi ljudi iz mog sela otperjaše u snežnu Kanadu,
da bi tamo mnogo više rintali, a tek malo više imali.
Jedan mi je rekao da bogatstvo nije samo u dolarima,
nego i u lutanjima, doživljajima, iskustvima.”

VI

BIĆEMO HVALJENI

Moji najbliži – supruga, kćerka i sin – već godinama ironično-kritički “hvale” efikasne odbrambene mehanizme koje sam, ko zna kada, u tami vlastite nutrine izgradio. Te iluzije, sanjarije i nade me, govore mili i dragi, čuvaju od sekiracije zbog neuspeha koje već više od tri decenije trpim u glavnoj, zapravo jedinoj svojoj vokaciji, književnom stvaralaštvu. Svaki normalan čovek bi, da je u završnici života još maltene na početku književnog puta, psihički pukô. (Ha-ha, pukô, dobar izraz. U Jugoslaviji se, nakon Jugobalkanskog rata, ta reč često može čuti ili pročitati, jer se ovde često diskutuje o posttraumatskom stresu, koji poput tromblonske mine pogađa nesrećnike što su, kao ratnici ili civili, u pomenuto bratoubilačko bezumlje bili uvučeni.)

I sâm sam ponosan (ha-ha-ha, ponosan, još luđi izraz) na stoičku mirnoću s kojom podnosim vlastite poraze, muke, jalove snove.

S vremena na vreme ipak puknem.

Ali kontrolisano, diskretno, interno.

Varničim po unutrašnjim šavovima.

Takvo varničenje iskusio sam jutros, nakon buđenja; preciznije rečeno, u polusnu. Ne mogu kazati da je bio košmaran, ali su se u njemu prilično mutno, haotično i, valjda zbog mamurluka, depresivno reprizirale nevesele auto-refleksije iz sinoćne dvosatne solo šetnje.

(Do marta prošle godine, dok Milošević nije zauvek zaspao u ćeliji Haškog tribunala, više puta sam, kad bi me koji poznanik upitao: "Kako živiš?", odgovorio: "Kao Sloba. On po ceo dan sedi ili leškari u samici, a ja u svojoj radnoj sobi. On šeta sat ili dva, a toliko svake večeri traje i moja šetnja. Njemu je takvu svakodnevicu nametnula njegova iščašenost, ambicioznost, mahnitost, a i meni je robijaški način života nametnula moja iščašenost, ambicioznost, ludost. Razlika između nas dvojice je samo u tome što je Miloševićesku mnogim ljudima naneo velika zla, a ja ću čovečanstvu, nadam se, doneti velika dobra.")

Eh, čovečanstvo!

Briga njega za moje darove!

Briga njega za moje muke i snove!

Jutros sam sebi, boreći se protiv depresije koja mi je pretila, rekao: Šta bi bilo da si stvarno robijaš? Ne u luksuznoj samici, nego u prljavoj, smrdljivoj, prenatrpanoj dušegupki, jednoj od onih koje povremeno gledaš u tv emisijama ciklusa "Najstroži zatvori". Kako bi ti bilo da moraš danju i noću podnositi grozne gadosti čovekolikog smeća? (*Nije teška robija, teški su robijaši.*)

Kao civilizovano, normalno, obično ljudsko biće nisam, dakle, pogođen nikakvom nesrećom. Zdrav sam, slobodan, ne moram da se podvrgavam nikakvim prinudama; ne moram, na primer, otkako sam stekao status penzionera, u mrskom mi službovanju da trpim gnjavaže sa šefovima, kolegama, radnim zadacima...

"Ne moraš ni kontanju o sreći da se toliko podvrgavaš", rekla je pre neki dan Jasenka, prilikom predvečernjeg ćaskanja u njenom i Borisovom domu na Telepu. "Srećom su preterano zaokupljeni samo egocentrični tipovi."

Debeljuca Vesna se zakikotala, njen muž, srećolovac Teofil, suzdržano se osmehnuo. Boris me je utešio:

"Natprosečna dela teško se prihvataju, pogotovo među prosečnim ljudima, to treba neprekidno imati na umu, o da, moraš biti, ako želiš da svoj poduhvat ostvariš, naoružan golemom... o tome smo već mnogo puta pričali."

NAVIGATOR

*Uvek govori istinu,
život provodi bez krivice,
svoj posao radi mudro,
svoj teret podnosi
strpljivo.*

On steže kormilo.
U mraku su utvare.
Hoće li barka
odoleti iskušenju
dok zora ne svane?

Život je plovidba vijugavom
rekom, naizgled dobroćudnom,
ali punom gladnih virova
i nevidljivih sprudova,
ili čak plovidba morem, čudesnim,
ali neretko i olujno čudovišnim.
To su mi, od dečastva, govorili
i učitelji, i romani koje sam gutao.
Jedan čiča je đacima povtoravao
da će pravu težinu njegovih reči
osetiti tek u zrelosti, ili u starosti.
Nije rekao da su u plovidbi
uvek najuspešniji bili
oni koji su svetionik
u sebi nosili.

Beli se, na obali,
kostur goleme lađe.
Da li je sve oluje pobedila,
ili joj je divlja voda
kičmu slomila?

EDUCATOR

*Moramo razmisliti
da li je povoljnije,
za srećan život,
dobro se obrazovati,
ili se srećno roditi.*

Sagradili su kućerke,
da bi ih, kad su ojačali,
za nekoliko dana porušili
i temelje palatama udarili.
Novi neimarski posao
još nisu dovršili.
A snagu su izgubili.

Već u mladosti sam shvatio,
nakon uviđanja da se nisam
pod blistavom zvezdom rodio,
da pripadam šarenom soju baksuza
koji samo na polju samoobrazovanja
mogu da se nadaju, ako uporno
rintaju, krupnim plodovima.
Lekcije, izgrađivače svog duha
i karaktera, još lovim, i sistematski
i spontano, u raznim prilikama.
Najbitnije su u knjigama.

Šta bi učinili da su znali
da će, poučavajući sebe,
i druge, najveći deo
života potrošiti?
Šta bi bilo da su znali
da u plodovima
neće uživati?

CREATOR

*Nije se rodio,
niti će se roditi,
onaj koji bi bio u stanju
podjednako se
svima dopadati.*

Dugo su u bašti
ukrasne figure čuvali.
Kad su, nehotice, jednu razbili,
i ostale su, ljuti na sebe,
u krš pretvorili.

Iščitavajući stranice
svog opusa, naletao sam
i na stihove i na prozne redove
koji će kod mnogih izazivati
nedoumice, pa i ljutnje, oštre sudove.
I sâm sam se nad takvim stihovima,
pasusima, čitavim stranicama dvoumio.
Sve dok sebi nisam rekao:
Ako želiš svima da se dopadaš,
autentično delo nećeš moći da stvoriš.
Jedino Boga (koji ne postoji) vole, iskreno
ili samozatajno, i oni kojima je naneo
udarce koje doživljavaju kao zla.
Jedino njemu veruju da su to
(nedokučiva im) dobra.

Od zdrobljenog materijala
nove proizvode su sačinili.
Nisu ih tako zamišljali,
ali su čudna ostvarenja
na kraju prihvatili.

MANIPULATOR

*Mrzim i volim.
Pitaćeš me, možda,
zašto to radim. Ne znam.
Osećam da je tako
i to me muči.*

Spuštali su se,
i opet se penjali.
Tako su akciju repetirali,
sve dok, iscrpljeni,
nisu popadali.

Mrzim i prezirem ništake
koji manipulišu ljudima,
događajima i procesima:
nesposobne političke karijeriste,
generalske veprove, koji, trabunjajući
o uzvišenostima, a žudeći za odlikovanjima,
u smrt šalju sinove, braću, mlade očeve;
gadim se tajkuna, legalizovanih kriminalaca,
njihovog naličja iz još smrdljivijeg taloga:
lopova, prevaranata, retardiranih ubica;
povraća mi se od korumpiranih vašljivaca.
Volim... nema potrebe da to nabrajam.
Da li bih umeo da manipulišem?
Ha! Ni samim sobom ne umem
valjano da upravljam.

Kad je kompas oslepeo,
izgubiše se oni koji mišljahu
da su pobedili, a vaskrsnuše
oni koji su prvobitno
bili izgubili.

ACCUSATOR

*Mnogo treba da ima
onaj koji drugog optužuje;
pre svega poštenje
i besprimernu nevinost.
Jer ništa nije tako nesnosno
kao kad od drugoga traži
polaganje računa o životu
onaj koji takav račun
o vlastitom životu
ne može da položi.*

Želeći da ribe zbune,
u mutan rukavac su ih,
pljeskajući veslima, saterali.
Avaj, u mutneži ni sami
ništa nisu videli.

Većina goroganske sorte
(kojoj, ha-ha, i sam pripadam)
češće kritikuje, pa i optužuje,
no što hvalu, ili bar toleranciju,
zasnovanu na razumevanju, iskazuje.
Kažemo da je kritika korisnija od pohvale.
Tvrđnja je istinita, iako nije baš prijatna.
Dodajem da je račun o mom životu
javnosti detaljno prezentiran,
iako mi nije prijatan.

Vođa družine lecnu se
i upita odrpane pajtaše
šta su jutros želeli da otkriju,
a šta su minule noći
pokušavali da sakriju.

MINITATOR

*Glavni zadatak istorije je
da se vrline ne prećute,
a zle reči i zla dela
da pred potomcima
strepe od sramote.*

Pergament se, osušen,
poput kartona stvrdnuo.
Na kraju ga je zub vremena
samleo i, presovanjem,
u disk pretvorio.

Književnost može da bude
mnogo šta, pa i živopisna
lična, privatna istorija.
Pojedince, porodice, naroda,
jednog naraštaja, više pokolenja.
I ja sebe vidim kao protagonistu
takve učiteljice, pravednice,
moralizatorke, pa i osvetnice.
Znam da ništaci ne mare za pisce,
ni za najbolje njihove tvorevine.
No hulje nisu merilo za domete.
Stvaralački, i ini intelektualci,
svi pravednici dužni su
da čovekov svet
od gamadi čiste.

Kompjuter se zagrcnuo.
Ili program u hipu
bitove nije prepoznao,
ili ga je neki virus
opet napao.

VICTOR

*Gnev obuzdati,
u pobedi se umeriti,
samog sebe pobediti,
to je tek
pobeda.*

Dok su, sa uzvišice,
dlan ravnice posmatrali,
poluprozirni talasi jare,
ili bolovi u glavi,
vidik su zamutili.

Samom sebi sam
mного puta sugerisao
da se strogo kontrolišem,
ali sam u toj teškoj raboti
tek povremeno uspešan bivao.
Pretpostavljam da se u pobedi
ne bih neumereno, gadno ponašao,
ali ne znam, jer velikoj pobedi
dosad nisam u lice gledao.
Kad bih bar, pomislih mnogo puta,
uspeo da samog sebe pobedim.
Da li je pobeda, ili poraz,
to što o pobedi, ni sam
ne znam kakvoj,
još sanjam?

Rivali su iznenada
sa svih strana nahrupili.
Ukrstili su mačeve,
i tek u podnožju se
sasvim umirili.

CUNCTATOR

*Kad u starosti procenjuješ
dela i reči mnogih,
potrudi se da ti pomogne
ono što si u mladosti
uradio sam.*

Hteli su da kose,
ali je jutro govorilo
da sunce možda do podneva
neće uspeti da popije
sve biserje rose.

U prvoj mladosti sam
svašta radio. I nekoliko
krupnih grešaka počinio.
U drugoj mladosti sam sebe,
zbog tih grešaka prekorevao.
Zašto sam nove činio?
Sada, u trećoj mladosti,
propušteno nadoknađujem,
posledice grešaka ispravljam.
Oklevam kad god treba
dela i reči drugih
da procenjujem.

Posmatrana izdalje,
livada beše sva u cveću.
Tek izbliza se videlo
da neki buseni
rastu na smeću.

VII

NEKA MAGIČNA MESTA U ŽIŽI SVETA

Pre nekoliko meseci, krajem godine u kojoj sam potrošio šezdeset šestu ratu Nedovoljnog Kredita, ponovo dospoh na neugodnu etapu likovnog koloseka svog stvaralačkog puta. Po ko zna koji put je zatajila moja sposobnost da za cikluse koje još dopunjavam (iako su neki već dugovečni i glomazni) iznalazim nove teme. U čorsokak, doduše, nije zapao poetski realista, ali jeste nadrealista, donekle i hiperrealista.

Šezdeset šest godina, to je vreme za penzionisanje.

Da li je ono uzrok presušivanja moje inovativnosti?

Poodavno sebi govorim, kao i Rosvenir (pa i Boris), da istinski stvaralac nikad ne postaje istinski penzioner. Ipak, već duže vreme se, kad ustanem na levu nogu, s pritajenom strepnjom pitam hoće li osvanuti dan splašnjavanja jednog, ili oba, balona bez kojih moj život ne bi imao smisla.

Jesenas sam Kristofera Barta, dugogodišnjeg svog prijatelja i šefa, vlasnika Arhitektonskog studija "Kriskar", upitao, više u šali nego ozbiljno, kad ću u penziju.

"Nikad", odgovorio je, više ozbiljno nego u šali. "Kad je u penziju otišao Frenk Lojd Rajt? Da li se penzionerskom mrtvilu prepustio bilo koji od dvadesetak arhitektonskih velikana, tvojih idola? Da li se tom mrtvilu prepustio bilo koji od dvadesetak likovnih velikana, tvojih idola? I da je neki od njih to učinio, ti ga, uveren sam, ne bi sledio. Tvoje ambicije ti to ne bi dopustile."

Jao, ambicije! One više, družo moj, nisu presudne. Naravno, čito ako se ima na umu da je zenit verovatno iza mene. Šta sam postigao, postigao sam. Stvaralac se, doduše, uvek nada da će kojim od novih ostvarenja prevazići i najbolja dotadašnja – ali ja u tu bajku sve manje verujem.

Zvuči otrcano, ali *moram* da projektujem i slikam.

Kao što moram da dišem, jedem, ljubav vodim.

Nisam Kristoferu rekao da se na mom likovnom horizontu pojavila stvaralačka kriza. Da mi se čini da sam obradio sve teme kojima sam se godinama, decenijama nadahnjivao, sve vizije u koje sam se, u snatrenjima i meditacijama, zagledavao. A bez izazovnih, podsticajnih tema ja ne umem da slikam.

Dosad sam, doduše, više puta bio na ivici krize u koju se sada sa zebnjom zagledavam. No, kao što geolozi često uspevaju da otkriju nove rezerve rude, nafte ili gasa, pa privrednicima, koji strepe od iscrpljivanja resursa, donose olakšanja, tako sam i ja, ponekad u poslednjem trenutku, pronalazio teme koje su me izazivale i podsticale.

Da li su, napokon, svi moji resursi iscrpljeni?

Hoću li u poslednjem trenutku ugledati spas?

Opet ga tražim u sebi – a gde bih drugde? Kako život odmiče, kako se u mom spoljašnjem svetu smanjuje količina relevantnih i zanimljivih, ugodnih i osvežavajućih dogodovština, i dugoročnih procesa koji obećavaju ubiranje plodova, tako se ja, ne uvek hotimično, sve pomnije, sa sve većim uživanjem (a mogao bih dodati: i sa sve većim bolom), zagledavam u prve godine svoje svakodnevice u Parizu, i u najveća svoja, najatraktivnija i najzbudljivija vandrovanja po svetu.

Ponešto iz te riznice već sam uneo u vlastito likovno stvaralaštvo. Nastojeći, dabome, da oneobičavanje bude što izrazitije i na poetskorealističkim, i na nadrealističkim, i na hiperrealističkim, i na (polu)apstraktnim ostvarenjima. Ali – tek sada počinjem da uviđam – uspomenska riznica je neiscrpna. Štaviše, ukoliko je, zbog trošenja tema, posnija građa koju mi ta riznica daje, utoliko je maštovitija, plodotvornija moja umetnička nadgradnja. Stoga mi koncept novih ciklusa uliva nadu.

TRIJUMFALNA KAPIJA

Prvi cilj prve moje šetnje
središtem Prestonice sveta
 bila su, dabome, Jelisejska polja,
 i simbol Uzvišenja, u zenici Etoala.

Uzbuđenje, i silnu sreću,
na Najčuvenijem šetalištu
 iskazivao sam nadahnuto ćaskajući
 s prijateljima i njihovim damama.

U okrilju Trijumfalne kapije
prekinulo se naše ćeretanje.
 Plimu tekućih ugođaja potisnuo je
 duh Napoleonovih bitaka i pobjeda.

Marengo, Austerlic, Vagram, Borodino.
A onda sunovrat: Lajpcig, pa Vaterlo.
 Na kraju će posthumno dovršen slavoluk
 tužno ispratiti imperatorov telesni ostatak.

Uostalom, da li međuljudska ubijanja
zaslužuju bilo šta sem našeg gnušanja?
 Čovekov je poraz svako njegovo ratovanje.
 Ali, nebesa, ne vredi mu to sagledavanje.

Dobro i zlo nisu jedina merila
u procenjivanju ljudske veličine.
 Fascinira nas ono što je izuzetno;
 čak i ludilo u kome se pati, gine.

DELATELJI I DELA U LUVRU

Ti portali, i prozori,
nagledali su se, jao,
tokom punih osam stotina godina,
svakojakih likova i dogodovština.

Prvobitno behu perforacije
u zidinama pouzdane tvrđave.
Ubilačka veština grešnog Božjeg Deteta
vekovima beše primarni uslov opstanka.

Ipak, na grehu cveta činjenica
da je negdašnja kućerina oružja,
i rastuća palata krunisanih svemoćnika,
danas riznica umetničkog stvaralaštva.

U dvoranama, i manjim odajama,
volim da potajno, za svoju dušu,
komuniciram i s izuzetnima koji su delali,
i s onima drugima, koji su samo stvarali.

Monarhe pitam jesu li pomišljali,
dok su u pokornosti svite uživali,
da će jednom njihove posvećene prostore
ispunjavati žagor proste, šarene pučine.

Slikarima nemušto govorim
da se pokatkad i sam nadam
kako ću, onostran, bar nešto svoje
u sličnim prostorima da gledam.

SAKRE KER, BELA EGZOTIKA

Nije baš svaki put atraktivno
ono što je sasvim neočekivano.
 Ali kruna Monmartra nas fascinira
 zato što je od okruženja različita.

Neobičnost je i u njenom rađanju.
Počela je da se pomalja u nevreme,
 obeleženo vrlo bolnim porazom Francuske,
 a blesnula je, bela, na suncu Velike pobede.

Jedan arhitekt-slikar prepušta se,
kad god je (već izdaleka) osmatra,
 meditiranju o odnosu: spoljašnje – unutrašnje.
 I ta različitost fascinantnim čini dotično zdanje.

Obiđoh mnoge znamenitosti
koje su, poput bisernih školjki,
 spolja bezoblične i bezbojne, neugledne,
 a nutrina se takmiči s bogatstvom riznice.

Sveto Srce potvrđuje izreku
(diskutabilnu, katkad i tačnu)
 da je veličina nekih tvorevina (i individua)
 srazmerna s udaljenošću od posmatrača.

Kupole Bele Golubice opčinjavaju
gledaoca iz donjeg, pariskog rakursa.
 Sliven, obezličen metež Pariza opčinjava
 kad ga gledam sa uzvišenosti Sakre Kera.

TRG TERTR, UTERUS SLIKE

Razočarale su me njegove razmere.
Nisu u skladu sa stečenom slavom.
Učiteljica Života se, katkad i nehotice,
služi legendom kao šarenom paletom.

Gnezdo "suvenirskog slikarstva"
beše prvi moj stvaralački eksterijer
u Prestonici umetničkog bleferstva,
u Košnici patoloških ličnih ambicija.

Nije nam kao opomena služila
ni beda senilnog čiča Volanžea,
koji je, nakon celodnevnog mazanja,
uveče čekao da ga kući vodi bakica.

Pasoše "genijala" overavali smo
na razmeđi prolaznosti i večnosti,
uvereni da na njoj nećemo dočekati
sažaljenja dostojno doba oronulosti.

Sada Suvenirskim trgom hodam
samo kad Klaudijine ili svoje goste,
kao turistički vodič, po Parizu vodam.
Na Tertru tek par faca prepoznajem.

Ti bezjaci će, izvesno, dokraja
biti živi komadi tržnog inventara.
Zamenjivaće živopisnog, a jadnog,
odavno upokojenog čiča Volanžea.

“MULEN RUŽ”, PUPOLJAK

Kristof, Rilion, još neki drugari
(i njihove dame), smeškaju se,
dobrodušno (jao!), kad god sa mnom putuju
na sever, u Normandiju, ili na jug, u Provansu.

Prijatelji se čude levatoru
koji, sasvim impresionistički,
čitavo stoleće nakon Monea, Sezana, Renoara...
otkriva čudesnu svetlost inspirativnih provincija.

“Moja je inspiracija ovde, u polumraku”,
izjasnio se onomad Rilke u “Mulen Ružu”.
“Ti, cimeru, otkrivaj sunce, zrake, vetrove i oblake,
a Tuluz-Lotrek i ja stvaramo u kabaretskom teatru.”

Ljubitelju kan-kana, golih butina
i šupljih verbalnih nadgornjavanja
ništa nisam odgovorio. Ali sebe sam upitao:
Od čega si se, u poslednje vreme, umorio?

Odgovor se na me odmah sručio:
Od dugotrajnih, prokletih ambicija!
Pre ili kasnije mora pasti, ili bar klonuti,
svaki kurajber koji suviše traži od života.

Kan-kan, butine... Efemere!
Naš duh, senzibilitet, korpus,
osećaju, sada, samo ovi pored nas.
A brže od tebe, Munjo, leti ovaj čas!

PRERAĐEVINE “RAFINERIJE”

U prvom izložbenom prostoru
imala je ravnu, ljubičastu kosu,
u drugom dekolte do dna leđa,
u četvrtom ogrebotinu na nosu.

Za stolom kafea dugo je u tašnici
tražila svoje novo umetničko ime.
Ivet... Ne, to je izanđalo. Krozvet.
Jesmo li na talasu oniričke plime?

Pristala je da za večernji akt
pozira svakom od nas folera
koji bude udvostručio njenu želju
da se kamuflira ruhom enformela.

Je li to, pitali smo se,
srž ili surogat ljubavi?
Da li se velika čuda događaju
u takozvanoj duši, ili u glavi?

U šestom prostoru
imala je plavu kosu,
zelene oči. U trećem smo
gledali njenu nogu – bosu.

KONKORD, GILJOTINA, OBELISK

Na etimološkom izvoru je sloga,
a njeno drugo ime je harmonija.
Obelisk, i presađen, simbolizuje večnost,
a njeno drugo ime može da bude i giljotina.

Ovom prilikom se Učiteljica Života
služila britkom oštricom, kao finim,
za telo bezbolnim sredstvom u obnavljanju
supstance koja uzrokuje spiralnu putanju.

Neki kažu da su i Luj Šesnaesti
i strasna dama Marija Antoaneta
bili osećajna, plemenita, dobrohotna bića,
koja svoje vreme naprosto nisu razumela.

Kad ih sažaljevam, u vetar govorim:
Koja godina ovamo-onamo, nije ništa.
Dodatna uteha mogu da vam budu egzekutori,
koji su, većinom, na isti način otišli sa poprišta.

Još jednom se neobičnost potvrdila
kao prva moć u dosezanju večnosti.
Da ne bejaste tako teatralno obezglavljeni,
danas biste u velikoj meri bili zaboravljeni.

I obelisk je trefila neobična sudbina.
Da se tim tuđim perjem nije zakitila
jedna od vrhunskih svetskih civilizacija,
tek pokoja skupina bi za njega znala.

GLASOVI LATINSKOG KVARTA

I ovaj udžbenik pod otvorenim nebom
(stranica, na primer: Bulevar Sen Mišel)
podstiče me da vrtim film o svemu što sam dosad
čuo, video, pročitao, u svojoj imaginaciji dogradio.

Šta se ovde zbivalo tokom srednjovekovlja?
Šta u pojedinim danima Francuske revolucije?
Koje epizode Pariske komune pamte ambijenti?
Koje bistroe su, Šezdeset osme, voleli studenti?

Koliko bih dao da uživo gledam i slušam
čuvene, i manje poznate egzistencijaliste?
*Postojimo zato da bismo iskusili slobodu, i tragali
za smislom života... Egzistencija prethodi esenciji.*

Znam to i bez vas, gospodo. Rado bih vas
uživo gledao i slušao, rado bih se zabavljao.
Ali vaš kolega, moj deda Aron, odavno me je poučio
da život, sem valjanog življenja, drugog smisla nema.

“Život je borba, i treba se boriti”, rekao je
još drveniji filozof, jedan novosadski portir.
Da, život je borba, odgovaram sada. Zato mi se
sve više gadi. U borbi uživaju samo mladi, i ljudi.

Egzistencija je apsurd! I to znamo.
Pa, šta onda, ako je sve besmisleno?
Nepojamni je naložio da svoj mandat odživimo.
I da se (nad filozofskim pitanjima) zabavljamo.

FATAMORGANA SEN ŽERMENA?

Još jedan od izvikanih kvartova,
u kojima, zbog mnoštva istorijskih
zdanja i ambijenata, ličnosti i događaja,
osećaš vlastitu prolaznost i ništavnost.

Ali nakon mnoštva godina, i boravaka
u tim muzejima, galerijama, bistroima,
na tim ulicama i bulevarima, istorijsko i opšte
počinje da bleedi pred svakodnevnim i ličnim.

Ulicom Bonaparte hodah mnogo puta.
Videh u njoj sijaset neznanih mi likova
i svakodnevnih, beznačajnih dogodovština.
Sve sam to gledao i danas, pre dva-tri sata.

Nakon par minuta hoda odmah iza
dveju vremešnih, elegantnih dama,
dodirnuh rame svoje prve pariske ljubavi.
(Minulo je otada, jao, tridesetak godina!)

Gledali smo se razrogačenih očiju.
(Njene behu iza polutamnih stakala.)
"Savonik... Zar me ne prepoznaješ?"
"Gospodine dragi, vi ste se prevarili."

Par minuta kasnije, još sam se,
opet sâm sa sobom, osmehivao.
Je l' to, pitah se, doista beše greška,
ili poslednja vragolankina ujdurma?

BUVLJAK U KLINJANKURU

Ekskluzivni antikviteti,
kao sublimati tajnovitosti,
mogu biti i dojmljivi i zanimljivi
poput gulanferâ burne prošlosti.

Ponešto od klinjankurskih suvenira
viđam kod pojedinih svojih prijatelja.
Stilske satove, recimo, sakuplja Vernon,
kolekciju nepoznatih slikara ima Rilion.

Potonjeg su u traganja gurnule
glasine o arheolozima slikarstva
koji su, obično za sitne pare, pokupili
čitava, u stareži zagubljena, bogatstva.

Galeristi, ponavlja, bolje prolaze
nego umazani štafelajski rintaroši.
A najbolje je, s minimalnim ulaganjima,
oči zamazivati nezalicama i snobovima.

Ne mislim da je burgijaš u pravu.
Ipak se, ismevajući njegov biznis,
povremeno pitam hoće li jednog dana
buvljak udomiti i neka moja platna.

VIII

HRONIKA KERESTURSKOG GROBLJA

Kad god nas četvoro, Oksana, Miron, Jasenka i ja (više nas ima kad neko od naših najbližih, rasutih po svetu, doputuje u zavičaj), kad god, dakle, šetamo keresturskim grobljem i, zagledavajući se u porculanske fotografije na nadgrobnim spomenicima, časkamo o podzemnim "žiteljima", ja se setim zbirke pripovedaka Isidore Sekulić "Hronika palanačkog groblja", o da, baš ta literarno-dokumentarna tvorevina mi tada pada na pamet, u njoj je spisateljica, koju mnogi smatraju jednom od najumnijih, najtalentovanijih, najmarljivijih i najusamljenijih Srпкиnja, majstorski opisala neke ličnosti koje je poznavala, ili je o njima kazivanja drugih ljudi slušala.

Jutros mi je, prilikom razmišljanja o tematici poetskog poglavlja koje ove godine za Rosvena treba da pripremim, sinula ideja da sačinim "Hroniku keresturskog groblja" (hm-hm!), ta mi se ideja učinila zanimljivom, zdravo mi se dopala, te sam odmah počeo da sastavljam spisak pokojnika koje bih mogao da "obradim", maltene ceo današnji dan uložio sam u koncipiranje dotične zbirke; mogao bih da sakupim građu za dva, četiri, osam, šesnaet poglavlja ove vrste, ali neću toliko grobljanskih poetskih ciklusa napisati, o ne, jedan je dovoljan.

Kritičar Jovan Skerlić, koji u srpskoj književnosti nije manje značajan od Isidore Sekulić, kao mane dotične spisateljice naveo je "maniju za analisanjem", psihologiziranje i preopširnost; ove su primedbe britkog selektora na mene učinile jak uti-

sak, jer sam i sâm sklon analiziranju, psihologiziranju, digresivnosti, preopširnosti, o da, to su moje pogoleme mane, stihotvo-
renjem pokušavam da ih otklonim, ili bar umanjim, stoga je do-
bro što ću o probranim stanovnicima keresturskog groblja pričati
poetskim, a ne proznim jezikom.

Prosto je neverovatno koliko u Mironovom, Alekovom, Rosvenovom i mom rodnom selu ima ljudi, sasvim običnih, sa neobičnim životnim pričama, takvih ljudi, takvih priča, počinjem da shvatam, ima u svakom selu, još više u svakoj varošici, mnogo više u svakom gradu, o da, bezbroj neobičnih priča običnih ljudi ima u svakom miljeu, nominalnog autora Knjige o nama podsetio sam da je nekadašnji Alekov novosadski a današnji pariski prijatelj, crnogorski mudrijaš Mark Orlović, još u mladosti govorio: "Ono što nas smrtnike u životu najviše zanima jesu ljudske sudbine. Prije svih naša vlastita, a potom i sudbine drugih ljudi." Imajući na umu ovu jednostavnu a duboku istinu, ja sam Rosveniru Glanku Šelgardonu, koji govori da je njegov "Za gorama" zasad jedini keresturski roman, nedavno predložio da napiše ciklus romana o Keresturcima i Keresturu, prošlom i sadašnjem, to bi zacelo bilo veoma vredno delo (hm-hm!), moj prijatelj je ovaj predlog dočekao s takvom averzijom i sprdnjom da ga sigurno nikad više neću ponoviti.

Za razliku od mene, koji Keresturce i Kerestur nekritički obožavam, Rosven o meštanima našeg rodno-
g sela ima uglavnom loše mišljenje, smatra ih zatucanim, uskogrudim, zlobnim, sitnim dušama, voli da ih posmatra samo sa distance, ne želi, o ne, da se s njima bakće izbliza, kao romansijer.

Ja uživam u neposrednom baktanju s njima, volim i njihove vrline i mane, i njihove zablude i predrasude, i njihove prividne ili istinske nastranosti, i njihove tračeve (i u velikom svetu ljudi, čak i veliki, prave i prenose tračeve, pa zašto to ne bi imale pravo da čine sitne duše u seoskoj čamotinji), znam mnogo, veoma mnogo priča o Keresturcima i Keresturu, prošlom i sadašnjem, to što sam ovde pretvorio u stihove samo je, što bi se reklo, kap vode u moru.

SELO POROZNO, GROBLJE ZGUSNUTO

“Ovde sam proveo tri proleća,
leta i jeseni svoje rane mladosti.
Recimo, ovaj spomenik sam
dorađivao puna dva dana”,
reče Alek Klaudiji na francuskom,
pa se, nakon milovanja mramora
koji je nekada glačao, obratio nama,
“domaćinima”, na rusinskom:
“Možda se varam kad konstatujem
da je tada ovde bilo malo više zelenila,
ali se sigurno ne varam kad kažem
da sad ima mnogo više grobova.
U tome, doduše, nema ničeg čudnog.
Samo u opustošenom kraju caruje parlog.
Ipak, zašto se Kerestur sve brže prazni,
zašto se ovo groblje sve brže puni?”

“Ljudi moji, kako se usuđuje
takvo pitanje nama da postavi
onaj što je iz rodnog sela otperjao
čim je šegrtovanje završio!”
Oksana se nasmejala, pa nastavila:
“U tuđinu i danas odlazi mlađarija,
a kod kuće ostaju oni kojima je
groblje najizglednija ‘destinacija’.
Gde ćete, bože oprosti, počivati vi:
tvoja sestra, tvoj brat, ti, vaši potomci?
Gde će, oh, počivati naš sin jedinac,
naši željeni, a retko viđeni unuci?
Trebalo li da nastavim, ili da počnem,
iako mi niko blizak nije umro, da plačem,
da vrištim, da sudbinu svoje porodice
i svog naroda žalim i proklinjem!”

ŠAHOVSKA PARTIJA, I LUTRIJA

Moja Jasenka i njen brat Teofil
rado se odmaraju u svom Đurđevu,
ali uživaju i u mom Keresturu.

Groblje, znamo, ne služi za relaksaciju.

Mi na njemu, ipak, imamo i park i galeriju.

Povremeno smo Miron i ja u nevelikoj grupici
jedini rođeni Keresturci. Ostalim šetačima
tada služimo kao "turistički vodiči".

Onomad je moj šurak, iznenađen, podviknuo
kad se u jedan porculanski fotos zagledao.

"Ovaj tip mi je poznat. Odakle?"

"To je Rip Kona, majstor za svašta",

rekoh. "Viđali smo ga u Novom Sadu.

Imao je turističku agenciju. U njoj ženskadiju.

Mlatio je lovnu, oženio najlepšu službenicu.

Sumnjičava, naterala ga da proda agenciju.

U Vrbasu se bavio sekundarnim sirovinama.

Mlatio još veći novac, sve dok poslovni partner,
takođe maher, u firmu nije zabio glogov kolac.

Ripu su ostali stovarište i prodavnica mešovite robe.

Na njima bi možda i penziju dočekao, da se nije

s jednom od svojih prodavačica spandžao.

Sa ženom se razveo. Onda je oboleo."

"Amena mu, šta sam sve činio

da bih novac zgrnuo!", kliknu Teo.

"Trčanje za sukunjama ćemo preskočiti",

reče njegova Vesna, a zakikota se Jasenka.

"Život je", nastavi Teo, "šahovska partija. Ali i lutrija.

Rip beše igrač! Ipak, ja sam ga na kraju pobedio.

Dobro je, porculanski družo, što novaca (i gerli)

nikad nisam imao onoliko koliko sam želeo!"

SAŽALJEVATI ILI ZAVIDETI?

“Evo, Borise, večne kućice
druge žene Mavela Kotarke,
prijatelja tvojih roditelja”,
dobaci mi brat od ujaka, stojeći ispred
skromnog belega od veštačkog kamena,
nakon obilaska mogila naših najdražih:
Mironovih roditelja, deda Arona i baka Serafe,
i Makrene, njihove kćerke, a moje majke.
“Varja Kotarka nije imala sreće u životu.
To se vidi čak i na ovom zapuštenom grobu”,
reče Oksana, pa nastavi, gledajući u Jasenku:
“Želela je da počiva pored drugog muža, Mavela,
ali njegova deca iz prvog braka nisu dopustila
da s ocem leži, osim mame, ‘prave supruge’,
i ona koja se, ala, sa udovcem svezala.”
“Njena su je deca, opet, kinjila zbog toga
što se, iako je bila udovica, drugi put udala”,
dometnu Miron. “Posthumno su je kaznila
tako što je nisu pored oca sahranila.”

Nisam ništa dodao. Setih se
da sam Mavela i Varju simpatisao.
Nisu, u drugom braku, decu izrodili,
ali su se veoma voleli i poštovali.
Bili su marljivi, od svitanja do sutona radili.
Novac su na štednu knjižicu stavljali, i tako,
u inflaciji, promućurnijima svoj trud poklanjali.
Kad je Mavel na noge oboleo, dotle je “dogurao”
da je na njivi puzao. Stabljike kukuruza je spom
sekao, obarao, da bi, sedeći, klipove ljuštio.
Tri godine je, pred smrt, za krevet bio prikovan.
Varja ga dvorila – ali decu nije umilostivila.
Nisu dopustila da ostvari poslednji san.

PRIVREMENE I VEČNE KUĆE

“Hoćeš li smešno-tužnu priču
o zagrobnom životu i neverstvu?”,
upitala me Oksana ispred dvojne
grobnice Laske i Mušana Kavone.
“Mušan je deo novca zarađenog u Dojču
investirao u dva stana u Novom Sadu.
Jedan izdaje, u drugom zimi stanuje.
Naime, pošto je sobe keresturske kućerine
teško zagrejati, on penzionerske zimske dane
provodi u stanu, koji ima centralno grejanje.”
Oksana je još rekla da su se ne samo u selu i gradu
već i na groblju Mušanu smešile tri “stambene jedinice”,
pa predložila da odšetamo do njegove prve grobnice.
Dok je šetnja trajala, Kavonin slučaj je kazivala.

Bolest mu je odnela suprugu,
a struja, podmukli ubica, kćerkicu.
Mušan je porodičnu grobnicu podigao,
u spomenik je i svoju fotografiju ugradio.
No pošto još živi, a živ čovek hoće, dabome,
život da iskusi (malkice da u njemu i uživa),
obratila ga raspuštenica Laska Forčova.
Venčali su se, Laska je drugog supruga volela
(a ni njegovu gastarbajtersku penziju, dva stana
u Novom Sadu i kuću u Keresturu nije mrzela),
te je uspela da i vlastiti porculanski portret
nabaci na spomenik familije Kavona.
Ovaj postupak su žene u selu tako osuđivale,
da je Laska, iznervirana, sklonila svoju fotografiju.
Mušana je nagovorila da napusti prvu familiju,
da se “preseli” u njenu samačku grobnicu.
Na kraju je tu skromnu kućicu prodala,
pa sa Mušanom dvojnu sagradila.

ŠTEDEO, DA BI RASFUČKAO

“Baš me zanima ko je platio
ovaj krasan beleg od mramora”,
reče Miron, zagledan u fotografiju
matorog momka Sirola Gantoša.
Ja sam iz Sirolove životne priče
znao samo anegdotske epizode.
Oksana reče da zna mnoge detalje.
Jasenka je želela da sazna sve.

Sirol Gantoš je od rane mladosti
na njivama bio marljiv, kod kuće štedljiv,
pričao je, u relaksativnoj šetnji, Miron.
Tri su ženice, željne porodične topline,
redile, po nekoliko sedmica, domaćinstvo
bogatog samca. Zbog Sirolove škrтости
i zaguljenosti, nijedna nije duže izdržala.
Čudak se, kad ga je prva reduša napustila,
odao rakiji, a kad je i druga od njega digla ruke,
uspeo je, zahvaljujući svom velikom novcu,
da se priključi probranom kartaškom društvu.
Uskoro je počeo da prodaje gojne bikove,
a potom i slabije, pa sve bolje njive.
“Druže naš, nemoj da plačeš”, smirivali su ga
Kalim Benkas i Dorko Frušto, kad bi se, našljokan,
ispražnjenih džepova, prepustio samosažaljevanju,
kad bi cmizdravo ponavljao da će se obesiti ili zaklati.
“Jah, roditelji su pomrli, nemaš bližeg roda, ni poroda.
Ali ne, Sirko, nisi uzalud živeo. Nama si pomogao!
Hej, našu si dečicu nahranio, obukao, školovao!
Dići ćemo ti spomenik – jer si ga zaslužio!”
Susedi su ga našli na krevetu, s nožem u stomaku.
“Izvršio je kikiriki”, govorili su, po selu, jedni.
“Ne, to se zove harakiri”, rekli su drugi.

BLEDILO RAZBUĐENE TMINE

Sve bi se završilo,
ponavljala je gospa,
da su bičevi bili okićeni,
a konji bolje potkovani.
Puteljci su, iznad ravnice,
skratili let svake ptice.
Jedni su vodili ka širenju,
drugi ka sužavanju.

Nad poljem zasejanim kostima
nebo ima četiri raznobojne sfere,
kroz koje večnost maše prolaznima.
Toliko toga bilo je naizgled dohvatno,
a iščezlo je, u sumrak, nepovratno.
Samo misao i mašta sve su ulovile,
da bi se na kraju, napunjene
poput mreže, pokidale.
Neki plodovi su na tlu eksplodirali,
i nepodobna iskustva razorili.

Zašto svetlost miruje
u bezmernoj utrobi mraka?
Zašto izgubljena devojka traži
zaboravljenog junaka?
Dok povesmo nove svile
ne dodirne čelo dana,
sunce neće obasjati
osmeh sred megdana.

SPOMENIK PODIGLI SAMI SEBI

Da li su u našem selu
ljudi nemaštoviti, povodljivi,
imitiranju naklonjeni, ili su
vispreni, pragmatični?

Odgovor nemam, ali znam
da Kerestur povremeno zahvati
nešto kao banalna zlatna groznica,
ili bezazlena epidemija oportunitizma.

Jedno vreme ratari su, da bi stekli gotovinu,
masovno gajili, i na pijace nosili, papriku.
Nekoliko tapetara se naglo obogatilo,
pa je zatim pomnogo meštana
tapetarske radnje otvorilo.

Pre tridesetak godina pri dnu lica
pojedinih nadgrobnih spomenika
behu uklesane i ove četiri reči:
Spomenik podigli sami sebi.

“Ta je informacija suvišna,
neukusna, i smešna i žalosna”,
rekoh prilikom jedne lagane šetnje,
i razgoreh vatricu mlake diskusije.

Neka deca ne mare svoje roditelje,
ili za skupe nadgrobnne spomenike
nemaju pare, mislila je Oksana.

Neki roditelji su imućni, te naprosto
decu, čak ako su i ona dobrostojeća,
ne žele da izlažu i ovim troškovima,
beše dodatak njenog supruga.

Bez obzira na razlog pojedinca ili para
da finansira izgradnju svog spomenika,
taj razlog nije trebalo obelodanjivati,
saglasna sa mnom beše Jasenka.

UJEDAO, KAO KER SKONČAO

Bargej Lovacki oca nije zapamtio.
Mamica mu je pokazivala fotografije
i pričala da je na ruskom frontu poginuo.
Još kao dečak, sinčić je mučio ptice i žabe,
lovio mačke i kerove, sekao im repove.
Počeo je da čini i veće nevaljalštine.
"Skočiću, ako mi odmah ne date novce!",
poručivao je preplašenoj majci i baki
sa slemena njihove bogate kuće.
Nakon mnogih tuča, momčinu su pokušali
u popravnom domu čovekom da učine.
Majka i baka vratiše ga u svoje okrilje.

Oženio se lepuškastom Lilikom.
Sutradan ju je, još pijan, premlatio,
a par meseci kasnije, u Panskoj krčmi,
vitlao je nožinom, psovao i ponavljao
da mora zaklati "pokvarenu kučku",
jer je opet utekla u roditeljsku kuću.
Neko je tastu odneo ovu pretnju.
Kad je Bargej u dvorište koraknuo,
udarac toljage iz zasede na tlo ga je bacio.
"Nemojte me ubiti!", vrisnuo je, ali se ogorčen,
prestrašen, izbezumljen tast nije zaustavio.
"Ljudi, nemojte mu prilaziti!", upozoravao je
komšije, nadnesene nad krvavu lepinju.
"On će oživeti, i sve nas poklati!"
"Jooj, dete moje, ubili su te kao kera!",
naricala je, nad kovčegom, očajna baka,
obožavateljka nepopravljivog unuka.
Njih dvoje sad pod istim "krovom" spavaju.
(Majka počiva u grobu drugog supruga.)
Kako li odozdo na *one* dane gledaju?

RADIJE S KEROVIMA NEGO S LJUDIMA

“Gle, moj drug iz osnovne škole
Dornej Žatko”, rekoh i zastadoh.
“Sahranio je sinčića i suprugu,
a sam ostao na pravdi boga.
Ima li išta strašnije od toga?”
“Najstrašnije je to što je sinčić umro
krivicom rođenog oca”, reče Oksana.
“Imao je osamnaest godina, i astmu,
a Dornej je rekao: ‘Svako od nas troje
ima zaposlenje, kakvu-takvu platu,
pa nek sebi kupuje odeću, lekove.’
Jadni Valko pao je, gušeći se, na ulici.
Kad je lekar stigao, nije mogao pomoći.
Savanka je umrla par godina kasnije,
od nepoznate boljke, zapravo od tuge.
Predosećajući najgore, suprugu je rekla:
‘Bio si rđav prema nama, prema svima.
Kad ostaneš sam, živećeš kao ker.
Dozivaćeš i sina i njegovu mater.’“

“Ostao je sam, živi kao ker,
ali se ne oseća usamljenim”,
reče Miron mirnim glasom.
“Ima kuću, kakvu-takvu penziju,
a u dvorištu, katkad i u krevetu,
vrzma mu se čitav čopor kerova.
Naša suseda Melanka, njegova rođaka,
nedavno ga je posetila, i krupnu kučku
na razvašarenom krevetu zatekla.
Tamo se keruša bila i okotila.
Dornej posećuje jednu udovicu.
A znate li gde su se spandžali?
Ovde, kad su se isplakali.”

OPREZ: NEPRIJATELJ JE U NAMA!

“Evo još jednog dečaka
koji je život izgubio zbog oca”,
reče Oksana ispred spomenika
sa koga se svakome smeši mio lik
sedmogodišnjeg Svina Meštaka.
“Naš poznanik Šarko voleo je da popije,
a taj porok, kao što znamo, često se
o glavu nepromišljenih vozača obije.
U saobraćajnoj nesreći Svin je poginuo,
njegova mama i seja behu povređene,
a i tata Šarko je u bolnici završio.
Česte i sve žešće svađe kod Meštakovih,
nakon telesnog oporavka preživelih,
govorile su da njihove duše, bez Svina,
neće biti ni zaceljene, a kamoli izlečene.
Razvod Nele i Šarka beše pogrešno,
ali za njih, očito, jedino rešenje.”

Prošlo je dvadesetak godina.
Nela Šarka (sve češće pijanog)
nije želela na oči da vidi. I kćerki je
celo vreme oca pijanca ogađivala.
Lona još traži sebe. Iz prvog braka ima sina
(kažu da liči na nesuđenog ujaka Svina),
sa drugim mužem ima dve slatke kćerkice.
Ali svom ocu ne dopušta da viđa unuke.
Je l' istina da se kćerke pijanaca udaju za pijance?
Odgovor ne znamo, ali ljudi u selu (i na groblju),
pričaju da i Lona sve češće prazni čaše.
“Ja bih je, da se sretnemo, zamolio da ne pije”,
govori Šarko pajtašima. “Ako se ugleda na mene,
neka zna da ja pijem samo zato što ne mogu
da viđam nju, i svoje voljene unuke.”

U PAKAO, KROZ RAJSKA VRATANCA

Telesna istrošenost
zbog paorskog rintanja,
genetska istrošenost
zbog nedovoljnog mešanja
sa pripadnicima drugih zajednica,
preobilna hrana, nedovoljna higijena,
sve to meštanima, naročito starijim muškarcima,
donosi razne bolesti, najčešće srčane slabosti.
S takvim tegobama dugo se nosio i Sonto Kašer.
Merala je muža na njivama često zamenjivala
(a za snažnim muškarcem još češće čeznula).
Vaten Fireš posedovao je bičju snagu (i bičju žilu).
Merala bi se obično u njegovu kuću ušunjala
nedeljom pre podne, jer je tada Vatenova žena,
bigotna paorka, bila u crkvi, na Velikoj službi.
Mesecima je vremešna švalerka pružala i primala,
ne znajući da je stanje srca potentnog Vatena
lošije čak i od stanja srca kilavog Sonta.

Prenerazila se kad je bikonja
na njoj zakrkljao, potom klonuo.
Izvukla se, preplašena, ispod njega,
istrčala iz sobe, iz avlije, hitro se udaljila
od kuće mudonje s kojim je grešila.
Lekari su utvrdili da je Vaten Fireš umro
prirodnom smrću. Doduše, naglom.
Ali, dodavali su ljudi u selu, slatkom.
Neki muškarci su pokojniku čak zavideli.
"Sigurno će otići u pakao", govorile su žene.
"Ne zato što se kurvao (takve su muške svinje),
nego zato što je grešio u vreme Velike službe."
"Možda će otići u pakao", govorahu muževi.
"Ali je, na odlasku, i rajsku slast osetio."

ZAŽIVOTNE I ZAGROBNE PREOKUPACIJE

“Čini mi se da Kerestur propada
uživajući, kao stara Rimska imperija”,
rekoh prilikom poslednje ugodne šetnje
zatavljenim stazama našeg parka.

“Prodane, kupljene, novosagrađene kuće,
polovne ili nove, iz Evrope uvezene limuzine,
privremene i trajne vanbračne i bračne veze,
raskošne, za života sagrađene grobnice,
devizne gastarbajterske penzije,
to su, kako vidim, glavne preokupacije
onih koje u selu već sve ređe srećem,
ali su mi zanimljiv deo populacije.
Znam da ovde ima i pomnogo sirotinje,
a poznate su mi i jadicovke starih roditelja
kojima deca odleteše u daleku Kanadu,
ostavivši za sobom samo tanku nadu.”

“Sirotinje u Keresturu, Borise,
ima mnogo više nego onih prvih,
dobrostojećih”, reče Oksana.

“Šta misliš, kako je onima koji imaju
par jutara zemljice, a nigde ne službuju,
ne primaju platu, niti će primati penziju.

Takvima nije do limuzina, ni do švaleranja.
Nemaju novaca da poprave krov, ogradu,
a kamoli da ovde sagrađe večnu kuću.

Rekoh: večnu kuću? Mirone, vreme je
da i nas dvoje kupimo grobnu parcelu!
Još se, istina, sasvim dobro osećamo,
ali na budućnost treba da mislimo.”

IX

BIĆEMO KUĐENI

Monotonija nas ubija. Zapravo, ne nas, jer nemam pravo da govorim u ime svih koje poznajem, nego mi valja reći da ta pošast siromašnih ljudi, koji ne mogu da sebi priušte česta vandrovanja, i druge razbibrige, satire mene. Naročito u dugo toplo leto, godišnje doba prokleta.

Osećao sam, za života svojih roditelja, averziju, prezir, gotovo gnušanje svaki put kad bih pomislio na njihovu (letnju) svakodnevicu. Po ceo dan su sedeli u prostranoj, neprovetrenoj, zamračenoj, plahtom na prozoru “klimatizovanoj” kuhinji. Nikon i Magda, žitelji sela koji nikad nisu na sebi imali kupaće gaće, u tom polumračnom bunkeru čekali su da prođe julsko-avgustovska žega.

Jad i beda od života, pomišljao sam.

Takva svakodnevica mi nije potrebna.

Imaću, siguran sam, mnogo atraktivniju.

Više ne pamtim na osnovu čega bejah uveren da će moj život biti neuporedivo sadržajnije, zanimljiviji, sjajnije od života mojih roditelja – zapravo, sećam se: bilo je u bujnoj imaginaciji svakojakih kombinacija (koje sada neću da navodim) – ali moram, avaj, reći da moja današnja svakodnevica nije mnogo drugačija od njihove tadašnje. Razlika je u tome što ne živim u selu, nego u gradu, što ne sedim u prostranoj kuhinji prizemljuše, nego u maloj sobi na osmom spratu solitera, što ne zurim u crno-beli ekran televizora, nego u crno-sivi monitor kompjutera.

Razlika je i u tome što oni
nisu imali nikakve ambicije,
a ja imam goleme, pregoleme.

Magda je, i pored praznine u kojoj se mučila, u kojoj se žalila čas na vrućinu, čas na hladnoću, čas na vetar, čas na kišu, čas na svoje zdravstvene tegobe (“na živčanoj bazi”), čas na svog Nikona, kome je najvažnije da se nakrka, koji je uopšte ne sluša kad mu priča o najnovijoj bolesti... majka Magda je, hoću da kažem, i pored nezadovoljstva svojom svakodnevicom, žudela za životom. Mene je smatrala pametnim (ha, majka!), žalila je što sam izučio mašinbravarski, potom inženjerski, a ne lekarski zanat, slušala je moje analize njenih tegoba, i savete da manje pije lekove-otrove, da se više kreće, da... Jednom je zavapila:

“Imam šezdeset šest godina! A još nisam ni živela! Zašto, zašto je kod mene sve falično? Doktor veli da sam lošu nervnu i telesnu građu nasledila od svog oca.”

Sin se, bezobrazan magarac, ironično nasmejao.

“Niste živeli, ha-ha! Pa, kako biste želeli da živite? Sedeći po ceo dan, iz dana u dan, u kuhinji? Izađite iz nje, prošetajte bar selom, ako već niste u mogućnosti da šetate svetom. Noge su vam čitave, ruke su vam čitave, svi organi su vam čitavi – ali ste suviše razmaženi. Vaša starija sestra, snažna i otresita Beržona, više puta je rekla: ‘Magdica je počela da boluje čim je mladim venac skinula s glave. Pored Nikona je mogla da se prenemaže. Pored mog Zodola, grubijana, morala bi ili da rinta ili da skapa.’ Majko, vi nemate pravih problema, pa ih sami sebi stvarate.”

Bila je nezadovoljna sinom, kućnim lekarom.

Znao sam da roditelje ne valja kuditi, ali, moram da priznam, u vreme vlastite pune, a njihove pozne zrelosti, ponekad sam ih kritikovao. (Doduše, ne onako britko kako danas moja deca kritikuju mene.)

Imam, poput svoje majke u vreme opisanog vapaja, šezdeset šest godina. Od nje se razlikujem po tome što mi se čini da, bar mentalno, imam trideset tri leta. I što dosta hodam. I džogiram. I ne tvrdim da nisam živeo.

(A nisam.)

START JE BARJAK (NE)USPEHA

*Mladost je uvek
jača u poricanju,
nego u razrađivanju
pozitivnih ideja.
Sigurnija je kad je reč
o "ne", nego kad je
reč o "da".*

Marsovci zajahali
neukrotivu kometu.
Hej, mi ćemo spejs-šatlom
osvojiti jednu planetu!
Ovo ruglo je tako dosadno.
Džojstik se sjaji,
a njemu je hladno.

Mentalna deformacija zelembačâ
odvija se, u prvom poluvremenu đikanja,
ispred tv ekrana i kompjuterskih monitora,
putem idiotskih crtača i video igrica.
Taj poguban proces nastavlja se
u drugoj polovini stasavanja, tinejdžerskoj,
u kojoj budući protagonisti realnog,
ogavnog, povremeno inferalnog,
a ne virtuelnog cirkusa, još golje,
naleću na duvan, alkohol, drogu,
neki i na noževe i pištolje.

More, ko nam to kaže!
Da ste magične formule
iza svojih plotova iskopavali,
ne biste se juče
ašovima mlatili!

RADOZNALOST, I ŠTA JOŠ?

*U svakom životu
postoji jedan dan
kada se opredeljuje sudbina,
bilo prema katastrofi,
bilo prema uspehu.*

Prosidba je počela
s malim zakašnjenjem,
jer se izabranica
u mrežu za ptice zaplela.
Lovci su vinom punili čuture,
dok su kerovi, jurcajući
i tužno kevcući,
njuškali čaure.

Neki zevzeci se ni sa kim
ni po koju cenu ne bi menjali,
iako su u dosadašnjem životu
više muku mučili nego uživali.
Drugi bi, gotovo neselektivno,
radije živeli tuđi no svoj život.
Ja sam, prilikom kontanja
o iščašenoj opciji, neumeren:
zanima me i vlastita putanja
i niska tuđih batrganja.

Kad su primetili
da se njihove senke
brže izdužuju
no što se aktivnosti
uhodâ smanjuju,
prestali su očima
da veruju.

EROS, DRPOS I TANATOS

*Ludačka zabluda erotomana
sastoji se u tome što oni misle
da treba da učestvuju u svemu,
u svima manifestacijama
erotike u prirodi.
A tamo gde ne mogu da stignu
svojim ograničenim snagama,
oni jure maštom,
i tako se kidaju i lome
u hiljadu komadića.*

Moć našu obnavljaju,
vitalnost našu zalivaju,
pevao je hor uskoka,
ćudi virova, vodopadâ,
i kapi vodoskokâ.

Zevzeci trajno opsednuti erosom
(avaj, oni koji nas dobro poznaju
među takve nesrećnike svrstavaju
Aleka, Teofila, Dušana i mene),
smatraju da se atraktivan život gasi
kad, iz ovih ili onih razloga, erotska žudnja
mora da se prema nekoj drugoj preokupaciji,
prema nekoj utešnoj zanimaciji usmeri.
Erotomani, prokleta ljudska sorta,
žive tada život posle života.

Besmrtnost je umrla,
efemernost je, pusta,
stare nadonosne eliksire
zlim činima okadila,
poruzi izvrgla.

POD PASKOM GOSPODA

*Bogu se obraćamo
samo onda kad hoćemo
postići nešto nemoguće.
Za nešto moguće
dovoljni su nam i ljudi.*

Sluđeni, katkad i sleđeni,
pitamo se, bespomoćno,
zašto je urlik bezumlja
tako često refren umlja.
Sečivo para nebo noćno!

Kad god me koja knjiga,
radio ili tv emisija ošamuti
monstruoznim gadostima
Hitlera, Staljina, Ante Pavelića,
Pola Pota, Idi Amina, Sadama Huseina...
spas tražim u morbidnoj predstavi:
na inkvizicijske muke stavljam
i na neoprostive grehove podsećam
svakog od hiljadu najvećih zločinaca
u dosadašnjoj istoriji čovečanstva.
Možda bih najviše zbog toga voleo
da postoji Bog, i njegov pakao.
Svevišnji bi, nadam se, učinio
sve što je ljudima, što je
i neljudima obećao.

Greška je ugrađena,
ne može se izbrisati.
Korito u kome je ošureno
ovo krdo veprova
ne može se oprati.

KO ZNA KAKAV ĆE BITI KRAJ

*Otkad je na svetu nestao heroizam,
a umesto njega zavladao egoizam,
pravo prijateljstvo,
u kome je jedan prijatelj
kadar da se žrtvuje za drugoga,
vrlo je teško ostvarivo
s osobama koje imaju
nekih želja i interesa.*

Heroizam, ha-ha, vrlina ludaka!
Doduše, dostojnih poštovanja.
Ali i čuđenja, neretko
podsmeha, pa i sažaljenja.
U civilizovanom svetu
institucije zamenjuju
junačku sujetu.

Toliko puta su moji srdačni odnosi
s nekim osobama, usled nesporazumâ,
ili ispoljenih različitih prohteva,
nakon izvesnog vremena
postali hladni, ili čak neprijateljski,
da se ponekad, prilikom ćaskanja,
pitam hoće li i ovog puta
doći do konflikta i razlaza.

Egoizam, ha-ha, svojstvo nejunaka!
Dostojnih indolencije, neretko
podsmeha, pa i prezira.
U civilizovanom svetu
institucije verifikuju i štite
i puke potrebe pučine
i frivolnost elite.

(NE) GLEDAJ PRAVO U OČI

*Kad bih se ja otkrio
pred drugima kakav sam,
oni bi smatrali da sam lud.
Ali kad bi se oni
meni otkrili kakvi su,
možda bih i ja o njima
mislio da su ludi.*

Bulke i bunike
omeđuju zlataste njive.
Fijuću meci, vijugaju zmije.
Nismo zaklone uočili,
a oblaci dima su na zapadu
iznenada nebo prekrili.
Borci su let ptica
pomno pratili.

Nekoliko puta čuo sam pitanje
zašto pogled retko sabesedniku
upirem u oči, zašto češće gledam
kroz njega ili pored njega.
Nisam odgovorio da je ta osobina
plod moje zasićenosti ljudima,
katkad čak i averzije prema njima.
Pada mi na pamet lupež Milošević.
On je netremice u oči gledao
svima kojima je gadosti činio.

Tri puta su pokušavali
umaći vatri na liniji fronta.
Topovi su muklo gruvali
sa ivice šumarka
ispred horizonta.

HRAST, GROMOVI I CRVI

*Vlasnici kapitala i biznisa će kod radnika
podsticati i stimulisati potrebu da kupuju
njihovu robu: stanove, kuće i tehnologiju,
obavezujući ih pri tome da ulaze
u skupe hipotekarne kredite, do nivoa
izdržljivosti. I, na kraju, ti neplaćeni
dugovi će izazvati bankrot banaka,
koje će morati da budu nacionalizovane,
pa će država onda krenuti putem
koji vodi u komunizam.*

Gromovnik je upozorenje objavio
mnogo decenija pre no što je grom
krošnju natrulog hrasta oprljio.
Groktave, šugave, pohlepne svinje
nastavile su da se valjaju u blatu,
i da se rugaju opštem eliksiru
na Pravednikovom pojilu.

Beskrupulozni profiteri,
samožive psine i svinje,
nadvladale su i pacifikovale
neorganizovane magarce i ovce.
U okrilju hrasta psi se izležavaju,
svinje žir krckaju, a magarci i ovce
za posnim busenima tragaju.

Vremešan, truležan,
ali još otporan hrast
ni ovog puta neće propasti.
Kad će ga gromovi
i crvi oboriti?

REVOLUCIONARI I PLJAČKAŠI

*Ako socijalizam označava
politički i ekonomski sistem
u kome vlada kontroliše
veliki deo privrede i bogatstvo
zarad socijalne jednakosti,
onda mislim da je bliska nuli
verovatnoća da će se on
u narednoj generaciji vratiti.*

Od Čudljivog smo dobili
sedamdeset sedam darova.
Najviše su se, kažu neki, ovajđili
dobitnici gadnog, lupeškog,
pljačkaškog talenta.

Vreme revolucija je prošlo,
smatraju tumači neoliberalizma.
Surogatima blagostanja pljačkaši su
silne mase podređenih pretvorili
u krda magaraca i ovaca.

Nije sve u materijalnom
blagostanju, teše se
oni koji novaca nemaju.
Uostalom, i truli bogataši
na groblju završavaju.

X

NEKA MAGIČNA MESTA ŠIROM SVETA

Joakim i Miron, Boris i Rosven, Oliver Gros i Miroslav Bijelić (i njihove žene, dabome), još neki pripadnici rođačkih i prijateljskih mi krugova u Keresturu, Novom Sadu i Beogradu, povremeno govore, ozbiljno ili u šali, da mi zavide. A ja se sve češće pitam da li sam doista uspešan, i da li sam doista srećan.

Gledano sa njihovog stanovišta, jesam.

Gledano sa mog stanovišta, nisam.

Možda lestvicu bez razloga stalno podižem. Možda se sama podiže. Možda sam već zasićen igrom zvanom preskakanje lestvice. U poslednje vreme pokatkad vidim sebe, kao četvoroboja, kako trčim ukруг, na zatvorenom stadionu.

Neretko vidim sebe kako trčim po lavirintu. Čini mi se da otkrivam staze koje vode ka jednom od izlaza. A nakon izvesnog vremena, i zagledavanja u ono što me okružuje, što raskrčujem, shvatam da ništa uistinu novo nisam otkrio.

Nije novo ni uveravanje sebe samoga da mi u četvoroboju (žene i putovanja, slikanje i projektovanje) nije loše.

Novo je samo to da autosugestija gubi moć.

Više sebi, izgleda, ne verujem bezrezervno.

Dosad sam mnogo puta rekao, a bezbroj puta pomislio, da su navedena dva para sa nekolikim zajedničkim obeležjima (kao dva distiha što čine jednu strofu), sadržaj i smisao mog života. Počinjem da se pitam nije li to corsokak mog života.

Šta god bio taj dvostruku distih, ne vredi ga posmatrati spolja. Osmotriću ga (po ko zna koji put) iznutra.

Možda nisam rekao, ali je samo po sebi jasno, da unutar svakog para sa nekolikim zajedničkim obeležjima postoji izvesno rivalstvo. Okamenjeno ili još u previranju.

Unutar prvog para odnos je odavno raščišćen.

Unutar drugog ishod nadmetanja je neizvestan.

Žene su uvek na prvom mestu. Putovanja nam služe prevashodno za to da nadzemaljsko stanje duše, pa i duha, celog našeg egzaltiranog bića, obogate promenama, lepotama. Na putovanjima je ljubav (strast?) mnogo intenzivnija i romantičnija nego ako smo negde stacionirani.

Likovno i arhitektonsko stvaralaštvo se još utrkuju u meni. Jednom mi se čini da više uživam, i dalje dobacujem, kao slikar, drugi put sam uveren da je neobičnije i relevantnije ono što stvaraju ideja i misao, emocija i imaginacija, a na papir i na monitor kompjutera prenosi ruka arhitekta.

Vraćam se ženama, govoreći prekorno:

Ljubav je pena, stvaralaštvo je dubina.

Prekoreni ne reaguje. Ni kajanjem, ni samoopravdavanjem. Odgovor je dao, zapravo našao, u iskoni. Odgovor glasi: Žena je, i ljubav (ma šta se pod njom podrazumevalo), nadzemaljski vrhunac, smisao muškarčevog života. Zacelo je to i muškarac, i ljubav, u biću žene.

Poezija je, kaže Rosvenir, vrhunac književnog stvaralaštva. Stoga ja o ženi, i ljubavi, češće govorim u svojim stihovima nego u proznim zapisima.

Donedavna sam, zbog previše žena u mojim pesmama, osećao svojevrstu grižu savesti. (Jao!) Pre par meseci pročitao sam roman "Žene", Čarlsa Bukovskog. Simpatičnog blesandera i pijanca. I mog oslobodioca od griže savesti. Ako je on mogao da opiše galeriju svojih žena, zašto ja ne bih mogao.

Terapijsku vrednost čaknutog prostaka uvećava njegova svinjska (nebu hvala, ne i zverska) sirovost i brutalnost. Nije mi sasvim jasno koliko je on svoje pajtašice uvažavao i simpatisao, ali ja sam svoje gospodarice voleo. Neke čak i obožavao. Bez obzira na to što sam ih, kao erotoman, "iskorišćavao".

STANIŠTA BOGOVA, ILI DUHOVA

Čtec i žrec stare Indije,
Visarion Kiš, poželeo je
da vidi uticaj guptske umetnosti
u davnini skrajnute Indonezije.

U to vreme moja miljenica,
saputnica, mala ptica selica
beše Anjes Gijone, zaljubljenica
južnih mora i egzotičnih ostrva.

Na Baliju je Rilkeova Febri strepela
od erupcije vulkana Gunung Agung.
Anjes je žudno iščekivala četvorodnevni izlet
na susednu Javu, u Surabaju i Džogdžakartu.

Stari Grci, prekomerno maštoviti,
Olimp su zakitili bajnim mitovima.
Inke su, satirući se, Maču Pikču krunisali
precizno klesanim granitnim blokovima.

I Borobudur, hram blizu Džogdžakarte,
čudesan je, samotna trag starosedelaca.
Neimarima uzor forme tog zdanja beše lotos,
cvet Bude i njegovih prosvetljenih pratilaca.

“Ljudi se”, rekoš svojim pratiocima,
“najčešće jagme za prizemnostima.
No najveća dela stvaraju kad su prožeti
iščašenim idejama i nebeskim vizijama.”

PARADOR "HALISKO" I DUPLI FIJASKO

Prvi moj dragulj u mudehar stilu
bio je parador u Ciudad Meksiku.
Kreirali smo ga, vlasnik Porfirio Dominges i ja,
u skladu s njegovim sećanjem na čari zavičaja.

Dok sam, pred bogataševim očima,
sve pitoresknijom činio lepezu želja,
mojoj mašti (koja se takmičila s njegovom)
rasla su i nadrealističko-hiperrealistička krila.

"Sećanja na Vizantiju" behu blizu isteka,
zamislilo sam ciklus "Od Maja do Asteka".
Od Porfirija dobih platu, od Kristofera podužu pauzu.
Od Savonik Lebron poruku da leti prema Jukatanu.

Skulpture, zidine i piramide; kamenje
Ušmala, Majapana, Čičen Ice, Meride.
A nakon "rada", današnjica: dugačka plaža Kankuna,
erotska rvanja u hotelskoj sobi, poze iz "Kama sutre".

Savonik beše atraktivna, ali prazna.
S vremena na vreme čak zajedljiva.
"Alek, ti si pacer. Veliš da je šarlatan Pikaso blefirao
sa crnačkim totemima, a sam se poštapaš Majama."

Mezoamerički ciklus nije zaživeo.
Je li me oštrooki bičić Pablo urekao?
Možda. No siguran sam da se nije zbog njega
još jedan moj ljubavni ciklus neslavno završio.

OSTVARENO, ALI IZMENJENO

Najzad, na Rtu dobre nade.
Holandžani su ovde, Belisanda,
koloniju osnovali u veku sedamnaestom,
Englezi su im je preoteli u osamnaestom.

Žiži, setiš li se pokatkad poslednjih,
najmučnijih trenutaka naše ljubavi?
U ajzibanu na relaciji Senta – Bečej,
kad nam je glupi avgust crtao apogej.

Ti si očajavala, Udes proklinjala,
bejjaku zajedničke izlaze nudila.
A on se, neodlučan, smotan, lomio,
bekstvom (od samoga sebe) varao.

“Otputovati čak do Rta dobre nade.
Zagledavati se u beskrajnu pučinu,
posmatrati ogromne talase okeana.
Tamo ćemo, jedina, hvaliti Sudbinu.

Pustoš. Mi sami, na goloj hridini.
Uzbuđeni zbog hujanja vetruštine.
Zadivljeni pred snagom i tajanstvom
plave, penom zakićene vodurine...”

Rođena, ova moja želja i vizija
tek napola su postale stvarnost.
Ovde sam, ali je naša ljubav daleka,
veoma daleka, nepovratna prošlost.

DOMETI SPEKTRALNOG MOSTA

Plavim lukom prispeli smo na polja
koja su se nagledala slepih sukoba.

Sad je njima, u kužnoj izmaglici, tamaralo
nekoliko usamljenih, izgubljenih spodoba.

Purpurni luk nekad beše rezervisan
samo za najprodornije, najuspešnije.

Ostali su, da bi se povlašćenima bar malo
približili, pokretali ustanke, čak i revolucije.

Žuti luk je bio trošan, nepouzdan,
te su ga i vođi i podanici izbegavali.

Izazovu su u lice gledali tek retki hazarderi,
jer su, ako uspeju, velike dobitke očekivali.

Tirkizni luk ličio je na talas u napadu.

“Uzjašimo ga”, predložila je Korlinda.

Ja sam predlog s oduševljenjem prihvatio,
ali su se usprotivili Šarmonkobes i Glinda.

Crveni luk podsećao je na čežnje
dvadeset dveju minulih generacija.

Na tim čežnjama opekli su se, i okalili,
pripadnici devet država, deset nacija.

Zelenim lukom vratili smo se,
ne baš zadovoljni, na polazište.

Nismo bili sasvim praznih ruku,
ali žudnja uvek nešto više ište.

OSTRVO IZMEĐU DVA SVETA

U proleće druge godine ovog veka
Kristofer, Karin, Sesil Ževonije i ja
osam dana smo, nakon otvaranja moje izložbe,
lutali Brodvejom, i drugim kanjonima Menhetna.

Šestog prepodneva ukrcali smo se
na brodić, iskrkali se na ostrvu Elis.
Želeo sam, nakon ravno sedamdeset pet leta,
da vidim deda Arona, na pragu Novoga sveta.

Zamišljao sam kako mu govorim:
"Najdraži moj učitelju u školi života,
i ja, evo, lutam avenijama Prestonice sveta.
Ne znam šta tu tražim, ali znam šta gubim."

Kakav bi mi odgovor moj dedica dao
da mu kažem da sam već dve trećine,
možda i tri četvrtine vlastitog života potrošio?
Spokojno bi se, malko huncutski osmehnuo?

Ti bi se, rođeni, pomiren s Božjom voljom,
stoički smešio, a ja bih se, iz sjajne tuđine,
u polja i salaše za Visokim mostom zagledavao.
Možda bih, ošinut čežnjom, i koju suzu pustio.

Dao bih, dražajši dedice, i slavni Elis,
i Kip slobode, i Njujork, i celu Ameriku,
da mogu da nam se vrate dva bajna sveta:
zrelo doba tvog i zeleno doba mog života.

MARŠEVI SU GAZILI ZARZUELE

Kad je "sitroen" poprilično odmakao
na dugoj relaciji Barselona – Marbelja,
Gudrun je uključila kasetofon, i pokrenula
nisku najljepših odlomaka iz par zarzuela.

Nadomak najkrvavije reke Španije,
promenio sam kasetu. U kolima je
Sorozabalove i Torobine melodije
zamenilo poletno, i bolno, vapajno:

*O, vojska je na Ebru!
Rumba-la-rumba-rumba-ba!
Ove noći reka plače,
aj, Karmela, aj, Karmela!*

*O, vojska je na Ebru!
Rumba-la-rumba-rumba-ba!
Vraga ćemo poraziti,
aj, Karmela, aj, Karmela!*

Kristof i ja pridružismo se ratnicima,
Karin i Gudri oglašise se protestima.
"Prokleta muško!", viknu kroz smeh moja draga.
"Večito hoće da se bije, da nadmašuje vraga!"

Moj drug reče: "Španski građanski rat je,
ako se saberu svi oblici lepote, romantike,
jedan od najatraktivnijih prizora novije istorije.
Stoga ponovimo, u zanosu: *Viva la muerte!*"

SERJOŽA, MAMA PLAČE

Sredinom drugog leta novog veka
Boris, Jasenka, Sesil Ževonije i ja
iz Kerestura smo skoknuli do Budimpešte,
stare, i nove, srednjoevropske metropole.

“Pežo” nas je puna dva vrela, sunčana dana
nosio od jednog do drugog istorijskog zdanja.
Liciderski lavirinti Parlamenta, Ištvanova bazilika,
Gelert i Dvor u Budimu, krunidbena Matijina crkva...

Trećeg dana, pre no što smo krenuli kući,
predložih da prošetamo grobljem Kerepeši.
“Ah, zov krvi!”, nasmejala se moja kritičarka Jasenka.
“Ne može bivši kamenorezac bez klesanog mramora.”

Političari, generali, naučnici, umetnici,
dobri i rđavi, srećni i nesrećni delatnici.
Nije nas ta slavna družina bogzna kako zanimala.
Sve prolazi! Završava na groblju i na papiru analâ.

Mog tetića i mene najviše se dojmila
parcela sa grobovima crvenoarmejaca.
Skromni, postrojani belezi, kao bojovnici pred pokret.
Na jednom izbledeo vapaj: *Серёжа, мама плачет.*

“Kolika je jadnica tako, do kraja života,
plakala, i sina beznadežno iščekivala”,
reče Boris tiho. “Svaka je utehu, mir našla
tek kad je, prebolna, i sama smrt dočekala.”

GOLUB NA TEMPIRANOJ BOMBI

Dosad sam u raštrkanom Geteborgu,
kod sestre Leonke i muža joj Branka,
gostovao tri puta. Poslednji put, sa riđokosom,
vižljastom Linom Breš, pre jedanaest godina.

Jedan vikend proveli smo u Stokholmu.
Šetali Gamla stanom, gradskim jezgrom;
ležerno odšetali do kobnog bioskopa "Grand",
potom i do ugla ulica Sveavegen i Tunelgatan.

"Nee, nee!", vrištala je onde, pred ponoć,
ravno deset godina ranije, Lizbet Palme,
nadesena nad supruga, pogođenog metkom.
Da li ju je čuo, u hropcu, s raznesenom aortom?

Nije se tada, nakon prve decenije, znalo,
ne zna se ni nakon dvadeset jedne godine
ko je prišao nezaštićenom premijeru Švedske
i ostvario nečije podmukle, đavolske interese.

"Ulofe, ko te je ubio?", obratio se Branko
duhu što je s nama duž Sveavegen šetao.
"CIA? Pobornici aparthejda? Konzervativci?
Nezajažljivi švedski i belosvetski profiteri?"

"Poštovali su ga, i ovde i u svetu, mnogi,
ali oni koji nisu imali kapital i vlast, moć",
rekla je Leonka. "Mrzitelji su bili u manjini,
ali onoj što je moćna u mraku, pred ponoć."

DETLIĆ NA TRULEŽNOJ GRANI

Kažu da je bio sličan Ulofu Palmeu.
O Zoranu Đinđiću govorim, dabome.
 Obojica behu oštrog duha, snažnog karaktera,
 beskompromisni, briljantni, hrabri i – neoprezni.

Klaudija, moja poslednja saputnica,
ulicama Beograda prvi put je hodala
 pet meseci nakon poslednjih nekoliko Zoranovih
 koraka u džungli koju je njegova harizma menjala.

“Teško velikome među malima!”
reče Violeta, supruga mog druga.
 “Mi, ovakvi kakvi smo, Zokija nismo ni zaslužili.
 Stoga je ‘normalno’ što smo ga olako izgubili.”

“Sve mi se čini da bi mu malo bilo,
da bi ovu raju promenio, tri života”,
 dometnu Miroslav. “Crvotoci mu učiniše uslugu,
 zaustavivši ga na početku mučnog poduhvata.”

“Mene, kao i mnoge druge Parižane,
odavno privlači balkanska egzotika”,
 reče Klodi. “Ali već par decenija odavde se
 u beli svet emituje ružna, prljava, zla slika.”

“Ona jeste žalosna, i sramotna,
ali nije pogrešna”, sunu Violeta.
 “Mnogi su ovde Zokija geački pljuvali,
 a kad je pao, samosažaljivo su ridali.”

BELE NOĆI, ŠARENI DANI

“Dosta mi je i vaših projekata,
i ovih čuvenih masovnih ubica”,
reče Karin umorno, prošle jeseni,
na Crvenom trgu, ispred Mauzoleja.

“Obavili ste posao, hajdemo kući.
Baš me briga za Ivana Groznog,
Petra Velikog, za Lenjina i Staljina,
za belogardejce i crvenoarmejce!”

“Dobro, šeri, ako te ne zanimaju
znameniti vladari i revolucionari,
Tolstojev moskovski dom zacelo nećeš
propustiti da razgledaš”, predloži Kristof.

“Znači, zbog dosadnog Tolstoja
moram da propustim atraktivne
Pariske bele noći, i Nedelju mode!”
Karin se i dalje ljupko prenemagala.

“Naomi Kembel će predstaviti
nove modele Žan-Pol Gotjea!
Neću videti ni kreacije Karla Lagerfelda,
Stele Makartni i maga Huseina Čalajana!”

XI

HRONIKA ZALUTALOG OBLAKA

Decenijama sam, od studentske mladosti, uronjen u fluid četvorodelne prošlosti – iskonske, najvećim delom neprozirne, vrlo daleke, tu i tamo ipak solidno osvetljene, daleke, ali prilično detaljno oslikane, i bliske, silesijom dokumenata neretko raščerečene – o da, stvarnosne bajke, najčešće krvave, u “boljim slučajevima” beskrvnim egoizmima, kratkovidostima, bezočnostima, iracionalnostima prožete, moja su opsesija, najpre su me, kao i svakog istoriografa, zanimali fakti, povodi, događaji, procesi, potom sam se, kao i svaki filozof istorije, zagledavao u dublje slojeve čovekove feleričnosti, opštečovečanske nesavršenosti, želeo sam da otkrijem osnovu svih bolesti Gospodara Planete (hm-hm!), Dunavom je proteklo mnogo vode dok nisam shvatio da su moje ambicije utopističke, da su, u stvari, Gospodarove boljke odavno otkrivene, ali da to poboljšavačima ljudskog bića ništa ne vredi, jer je dotično neizlečivo bolesno.

Rosvenir Glanko Šelgardon, prikan koga sam, po vlastitom mišljenju, poodavno zarazio utopističkom ambicioznošću, ni nakon mnogih naših rasprava ne prihvata ove stavove, o ne, i on, doduše, smatra da je ljudsko biće felerično, jedno i bedno – malo je na svetu ljudi koji čoveka tako preziru kao što ga prezire on – ali je Ros uveren da boljke Bednika nisu neizlečive, da Malobrojni Izabrani, iako nemaju velike šanse za uspeh, ipak treba da Feleričnog leče, poboljšavaju, Idealnom približavaju.

Nisam nameravao u ovu temu da zagazim, prvobitna verzija početka uvodne celine bila je drugačija, a onda sam skliz-

nuo, ne znam zašto, u visokoparno mudrovanje, sad mi je žao da napisano izbrišem, pogotovo kad pomislim da imam zgodan šlagvort za priznanje da, sit ronjenja po opštoj istoriji, sve češće ronim po vlastitoj istoriji, ona mi je sve potrebija, ili bar sve nametljivija, ali je i sve bolnija, kobnija, leči me i ponovo ranjava, jer, za razliku od opšte prošlosti, koje će biti i kad nas više ne bude, naša lična prošlost će nestati zajedno s nama.

Početak ove celine prvobitno je izgledao ovako:

Vreme nas, kao nezaustavljiva matica reke, nosi prema neizmernim, tamnim, naizgled tajnovitim, a, u stvari, gledano sa stanovišta naše egzistencije, praznim dubinama okeana zvanog Nepostojanje, o da, mi smo na putu između dva Nepostojanja, povremeno se batrgamo, povremeno pokušavamo uz struju da plivamo, ali joj se najčešće prepuštamo, jer znamo da je nadvladati ne možemo.

Kad fatalnost te sile zanemarimo – dobijamo!

Jer u njoj, osim fatalnog, ima i blagotvornog.

Ona može, poput opsenarke, dušu da razgali.

Ona je naša lekovita, spasonosna slika amajlija.

Uspomene (ne sve, razume se, već samo one dubinske, neiskorenjive, majstorskim rukama godina i decenija pozlaćene) nekima od nas su veliko, nekima najveće bogatstvo.

O ljubavima, ostvarenim i neostvarenim, erotskim i neerotskim, o radostima, željama, nadama, patnjama, o sreći, egzaltaciji, nostalgiji, melanholiji... o mnogo čemu što je u mladosti bilo često, pa stoga obično, nebitno, skoro bezvredno, privremenom zaboravu podložno, a u zrelosti je postalo retko, pa stoga neobično, bitno, dragoceno, duši neophodno, o epizodama iz lične prošlosti možda govorim više no što treba, o da, previše sam okrenut prema vlastitim efemeridama, bar kad sam u koži Rosvenovog saradnika, naročito kad sam u koži pesnika, čini mi se da sam pojedine epizode iz lične prošlosti obradio već četrdeset četiri puta, ali ne mogu da ih batalim, moram još jednom da se u neke od njih zagledavam, moram o njima još jednom da meditiram, šapućem, govorim, pevam.

PREKRETNIČKA IZDOJENOST

Skakali smo, u punoj sali
seoskog Doma omladine,
u ritmu stepa, fokstrota i rokenrola.

A kad nas je zanjihao stiskavac,
ingliš valcer i tango na paorski način,
iznenada je zadrhtao jedan balavac.
Devojčica mu je, ne odmičući lice,
predložila da se napolju rashlade,
potom i odšetaju do obližnje
kuće njene drugarice.

Kad su oči, u mraku sobe,
počele da razabiru konture,
ugledale su zagrljene, sedeće
i poluležeće parove, nepomične,
pretvorene u stopljene skulpture.
Tihi muzički veo su, na nevidljivom
gramofonu, njihale dirke klavijature.
I novodošavši par se, u fotelji,
pretvorio u dvojni skulpturu.
Da li je devojčica, poput mene,
pomislila: Ova će noć biti
preokret u mom životu!

Novu godinu dočekali smo
u razdraganosti pune sale
seoskog Doma omladine.
Ali varnice sveopšte radosti
nisu i nas dvoje izluđivale.
U našu nutrinu jedva su prodirale.
Naše duše još su se kupale
u prosvetljenju koje su te noći
u mraku sobe spoznale.

IME ODNESENO NA KRAJ SVETA

Student je, dočekavši
dugo žuđen zimski raspust,
na stajalištu blizu železničke stanice
sa splasnulom putnom torbom
izašao iz gradskog autobusa.
Kupio voznu kartu, a pošto je
do polaska vicinalnog voza
imao još nešto više od pola sata,
odšetao je do obližnjeg parka.

Na čistom snežnom pokrivaču,
podalje od staze, dve tinejdžerke,
očito sestre, grudvama su, kroz kikot,
bombardovale dečaka, brata ili rođaka.
Prišao sam mu, neko vreme ga branio,
a onda s curama razgovor zapodenuo.
Brljao sam, one su se kikotale.
Ne odviše lepe, ali ljupke i šarmantne,
za tili čas su me osvojile. Upitah:
"Hoću li vas posle raspusta videti?"
"Bićemo, sa roditeljima, u Australiji",
odgovorila je starija. Još reče da ne zna
novu adresu. Ponudih joj svoju. Nju je,
smejući se, uzela i u džep strpala.

Mesecima sam, trpeći
prekore kritičara u sebi,
zelenjačku nadu gajio,
pismo iz Australije iščekivao.
Treba li reći da ga nisam dočekaao?
Još pamtim kako su izgledale.
Ali, kengurski bogovi, jesu li one
moj lik među vama sačuvale?

PROLEĆE, SUBOTA UVEČE

U sumrak smo, Teofil i ja,
poželeli da protegnemo noge
na svežini dunavske dolme.

Visoka je, sa travnatim padinama,
ali je na njenom hrbatu asfaltna traka.
Idealna za šetnju dokonih pešaka.

Pogodna je i za džoging. Treba samo
poštovati svoje telo, i želeti da ono
što duže ostane mlado, vitalno.

Jesu li to želele dve tinejdžerke
što su pored nas protrčale, i miris
sveže puti iza sebe ostavile?

“Ne! Posle ovog povetarca,
sa razornom snagom tajfuna,
ne mogu, Borise, da raspravljam
o političkoj situaciji u Srbiji,
Evropi i bliskoistočnoj Aziji”,
reče šurak izmenjenim glasom,
pogledom prateći čutljive džogerke,
što su odmicala ravnomernim kasom.

“Prihvatam uverenje prikana Šelgardona
da ovaj svet ne valja. Ali ja veću manu
ljudskog roda, odnosno ljudskog bića,
vidim na mikroplanu nego na makroplanu.

Ove gerle džogiraju da bi bile što zgodnije.
One zacelo čeznu za strasnim muškarcima,
kao što nas dvojica do ludila čeznemo
za zgodnim... za bilo kakvim curama.

Smeškaš se. Misliš: šurak je manijak.
Ali ja bih jednoj (ili obema) pružio i ljubav,
i iskustvo, i finu nežnost, i divlju strast,
i bajnu, nezaboravnu erotsku slast!”

PROLEĆE, NEDELJA UVEČE

Opet smo šetali hrbatom dolme.
Ovog puta s nama beše i Šelgardon;
želeo je da se odmori od svoje osame.
Opušteno smo časkali o političkoj situaciji
u oporavljenoj Rusiji, uvek nesrećnoj Africi
i egocentričnoj, beskrupuloznoj Americi.
Opet su nas, kaskajući, zaobišle one dve
zgodne tinejdžerke. I napravile rusvaj
u mislima i emocijama moje braće.
Teofil je pogledom gutao višu, vitku,
Rosven je pogled prikovao za nižu,
čvršču, guzatu, atleški građenu.

“Noć je. Poslednji čas da se krene
u diskać, u kafić, gde postoje šanse
da se sretne zgodan... bilo kakav mladić”,
reče moj šurak. “A ove dve nesrećnice
džogiraju na obali Dunava, same.
Pripremaju se za neku buduću sreću,
ne shvatajući da je za početak srećolova
najbolje upravo tinejdžersko vreme.”
“Možda imaju zakazan randevu sa frajerima”,
reče Rosven. “Nakon džogiranja, i tuširanja,
obe će dobiti ono što ti misliš da im je,
zbog mana ljudskog bića, uskraćeno.”
“Sagledajmo fenomen uopšteno, na nivou sveta.
Onako kako to treba da čini tvorac heuteranizma”,
uzvratil Teofil. “Usamljenost je strašna nevolja.
A rešenje ne iziskuje mnogo ni novca ni truda.
Treba samo stvoriti psihološki mehanizam koji će
valjanim ljudima, željnim sjedinjavanja sa sličnima,
omogućavati uvid u sve gladne i žedne duše.
Nevidljive barijere moraju da se ruše!”

DA LI JE SVESTAN SVOJE RIZNICE?

Zalazan Vižanij, Vižo Fintak
i kao dvadesetogodišnjak
više je ličio na mazno devojče
nego na otresito momče.

Na svim mladačkim skupovima,
a pogotovo na igrankama,
uvek je bio okružen dražesnim,
veselim, srećnim devojčkama.

Grile su ga, došaptavale se s njim,
kao s najprisnijom drugaricom.

Svi prikani su mu zavideli,
ali ljubomoru nisu osećali.

Uvereni su bili da im od Viža
ne pretila suparnička opasnost,
jer je njegova muškost spavala
(a možda nije ni postojala).

Proleteše četiri decenije.
Roditelje sina bez muškosti
poodavno je zemlja progutala.
Sestra se na vreme udala.

Vižo će, izvesno, do kraja života
sam sebi kuvati, domaćinstvo rediti,
nekoliko jutara zemljice obrađivati,
živinu i jaja na pijaci prodavati.

Kad god ga, u selu, vidim,
ili kad ga se, u gradu, setim,
osećam simpatiju, i sažaljenje.

Pitam se, a njega ne pitam:
Kakve su mu uspomene?

Šta oseća kad gleda umilna lica,
kad sluša smeh, i šapate,
besmrtnih devojčica?

NEOBELEŽENI ROMEO I JULIJA

Razgledavši u našim,
rusinskim nedeljnim novinama
pretposlednju stranu, s čituljama,
zavrteh broj Mironovog telefona.

Želeo sam da saznam zašto je, zašto,
samo nekoliko meseci nakon lepe,
gorde, zagonetne Astrane Bermek,
umro i fin, ćutljiv Venol Sintar.

Miron mi je sažeto predočio
činjenice koje sam i sâm znao:
Venol i Astrana su ranu mladost
velikom ljubavlju obeležili.

Na igranke su redovno dolazili,
ali se gotovo ni sa kim nisu družili.
Svi smo im zavideli – dok se nisu,
sasvim neočekivano, rastali.

Uskoro se Venol oženio Narinkom,
pegavom rođakom Zamona Bermeka.
Nedugo potom Astrana se udala
za sitnog, nižeg od sebe Zamona.

Ogovaranja donedavnih ljubavnika,
i odgonetanja njihovih postupaka,
splasnuše kad su Sintarovi otperjali
u Nemačku, a Bermekovi u Austriju.

Nakon četiri decenije neki gastarbajteri
vratili su se u selo, kao penzioneri.
Vratila su se i dva ostarela para.

Dokoni meštani opet su odgonetali
da li više pati Venol, ili Astrana.
“Možda će se njih dvoje opet spojiti”,
rekoše neki na Sintarovoj sahrani.
“Hoće li to Gospod dopustiti?”

I U NESLOBODI VETAR PEVA

Krunio se sivomaslinasti,
jednogodišnji intermeco,
ježilo se trogrbo, kosmato,
živahnošću bremenito,
iza četiri zelena grebena
delimično sakriveno brdo,
lelujalo je u nama verovanje,
do juče svetlo i tvrdo.

Vihor je, znali smo, i pre osam,
šesnaest, četrdeset godina hujao
sumornim kasarnskim hodnicima,
povremeno raznoseći pramenove
mirisa ulja iz puščanih cevi u soškama.
Ali, šaputali smo, nijednoj sivoj posadi
nije zavijao tako otužno kao nama.
Opcije su, pomišljali smo, brojne.
Tamo gde je nada najmanja,
čekaju nas najveće tajne.

Ošinuli su nas tihi povici
i vapaji patrole koju su, davno,
u nemirna vremena, mitraljezom
iz zasede pokosili odmetnici.
Jeziviji beše jedva čujan eho krika
nevoljnika koga su, još ranije,
jedne noći, na straži, zaklali
neprijateljski specijalci.

SVETLOST I SENKA IŠČEKIVANJA

Sa prozora na vrhu Tvrđave,
u davno doba ratničke, u vreme
mog sazrevanja studentske
i umetničke, pretežno slikarske
(sada pop-rok-hipi-šiziotске
i profilerske: hotelijerske),
zagledavao sam se, rasejano,
iščekujući poplavu sumraka,
u svetlu kliznu traku Dunava,
u zelene još vrbake, a zlatnožute
topolike na njegovim obalama.

Večeras, kad tama bude
razvezala najjača osećanja,
moram saznati da li se Ženica,
koja još pripada drugome,
napokon prelomila.
Ispunila me je vrelin nadama,
a sad me razapinje pitanje:
Hoće li uskoro biti moja,
ili će postati pikova dama?

Opet se zagledavam u bleđa
lica vojaka Habzburške carevine.
Opet slušam njihov ironičan smeh,
koji je oblada gorke opomene:
I najsudbonosnije dogodovštine
u ličnoj istoriji običnog čoveka
samo su kapi vode u okeanu
zvanom istorija čovečanstva.

RAZGOREVANJE KRAJNOSTI

Izuzetni dani, kao i izuzetna
putovanja, kod nekih ljudi na videlo
mame najdublja duševna stanja.

Srećnici tada postaju još srećniji,
nesrećnici još nesrećniji.

Ova refleksija zavrtela se u meni
jednog jutra pretposlednje jeseni
(polu)naučnog činovnikovanja
u Istorijskom arhivu.

Lazo, kome je supruga
bila rodila sina, otvorio je
flaše "žestine" i voćnog soka.

Arhivari su pili, ćaskali, na kraju
i zapevali. Samo neki su se
kradomice malko snuždili.

Znali smo da referentu Tonetu
masovno veselje zateže nerve.

Da je, nakon jednog takvog pira,
zatražio hitnu pomoć omče.

Na sreću, kanap se prekinuo.

Tone je majci i sestrama obećao
da više neće na ovaj način
tražiti *konačno rešenje*.

Ni sitna koleginica Milka,
četrdesetogodišnja devojka

(tri puta verena, i napuštena),
ne sija od radosti, ali se

ipak trudi, iako svi znaju
njene traumatične slabosti,

da ne podseća na crnu ovcu
u opštoj razdraganosti.

PROZOR U VRT, PROZOR U SVET

Prikan Rosven dosad je
bar trideset tri puta rekao
da pogled s njegovog prozora,
na osmom spratu solitera,
vredi sto hiljada evra.

Trećinu horizonta čine
konture oniske Fruške gore,
na većem delu Rosovog vidokruga
baškari se, sve do izmaglice,
šarenilo bačke ravnice.

Kad god bane u moju sobu,
najpre isključi "belosvetsku kutiju",
a potom prilazi mom prozoru.

Pogled sa prvog sprata ne pruža mu
uživanje u bogatsvu vidokruga,
ali prikana vrt opčinjava.

I ja sam zadovoljan
što su se moji mili i dragi,
Jasenska, Teo i Vesna, složili
da slobodan deo naše okućnice
pustimo da postane surogat džunglice.

Kritizerima govorim da sam primoran
jedan "prozor u svet" kod sebe da držim,
jer moja ženica obožava neke serije,
te pokatkad naučne i putopisne emisije
u glavnoj sobi ne mogu da gledam.

"Tv kutija me ne zanima", rekao je,
bar dvadeset dva puta, Parizlija.

"Veće je čudo mala džungla."

"Da sam, kao ti, vandrovao svetom",
kaže mu Ros, "i ja bih bez sete
bio opčinjen ovim vrtom."

OBNOVLJIVO, ZA NAS NEPONOVLJIVO

Besmrtni naš dedica Aron je,
sredinom te godine, dušu poslao
na nebo, a telo predao zemlji.
Nesrećna naša bakica Serafa je
nakon njega izgubila i deo razuma.
Nije htela da pređe u selo, kod Janka.
Govorila je da će njen kompanjon biti živ
sve dok ona bude salaš održavala.
Sin i unuk jedva su je nagovorili
da se preseli nakon Božića.

Taj je Hristov rođendan
bio naš najžalosniji dan.
Oksana je na Badnje večer
morala, zbog koledarâ, da ostane
u selu, u kući na Kurtom šoru.
Jadnoj baki društvo smo pravili
samo Miron, Jasenka i ja.
Sve je, kao i uvek, bilo tu:
jelka, i riba u tepsiji, na stolu,
slama razastrta po podu.
Ali osećanja: kao na grobu.

Sutradan, pre podne, kad smo se
Jasenka i ja, pustom dolmom kanala,
pešice sami vraćali u selo, odozgo,
iz sivila, prosule su se, u kovitlacu, pahulje.
Odjednom smo se našli usred idile!
Najpre me je ispunila detinjskom radošću,
a potom staračkom tugom i depresijom.
Zavesa će ovde svake zime pahuljati,
ali mi ovaj neopisivo lep prizor
nikad više nećemo gledati.

SMIRENJE KAO PRIRODNA ZAVRŠNICA

Tek sada smo, jedina, ti i ja
dušom osetili, duhom shvatili
da je najlepše životno doba
ono prema kome smo,
dok se nismo u njemu obrela,
najveću averziju osećali.
Začudilo nas je saznanje
da je i prikan Ros prihvatio
ono čega se donedavna grozio.
"Za stvaralački rad su", reče, "najbolje
prve naše penzionerske godine.
(Pre no što u život nahrupe
tegobne boleštine.)"

Malopre smo Jasenka i ja,
vižljasti Teo i podebela Vesna
šetali šorovima dragog nam Telepa.
Pored raznobojnih svetlećih ukrasa.
Povremeno smo pozdravljali parove.
Napirlitane, svečarski raspoložene,
šarenim očekivanjima ispunjene.
Teofil se, tužan što ćemo najluđu noć
provesti kod kuće, priklonio protestu:
"Alek veli da je čovek dotle mlad
dok Novu godinu dočekuje u svetu,
ili, ako je u domaji, na javnom mestu."
"Aleka, Rosvena i tebe Bog je prokleo",
uzvratila Vesna prilično flegmatično.
"Normalni ljudi smiruju se na vreme,
i tako rešavaju svoje probleme."

XII

BIĆEMO UTEŠENI

Sredinom 2009. godine R. G. Šelgardon, zahvalan nekadašnji đak Kaline Senčak, odneo je nekadašnjoj učiteljici, koja je kod njega, u trećem i četvrtom razredu osnovne škole, razbudila afinitet prema umetnosti lepe reči, rusinsko izdanje “Opijanja vetrom i vatrom”, objavljeno nekoliko meseci ranije. Želeći da ima i foto-uspomenu na taj susret sa davnom dražesnom devojkom, sadašnjom živahnom, blagodušnom, lucidnom bakicom, davni žgoljavi deran, sadašnji sedi romansijer i pesnik, poneo je bio foto-aparat, te je Kalinina kćerka fotografisala svoju mamicu i njenog omiljenog učenika. Par dana kasnije, kad je on učiteljici odneo dve fotografije, rekla mu je da je već gotovo celu zbirku pročitala. Želi da je uskoro pročita još jednom, a onda će mu, preko telefona ili, ako je još koji put bude posetio, u četiri oka saopštiti svoja zapažanja.

Žudeći za makar nekolikim rečima o svom stvaralaštvu, za makar nekolikim kapima vode u svojoj književnoj pustinji, đak je zamolio učiteljicu (koja je, kao i on, život započela u Ruskom Keresturu, a završetku ga privodi u Novom Sadu) da mu sažeto kaže prve utiske.

“Dve stvari mi se dopadaju”, rekla je. “U tvojoj poeziji nema mnogo gorčine, a ima mnogo lepih, upečatljivih slika. Snažne slike su ono što čitalac poezije, pa i proze, najduže pamti. Meni su iz pesama, novela i romana koje sam pročitala u sećanju ostale samo slike.”

“Ove reči su mi veoma drage”, odgovorih. “Vi ste osoba blage, mekane duše, pa vam smeta sve što je oporo, grubo, žestoko. No u ‘Opijanju’, moram da primetim, ima gorčine. Manje u mirnodopskim pesmama, kako ih ja nazivam, a više u ratnim. Koje, možda, još niste pročitali. Dođuš, u pesmama o ratu je žestina, gorčina, grozota ‘normalna’. Takoreći, neophodna. Ali meni je važniji drugi deo vašeg obelodanjenja: da ste u mojoj poeziji našli mnogo upečatljivih slika.”

To učiteljkinu zapažanje toliko mi je važno da ću mu posvetiti i ostatak ove celine.

Da li će, pitam se, lepe, upečatljive, snažne slike u mojoj poeziji naći i čitalac koji mene, milje u kome sam izdškao, i ovaj u kome sada, u zrelosti (i prezrelosti) živim, ne poznaje tako dobro kao Kalina Senčak?

Kvalitet recepcije, stepen čitaočevog unošenja u poeziju ili prozu za koju se opredelio, zavisi kako od sposobnosti pisca da univerzalizuje likove, događaje, procese, slike, emocije i refleksije od kojih je sačinjeno njegovo ostvarenje, tako i od afiniteta, senzibiliteta, obrazovanja, iskustva privrženika beletristike, i od njegovog poznavanja sveta oslikanog u tvorevini koju čita.

Ovo sam, čini mi se, negde već napisao. Verovatno ne baš ovako, nego sam te konstatacije varirao. A možda sam ih, u nekom ćaskanju, samo usmeno eksplicirao.

(Donedavna sam sebi laskao da poznajem svaku sintagmu, rečenicu, refleksiju koju unesoh u vlastito životno delo, kao što pravi čobanin poznaje svaku ovcu svoga stada. U poslednje vreme mi se, međutim, sve češće događa da ne mogu da se setim gde sam, i kada, rekao, ili napisao, ono što mi je momentalno potrebno. Tražim to po tomovima, po poglavljima, ali sve ređe nalazim.)

Reći ću, na kraju, da u pesmama koje sam napisao za ovaj tom nema mnogo lepih, upečatljivih, snažnih slika. Tako mi se zalomilo. Nadam se da ih ima bar u Alekovim i Borisovim pesmama.

NITKOVI LOČU PLIMU SLOBODE

*Ako hoćeš da znaš
kakva je država
i njena uprava,
i kakva im je budućnost,
gledaj samo da saznaš
koliko u toj zemlji
ima čestitih i nevinih ljudi
po zatvorima, a koliko
zlikovaca i prestupnika
na slobodi.*

Gledamo, i iščekujemo.
Hoće li se psine zagrcnuti?
Eh, kako bismo bili srećni
kad bismo uspeli
u vodi ih podaviti!

U zemljama grbovitog Balkana
zaceo nema čestitih i nevinih ljudi
po zatvorima, ali ima mnogo
zlikovaca i prestupnika na slobodi.
Jugobalkancima je ukidanje socijalizma
donelo ne samo novi bratoubilački rat
nego i tajkune, partitokrate, pljačkaše.
Većina institucija je obezvređena,
većina činovnika podmićena,
većina sudija zaplašena.

Ko zna kako bismo
mi iskušenja podneli.
Srećom, kiša nas zaobilazi.
Jah, jesmo siromašni,
ali smo bar čisti.

JOŠ IMA BORACA PROTIV BAGRE

*Svake su novine,
od prvog do poslednjeg retka,
samo jedno nizanje strahota.
Ratovi, zločini, krađe,
razvrat, mučenja,
zločini vladara, zločini naroda,
zločini pojedinaca – jedno opšte
pijanstvo okrutnosti...*

Razmena pogledâ, u zoo-vrtu,
niz kraću i dužu maršrutu.
Nevini od muke zevaju,
krivci se zabavljaju,
s uživanjem šetaju.

Sve više smo uvereni
da malo vrede istraživanja
autorâ šokantnih reportaža
u štampanim i elektronskim medijima.
Kriminalci, legalizovani i žigosani,
na Balkanu (a zacelo i drugde,
u svakoj loše uređenoj državi),
ne mare za otkrića novinarâ.
“Žalosno!”, govorimo. Ipak,
drago nam je što u zverinjaku
u kome se i mi batrgamo
ima ikakvih boraca.

Ne smemo na smrad,
na prljavštinu oguglati!
Priliku da iskočimo
iz memljivog loga
moramo ugrabiti!

PODGREVANJE TRIJU SAMOĆA

*Budite svoj sopstveni plamen,
budite svoje sopstveno utočište.
Uzmite istinu kao plamen,
uzmite istinu kao utočište.
Ne tražite utočište
ni u čemu drugom,
do u sebi samom.*

Dok nepogoda trese grane,
i bombarduje ih iglicama kiše,
gnezdo se obraća nebu,
svom ispovedniku,
često surovom napadaču,
ponekad i zaštitniku.
Hoće li vedrina ponovo
granuti na vidiku?

Razočaran, i zasićen ljudima,
okrećem se drugim fenomenima.
Knjige odavno smatram
najblagotvornijim prijateljima.
Melemni su i jesenji vetrovi,
teški, nagomilani oblaci, ispod njih
snopovi koje čine rumeni zraci.
Leče me i predvečernje šetnje,
puste meditacije i sanje.
A pre svega unuci.

Ono što, u komadinama,
uznemiruje, može da,
rasparčano, i smiruje.
Do pustih ostvarenja,
kroz samovanja.

KAO RUŽIČASTA HORTENZIJA

*Obično odgovaram
onima koji me pitaju
za razlog mojim putovanjima
da dobro znam pred čim bežim,
ali ne znam šta tražim.*

Namazani domoroci su,
u podnožju strmih obronaka,
ženama nekih srećnih zevzeka
nudili prstenje, narukvice,
i mirisne osušene laticе.
Na obali mutne, žutozelene,
tajnovitošću ovijene reke
u vodu su ulazile masivne,
grube devojke, a iz nje
izlazile tanke, fine.

Jurimo kroz skrajnute,
šarolike, krasne predele,
i zavidimo svima koji tu žive.
Oni pak, zureći u gvozdene strele,
zacelo zavide svima što putuju.
Koji od nas, u tom blesku,
varku obogaćuju?

I putnici, i domoroci,
još tragaju za mirisima,
verovatno i za bojama,
svakako i za oblicima
iz kojih su iznikla pitanja.
Odgovori se ukazuju
u igri izazovnih
svetlucanja.

JASENOVAC, ZA VIJEK VIJEKOVA!

“Nalazimo se na mjestu koje nije obilježeno samo jednom stranicom povijesti u kojoj se očitovalo zlo, zločin i ponajprije grijeh, nego je bezbožnost s ovog mjesta željela širiti zlo do neslučenih razmjera, produžujući ruku laži sve do naših dana”, kazao je u svojoj homiliji u četvrtak zagrebački nadbiskup, kardinal Josip Bozanić nakon molitve u crkvi Sv. Nikole i Uznesenja Blažene Djevice Marije u Jasenovcu.

Ostaci ostataka zaklanih,
ili maljevima pomlaćenih,
svih u zemlju i reku pobacanih,
zabezegnuto su osluškiivali
i međusobno se zgleđavali.

Kao pisac nesrećan sam
što mikroetnosu pripadam,
što, bez pažnje vredne zaleđine,
tri i po decenije književni led probijam.
A, opet, srećan sam što ne moram,
zbog istorijskih mrlja sabraće,
celog života da se stidim.

Šta, napokon, osećaš?
Je l' ti žao što ne pripadaš
kojem od povelikih naroda,
ili odbacuješ tribalističke stege,
iako te, nezaštićenog, već dugo
tuče nepogoda? pita vetar.
Nek čeka odgovor.

STAJIĆEVO, GDE BEŠE TO SELO?

*Ni četvrti dan štrajka glađu članova
Udruženja ratnih vojnih invalida Srbije
svih ratova, grada Zrenjanina, zbog najave
dolaska hrvatskih državljana radi postavljanja
spomen-ploče na nekadašnjem vojnom
sabirnom centru JNA, u obližnjem selu Stajićevo,
gde su bili smešteni u jesen 1991, nije dao
nikakav rezultat. Vukovarski branitelji,
ranjenici i civili, koji su 1991. bili smešteni
u "koncentracionom logoru" u Stajićevo,
uputiće se u Srbiju sa nekoliko autobusa.*

Zrenjaninski zet (autor ovih stihova)
više puta je, ubijajući vikend dosadu,
biciklom ležerno lutao ruralnom okolinom.
(Doduše, ne u vreme Jugobalkanskog rata.)
U Stajićevo ga je dočekivala idila.

U ratu, znamo, najpre strada istina.
Mnogi čitaoci novina (naravno, i ja)
tek sada su, nakon o-ho-ho godina,
saznali da je u Hrvatskoj postojalo
preko dvesta dvadeset mučilišta.
Kada ćemo saznati koliko je
u Srbiji bilo tih paklišta?

Narodi, kao i ljudi, obolevaju.
Jedne boleštine ih oplemenjuju,
podstiču da više vole život, bližnje,
druge pak dugotrajno zagađuju
i njihovu dušu i njihovo telo.
Takva je, uh, i boleština
zvana ratno ludilo.

OPŠTE I POJEDINAČNO

*Ništa nije univerzalnije
od onoga što je individualno,
jer ono što pripada
svakom pojedincu,
pripada svima.*

Solist je započeo,
hor nastavio
izvođenje kantate.
U daljini je to zvučalo
kao da ljudi vrište.

Masovna, opštenarodna radost
često je antipatična, čak i odvratna.
Sreća je obeležje egoizma,
kolektivnog i individualnog.
Nesreća je prava, oplemenjujuća,
poštovanja dostojna slika čovekove
manje-više tragične egzistencije.
Dojmljiva je i opštenarodna nesreća,
ali je mnogo bolnija, upečatljivija, potresnija
tragedija koja direktno pogađa pojedinca.
Umetnost može, i treba, da podstiče
senzibilne, uistinu ljudske duše
da se saučesnički uživljavaju
u opšte i pojedinačne patnje.
Možda će ih biti manje.

Da, rekoše bogovi.
Jedino će uživljavanje,
i saosećanje sa srodnicima,
dovršiti delo koje smo
mi započeli.

ČOVEK ČUDNIH MANIRA

*Godine između pedesete
i sedamdesete su najteže.
Uvek se od vas traži da delate,
a vi niste tako oronuli
da to odbijate.*

Bio je Robert,
a zvali su ga Ulrich.
Često je kraj prozora stajao,
u daljinu rasejano gledao.
Obnevidevši, setio se
da je, kao u ogledalu,
najjasnije sebe video.

U mladosti sam često bio
opsednut željom da doživim
ovo ili ono, da novim iskustvom
vlastiti život obogatim.
U međuvremenu sam saznao
da je odlaganje izvršavanja zadataka
jedan od početnih znakova starenja.
Sad često osećam težinu želje
da ovaj ili onaj zadatak
napokon vidim iza sebe.

Obrećemo se na tribini
sa koje ćemo sve videti,
a sami ćemo biti moćni,
možda opet mladi,
ali nevidljivi.

XIII

SVICI, RASPLINUTI U IZMAGLICI

Dosad sam više puta rekao: Prednost turističkog doživljavanja sveta je u tome što kao prolazni namernici upoznajemo, na ugodan način, manje-više umiveno lice grada ili sela, predela ili mikroambijenta u kome boravimo. Mana takvog doživljavanja sveta je u tome što upoznajemo samo jednoslojnu površinu, a ne i višeslojnu nutrinu dotičnog delića stvarnosti.

“A šta će ti, nazajajljivi jastrebe, suština stvarnosti?”, upitala je proletos, u krevetu, Klaudija, glasom grlice. Zadovoljna nakon jutarnje “gimnastike”, još željna, *post festum*, relaksativnog maženja, bacila se na mene, zagledanog u tavanicu. Golim dojčkama prekrila je moje lice.

“Ne treba mi ništa osim tebe”, uzvratih nešto kasnije, prelazeći usnama s jedne bradavice na drugu.

“Ako si sit meteža Čikaga, i neboderskih kanjona Menhetna, divljine Amazonije i Patagonije, na leto ćemo krstariti našim svetom: Mediteranom. Prihvaćemo poziv bračnog para Matje da im ponovo pravimo društvo na njihovoj jahti.”

“I na Mediteranu smo već videli sve što je zanimljivo.”

“Nismo. Ovog puta ćemo praviti izlete u unutrašnjost. Još nisam upoznala ni mnoge krajeve očeve Italije, ni maminog Tunisa. A o Grčkoj, Turskoj, Egiptu i Maroku da i ne govorim.”

“Često zuriš u mali ekran, u putopisne emisije. Za ovih sedam godina, koliko smo zajedno, videla si nekoliko stotina putopisnih, pa i naučnih, geografskih i inih reportaža.”

“A ti si nekoliko stotina puta rekao da je televizija žvakaća guma za oči! Da se tv reportaže ne mogu izjednačiti sa autentičnim doživljajima, ‘na licu mesta!’”

Ovaj mazni protest pojačala je erotskim migoljenjem donjeg dela torza. Očito, poželega je, nakon poduže relaksativne pauze, još jednu turu “gimnastike”. Njeno toplo, mirisno, na međunožju vlažno telo odozgo je, u neverbalnom dijalogu s telom na kome je potbuške ležalo, tražilo adekvatan odgovor.

“Prihvatićemo, dabome, Ivonin i Bernarov poziv na krstarenje”, glasila je moja verbalna replika. Dodao sam joj osmeh, i nastavak: “U Borisovom i mom suštinskom kvartetu – žene, putovanja, stvaranje, čitanje knjiga – i kod mene potonji segment zauzima sve važnije mesto. Žene su se svele na jednu, Kladiju. (Svingovanja ćemo ovog puta, kobajagi, zaboraviti.) Putovanja sam već prilično sit. Stvaranja takođe. Vraćam se knjigama. One me mentalno relaksiraju i obogaćuju... Jesi li počela da čitaš čudo koje je mene opčinjavalo prošle sedmice?”

“Koje? Dve kupusare si mi juče preporučio.”

“Roberto Savijano, ‘Gomora’.”

“Nisam, a ne osećam ni potrebu da je čitam. Da u Italiji ima mafije, znam i bez takvih knjiga. Uostalom, korov kriminala điklja i u drugim zemljama. Svako želi što manje da rinta, a što više da ima, i da uživa. Najprimitivniji to žele najviše.”

“Takve knjige pružaju nam mogućnost da sagledamo naličje jednog sveta. Naličje života uopšte. To naličje obično je isitinitije, i složenije, od lica dotičnog društva.”

“Dragi, otkrivaš notorne činjenice. Ne zanimaju me.”

“Dosad smo, vandrujući tvojom domovinom, dva puta boravili na jugu Italije. Ali suština te čudesne zemlje nije u živopisnosti Napulja, u lepoti Vezuva i Etne, u cvetnim bokorima što ukrašavaju vile na Kapriju ili u Taormini. Suština je u...”

“Pojma ti nemaš gde je suština života!”

Usklik joj beše prigušen, ali tobože besan. Zapravo, strastan, požudan. Usne su joj bile na muževljevim usnama, potom na njegovom vratu, pa na njegovim prsima. Obujmila je njegov torzo u visini bedara i inicirala zajednički poluobrtaj. Obrevši se ispod raspaljenog tela, raširila je glatke nogetine.

BISERJE, POSUTO ROBLJEM, POSLE PODNE

Kad mine glavna pauza,
meni u hladovini Studija
teško, i sve teže pada
savladvanje dremeža.

Danas sam, zagledan
u monitor kompjutera,
video prizor koji me je poodavno
opčinio na periferiji Los Anđelesa.

Bleštav, razučen Geti centar,
zenitno delo Ričarda Mejera,
zaceo će dokraja biti nedosežan uzor
najsamosvojnijeg arhitekta "Kriskara".

Ono što nemam u realnosti,
tražim u izmaglici snatrenja.
Vizije su već decenijama skoro iste,
samo se pozornica realizacije menja.

Roneći mlakim plićakom iluzije,
obreh se na komandnom mostu
narastajućeg veličanstvenog Kamelota.
Posutog mrvicama suvozemnih galeota.

Niko nije znao da se u meni bore
uzvišen stvaralac i ponižen sluga.
Savest mi beše na strani robova,
a interes na strani investitora.

LEPOTE OGRNUTE JEZOVITIM PLAŠTOM

Nekoliko romantičnih prizora,
poprskanih krvlju zlosrećnikâ,
iznedrile su bolne melodije talasâ
sicilijanskih i napolitanskih balada.

Tamo, u ateljeu, muzička pratnja
procesija iz danâ Strasne sedmice
podsećala me je na poslednje ispraćaje
žrtava nevidljive, a sveprisutne Mafije.

Ovde, u bučnom šarenilu Napulja,
nastojimo, Klaudija i ja, da uočimo
bar jedan od mnogih smrtonosnih pipaka
što ih po vilama i ćumezima drži Kamora.

Upravo latentna jeza, koju smo osećali
i večeras, u Kamorinom kvartu Skampija,
slušajući mandolinu, i povest o ljubavi i smrti,
čini Kampanju, rekoh dragoj, regijom čarolija.

Upitala me, ironično, videvši da mi je
skoro žao što ne pripadam ovom svetu,
šta bi bilo da, greškom ili silom prilika, razgnevim
šefove jezivog klana, da razbudim njihovu osvetu.

U zanosnoj mediteranskoj egzotici,
reče vragolanka, baksuzni grešnici
bivaju "nagrađeni" dirljivom muzikom,
uz koju ja njihov zavičaj oslikavam.

U PATAGONIJI I U PANONIJI

Vetrovi na surim, svetlim i tmurnim,
prohladnim argentinskim pampama
povremeno su, kad bi ih obasjalo sunce,
mirisali poput vetrova na bačkim utrinama.

Baija Blanka beše slankasta kapija,
a rodno mesto našeg vodiča Euhenija
sačuvalo je, reče, gotovo sve čime se ponosi
skrajnuta, čas vesela čas turobna Patagonija.

U pustoši okrajka naselja upitah starca,
koga je izuzetnim činio živopisan pončo,
da li se i on s vetrovima, s kišama i gromovima,
donedavna borio na beskraju stepe, kao gaučo.

“Pravi gaučo je ovde samo Felipe”, reče.
“Eno, onaj što prilazi. Sad će ovuda proći.
Ali... najbolje će biti da ga ne zaustavljamo.
Ljut je, čini mi se; mogli bismo da nadrljamo.”

Pogledom (pre divljim nego ljutim)
ošinuo nas je, ćutke, Targont Hrin,
večno mator kiklop mog detinjstva.
I na ovome beše razdrljena košulja.

Decu nije tukao. Ipak smo ga,
i kuću mu, nadaleko zaobilazili.
Mislili smo da nikad neće umreti.
Sad videh da se nismo prevarili.

JEDNO UPIJAMO, U DRUGO SE ZAGLEDAVAMO

“Sada sam shvatila zašto je Baroda
kulturalna prestonica države Gudžarat,
i jedna od najblistavijih perli u kruni Indije.
Ali... zašto sam mislila na rimske trgovce?”

Nadahnuti nakon obilaska fantastične,
goleme maharadžinske Palate Lakšmi,
Klodi mi se poverila da je iznenada osetila
želju da prošetati u okrilju Fontane di Trevi.

To nam se, rođena, pokatkad događa.
Imaginacijom odlutamo, kao da bežimo
od sebe, od tekuće vlastite svakodnevice,
čak i ako je apartno, atraktivno njeno lice.

Zimus sam sebe, dok si klikatila
na belim stazama Sent Morica,
zatekao kako gledam tvoje praćakanje
u vodi koju Promenadom omeđuje Nica.

Nešto snažno proživljavamo, ali:
Otkud napuklina u tom uživanju?
Zašto se ponekad, čak i na željenoj javi,
prepuštamo eskapističkom sanjarenju?

Da li zato što su uvek najžilaviji
minuli i budući doživljaji i osećaji,
oni koje ne krza banalnost realnosti,
koji trepte samo u našoj imaginaciji?

BEŠE LI TO JAVA ILI SAN?

U poslednje vreme među slike
sa mojih belosvetskih vandrovanja
počesto se ubacuje fantastičan prizor
iz najužeg zavičaja, iz ranog đikanja.

Predvečernje, pri dnu rumeno nebo
nad njivama negde na kraju hatara.
Iza mostića preko neširokog Starog kanala
usamljen, crn kućerak, bez znakova života.

Moji premili, deda i baka po majci,
i njihova kćerka Manja, još devojka
(koju držim za suknju), na putu prema selu
prolaze mimo, podalje od nemog salašića.

Šestogodišnjaka se prizor nije dojmio.
Ali (jao!), ni nakon šezdeset tri godine,
ni nakon šezdeset tri hiljade drugih prizora,
predvečerje na kraju hatara nisam zaboravio.

Par puta pokušavah da nađem tu lokaciju.
Makar tragove, ostatke salašića i mostića.
Bezuspešno. Deda i baka odavno su mrtvi,
tetka Manja se oslikanog prizora ne seća.

HOĆE LI SJAJ NADŽIVETI ZVEZDU?

U nekoliko tuceta galaksija
vise poetične i enigmatične
poruke, sačinjene od sijaset nijansi,
od inertnih ploha i razigranih linija.

Ledena prostranstva roje se
između izvora i krajnjih staništa.
Koliko su neizvesna bila lutanja,
toliko su nepouzdana pribežišta.

Bezbroj mikrokosmosa
obasjano je posthumnim
sjajem nekad živopisnih i toplih,
aktivnostima napirlitanih zvezda.

Dokle će mikrotalasanje
u prozirnoj magmi trajati?
Dokle će očajnički signali
na ledenoj pučini drhtati?

ŽIVO, PROMENLJIVO OGLEDALO?

Žilbera Važesona, dizajnera,
poznajem, takoreći, od svojih
početaka u Prestonici sveta:
gotovo trideset pet godina.

Naše prijateljstvo održavala je
povremena poslovna saradnja.
No kako je ta saradnja jenjavala,
tako se i nit prijateljstva stanjivala.

Još nam se, s vremena na vreme,
putanje ukrštaju. Na otvaranjima
likovnih, dizajnerskih, arhitektonskih
izložbi, na kojekakvim hepeninzima.

Žilber je počeo naglo da propada.
Sinoć sam, nakon osmomesečnog
intervala, imao utisak da je bezjak
omatorio najmanje osam godina.

“Ne brini, dečaće, ti još blistaš!”
Večito razdragana, Klodi mi se,
izbliza, radoznalo u lice unosila.
Da li me je, kaurka, zavitlavala?

NEKAD NA SVADBAMA, SAD NA SAHRANAMA

Opet sam boravio, kratko, virtuelno,
u najužem zavičaju. Putem "Skajpa".

Koji nam, veli povremeno bratučed Miron,
nadomeštava skupa i zamorna putovanja.

"Drago mi je, spokojni burazeru", rekoh,
"što je u tvom životu sve na svom mestu.

Još mi kaži, rođeni, šta ima novo u selu,
u milom nam, nezamenljivom Keresturu."

"Tja, novo je ono što je, zapravo, staro.
U četvrtak smo imali još jednu sahranu.

Ispratio sam, Aljoša, još jednog vršnjaka.
Zacelo se sećaš Janka Sivča, veseljaka."

"Naglo kopni (jao!) naša generacija!

Nekad smo se družili na svadbama,
a sada se vi, koji ste ostali u ishodištu,
češće viđate u kapeli, na sahranama."

"Da, nevesela je sudbina Kerestura.

Godišnje dobije četrdesetak prinova,
a izgubi dvaput više meštana. Mi smo
genetski istrošena etnička zajednica."

"Ja tu sliku ne mogu da izmenim.

Ipak, sve češće me spopada želja
da se vratim tamo gde si ti ostao,
da se na našem groblju smirim."

PROLAZNO POMRAČENJE

Desilo se iznenada,
bez vidljivog razloga.
Kao kad tamna oblačina
krene iz "babinog kuta".

Šta ja ovde tako dugo radim?
Zašto se grozničavo batrgam?
Vredi li ono što manijački stvaram?
Čemu, uopšte, služi sve što činim?

Kad mine prvi nalet depresije,
tražim glavno njeno izvorište.
Godine života? Duga stranstvovanja?
Iskorenjenost? Nedovoljna priznanja?

Smeškam se, jer ne smem
razuzdano da se kikoćem.
Šta bi bilo, pitam se pokatkad,
da doživiš istinski, vidljiv pad?

Zasad su posrnuća retka,
kratkotrajna i bezopasna.
Hoće li u završnici potucanja
postati učestalija i fatalnija?

CAJTNOT, NAJMUČNIJA HRONIČNA BOLEST

Rosven, veli njegova supruga,
konzumira pet vrsta preparata
za revitalizaciju organizma,
za produženje roka trajanja.

Ja se podmlađujem apsintom,
katkad konjakom, češće vinom.
(Ljubavna gimnastika se podrazumeva.)
Nakon svakog obeda sladim se cigarom.

Telesne bolesti nas, hvala Nebu,
još nisu načele. Muči nas druga:
želja da što više što boljih plodova rodimo,
da se Trajnim Delom u vreme ubeležimo.

“Heuteranističko, književno
i naučno moje stvaralaštvo”,
kaže Ros. “Kad se jednome posvetim,
na druga dva mislim, pa se nerviram.”

Meni nesmiren sabrat zavidi,
jer, veli, nisam mnogo grešio,
nisam povoljne prilike propuštao,
nisam lutao, posrtao, zakašnjavao.

Zašto, druže, pokušavamo
kandže Udesa da izbegnemo?
Uskoro će nam biti svejedno
šta je prolazno, a šta trajno.

IZ SNOVA U STVARNOST, I OBRATNO

Dok smo, među stubovima Palmire,
sa utabanog peska sirijske pustinje
posmatrali rađanje sunca, ja sam ga video
u negdašnjem ogledalu Vodoplavnih livada.

Dok smo, u hladu palmi na Baliju,
gustirali raznovrsne plodove mora,
ja sam sebe video, sa komadinom hleba
namazanom mašču, u prašini Velikog šora.

Dok smo, u okolini bučnog Manausa,
lutali obalama Rio Negra i Amazona,
ja sam video jednog vetrogonju, na biciklu,
na hrbatu dolme uz koju putuje mutna Tisa.

Na mnogim čuvenim destinacijama
povremeno sam viđao dane i predele
iz kojih se u zeleno i poluzrelo svoje doba
zagledavah u tek naslućivane čari sveta.

“Čoveku se čini da je bolje ondeka
gdeno on nije”, govorio bi pokatkad
pradedo Gabor Vislavski. Neki potomci
potvrđuju da je ispravna njegova izreka.

U prvo doba ne bejah siguran
de će mi se sanjarije ostvariti.
A ni na kraj pameti mi nije padalo
da ću u njima o zavičaju sanjariti.

NEBO, PREMREŽENO GRANJEM, U PREDVEČERJE

Zurio sam, između sna i buđenja,
sa niskog ležaja duž bočnog zida,
ukoso, kroz prozor iznad mene, u svetlo, zlatasto,
golim granama i grančicama premreženo nebo.

Jesam li, zapitah se, na kraju zime,
u sobi na salašu za Visokim mostom?
Vidim li golemu, očerupanu glavu starog duda,
koji nas svakog leta čaščava slatkim rodom?

Ili sam, možda, na početku proleća,
u roditeljskom domu na Velikom šoru?
Gledam li, odozdo, u visoke završetke kruške,
koja Jevremu redovno poklanja balon rakije?

Ležim li, izgubljen, na kraju jeseni,
u maloj sobi na Donjoj Tisinoj obali?
Zurim li u haotičan, a oku prijatan splet oraha,
koji u vreme listanja zasenčuje pola dvorišta?

Zakoračivši, napokon, u buđenje,
shvatih da sam, na početku zime,
u odaji za mentalnu i telesnu relaksaciju
mog Velikog ateljea, u Bulonj-Bijankuru.

Ustanovih, dakle, vlastitu lokaciju.
Ali to mi nije dalo samopouzdanje.
Naprotiv, tonuo sam u melanholiju,
u neko bolesničko, očajničko stanje.

XIV

PROSTA, GRUBA, NEŽNA, SETNA DUŠA

Od ranog detinjstva, bogatog doživljajima koji će u zrelo doba mog života postati slike amajlije (među najljepšima su deda Aronove priče o ratnim vadrovanjima, pa i o ruskom zarobljeništvu), opsednut sam Rusima i Rusijom.

Od studentskih dana, početkom šezdesetih, do izbijanja Jugobalkanskog rata, početkom devedesetih, tom velikom, bogatom, fascinantnom, nesrećnom zemljom vandrova sam ravno dvanaest puta (ne znam zašto imam utisak da je dodekadički sistem romantičniji, hm-hm, poetičniji od decimalog).

“Kontroverzna je tvoja teza da je Rusija bogata, a nesrećna zemlja”, reče Rosven pre neki dan. “Takođe je kontroverzna teza da je Rus prosta, gruba, a istovremeno i nežna, setna duša. O kontroverznosti teze da je dodekadički sistem romantičniji od decimalnog (samo zato što si ti dvanaest puta bio u Rusiji, svojoj drugoj domovini), neću ni da govorim.”

“Rusija je bogata ne samo prirodnim lepotama i resursima nego i raznovrsnošću života na svojim prostorima, u prošlosti i sadašnjosti, sve to čini golemo njeno bogatstvo, o da, neizmerno bogatstvo, a Matuška je nesreća zbog pošasti koje se na njenu decu od pamtiveka do današnjih dana sručuju, takva iskušenja neki narodi ne bi mogli da podnesu, o ne, Bačušku ona čine čas prostim, grubim, čas nežnim, setnim, a ja tvrdim da je Rus u stanju grozan i divan biti čak i u istom trenutku.”

Kad je srčan, neustrašiv, širokogrud, osećajan, ja mu se divim, nastavih sentimentalno, a kad je iracionalan, pijan, aljkav, neotesan, nastojim da ga razumem, spreman sam da mu, panslovenski nastrojen, mnogo šta i oprostim.

Izložio sam zatim, po ko zna koji put, svoj pogled na četiri najuočljivije, međusobno različite epohe Rusije, epohe u kojima je dolazila do izražaja i njena veličina i njena beda, o da, stalno su te dve niti Matuške u njoj, kao arterije i vene, isprepletene.

Srednjovekovlje je onde (kao i drugde) bilo mračno, mužici su, i njihovi najbliži, trpeli poput marve, s kojom behu izjednačeni, satirali su ih i istokrvni gospodari, spahije, bojari, i varvarski najeznici, mučno je, sirotinjsko, rusko srednjovekovlje, ali ja se i u to doba, u taj svet sa zanimanjem zagledavam, fasciniraju me pojedini samodršci, oni što su u svakom pogledu uveličali carevinu, a u mraku tih vremena još fascinantnije sjaje Rubljov i njegova manastirsko-umetnička sabraća.

Početak evropskog novog veka, sa renesansom, potom i prosvetiteljstvom kao glavnim stubovima, Rusiju je samo delimično, kroz izuzetne njene naučne i umetničke stvaraoce, obasjao, a narod je i dalje, čas ropčući, čas čuteći, patio.

Devetnaesti vek, vatreno kršten u sukobu s Napoleonom, politički uzdignut ukidanjem ropstva, ekonomski unapređen sporim ali vidljivim prosperitetom, kulturno ovekovečen delima Tolstoja, Dostojevskog i inih klasika – u toj epohi, koju smatram vrhuncem istorije Rusije, najradije boravim.

Devetnaesti vek beše najčarobniji, a dvadeseti najburniji, o da, bio je vetrovit i gromovit, narod je silno patio, plakao, slavio, pevao najpre u Velikom ratu i Oktobarskoj revoluciji, u senci tragičnog cara Nikolaja i legendarnog Lenjina, potom u sovjetskom miru, u Staljinovoj strahovladi, sredinom veka u Najvećem ratu, najužasnijoj svojoj golgoti i najvećoj slavi, krajem veka ispaštao je zbog grešaka naivnog Gorbačova i pijanog Jeljcina.

U sve četiri navedene epohe, a ponajviše u tek minulom dvadesetom veku, čudesna, vrlinama i manama nafilovana ruska duša stvarala je, prevashodno na stravičnoj i veličanstvenoj svetlosti ratnih požara, strofe i melodije koje će neizmernu množinu ljudi oduševljavati dok je sveta i veka, a senzibilne prikane poput mene uvek iznova će bacati u ekstazu.

ODISKONA – DOVEKA

*Sa ostrva na tok reke,
na niz njenih talasa,
isplovljavaju šarene
čete hitrih čamaca.*

*Napred sedi Stenjka Razin,
grli mladu kneginju,
novu svoju svadbu slavi,
u pijanstvu, veselju.*

*Volga, Volga, mati mila,
Volga, ruskaja reka,
poklon još nisi primila
od donskoga kozaka.*

Iz jednog pijanstva u drugo
hrlili su milujući čuture, devojke,
naoštrene sablje, razigrane konje.
“Ne mili nam se, braćo, mukotrпно oranje.
Hajde da na zemlji, pre odlaska u pakao,
priredimo sebi pakleno-rajsko uživanje.”
“Daj medovinu! Haj, oni žele kondir vina!”
“A kome će ova nežna, belogrla lepotinja?”
“More, dosta beše raspusnog muljanja!
Moja sablja dušmansku krv sanja!”
Nanosi svakodnevlja, čak i neki šareni dani,
teži im behu od samog cara, i njegovih bojara,
mrskiji od nadutih Poljaka, i bogatih Persijanaca.
Bogataše su, kao pirati, na Kaspijskom moru pljačkali,
sabraći su kozačku republiku oko Volge obećavali.
Družina se, kao reka u kišno doba, prilikom mužika,
odrpanaca željnih slobode i pljačke, uvećavala.
Astrahan beše osvojen, i Samara je pala.

*Snažnim zamahom već diže
knećinju prelepu,
i baca je u zagrljaj
penušavom talasu.*

*“Šta je, što ste se snuždili?
Filka, vraže, zaigraj!
Gromka pesmo naša, kreni,
duši njenoj pomen daj.”*

*Volga, Volga, mati mila,
Volga, ruskaja reka,
poklon si i ti primila
od donskoga kozaka.*

Brutalnost? Varvarstvo? Ludilo?
Ili nadljudski gest neobuzdane duše,
koja se, vlastitom voljom i snagom,
dočepala bezgranične slobode?

Jesu li brutalni varvari, i ludaci, bili
najznamenitiji naši baćuške carevi,
počev od prvog, Ivana Groznog,
koji je jezivu izuzetnost iskazao
i tako što je rođenog sina ubio?

Šta je sve činio Petar Prvi, Veliki,
koje grehe okajava ne mnogo manja
Katarina Druga? Koliko je tek bilo
ludilo našeg cara nad carevima,
Josifa Džugašvilija Staljina!

Volga, Volga, moćna, večna reko,
mnoge lepote, i strahote, pamtiš.
I sve to u zagrljaj Nečega,
ili Ničega, odnosiš.

OPOROST NAŠU ZAČINIMO VESELJEM

*Vrti se, valja se plavetni Šar,
vrti se nad glavom nebeski dar.
Vrti se, valja se, hoće pasti,
kavaljer će curu sad ukrasti.*

*Gde je ta ulica, gde je taj dom,
gde je ta devojka, koju volim?
Evo te ulice, tu je i dom,
tu je i devojka koju volim.*

Kao spektar boja, kad se vrti,
jednostavan je, sele, život ljudski.
Detinjstvo. Ono je vazda srećno,
kad ne zna za roditeljske brige.
Mladost. Je l' ona vrhunac života,
ili će to da bude tek zrelo doba?
Nećemo tako daleko da gledamo.
Starost... Ne želimo ni da čujemo.

Uostalom, sad imamo preča posla:
Lepotan Oleg, traktorist, i plava Zoja,
hitra fabrička radnica, rekoše nam
na igranci u sali Uprave kolhoza,
da će uskoro biti venčanja.

Kolhoz i fabrika će troškove pokriti
ako Oleg bude najzad osvojio mesto
na tabli časti, u Aleji radne slave,
ako Zoječka bude zaslužila
zvanje prvakinje kvaliteta.

Bubuljičavi Matvej žudi za ljubavlju,
a utehu nalazi, jadnik, u bubanju.
Galina takođe spada u odlikaše.
Dobili su "unutrašnje pasoše",
pa će u Moskvu na studije.

*Vrti se, valja se plavetni Šar,
vrti se nad glavom nebeski dar.
Vrti se, valja se, hoće pasti,
kavaljer će curu sad ukrasti.*

*Gde je ta ulica, gde je taj dom,
gde je ta devojka, koju volim?
Evo te ulice, tu je i dom,
tu je i devojka koju volim.*

Mat, Galja, i još neki vršnjaci,
možda veselom Olegu, i Zoječki,
ne zavide zbog radnih uspeha.
Ali im većina mladeži sigurno zavidi
zbog toga što ih tako očigledno
obasjava ljubavna sreća.
Oleg, Zoječka, i još neki vršnjaci,
sažaljevaju tužnog Matveja, i Galju,
zbog žudnje za ma kakvom ljubavlju.
Ali im većina mladeži sigurno zavidi
zbog toga što će, od ove jeseni,
u Moskvi kao studenti živeti.
Lepotan, i ljupka veverica, srećni su;
ali dokle će njihova sreća da traje?
Ljubav će, kao letnja kiša, proći,
a onda će bračni par, u sivilu
kolhoznog i fabričkog miljea,
do kraja života da trune.
Život ljudski je, sele, šarolik,
kao spektar boja, kad prestane
da se vrti. Hajde da plešemo.
Na svakodnevicu ćemo
sutra da mislimo.

U SMRT, I BESMRĆE, NA KRILIMA VIHORA

*Poljuško, polje,
poljuško, široko polje,
njime hrabro jure sad kozaci
i Crvene armije junaci.*

*Devojke plaču,
devojkama je preteško,
mili je u vojsku otperjao,
eh, zadugo je oputovao.*

Na poljima, po stepama,
na beskrajnim prostorima,
s vetrima smo se nadmetali.
Na divlje oluje smo podsećali,
sabljama, kao munjama, sevali,
kopljima, kao gromovima, udarali.
Srasli s toplokrvnim, plemenitim atovima,
stolećima bejasmo pouzdan oslonac
gordim našim atamanima, generalima,
svetlim kneževima, nebeskim carevima.
Pevali smo, potom klikitali, pa urlali i jurišali,
medovinu i vino bismo između bitaka pili,
pa opet, u galopu, krv, tuđu i svoju, prolivali.
Dokle tako? počesto bi nas udaralo pitanje,
uz koje se pokatkad šunjalo ogorčenje.
Ono je uzrokovalo mučno buđenje.
Napokon je nekim saborcima prekipelo.
"Ratujmo za sebe, ne za gospodare!",
ponavljali su (oni koji će uskoro
biti unapređeni u komesare).
"Smrt tebi, bačuška care!"

*Poljuško, polje,
poljuško, široko polje,
njime hrabro jure sad kozaci
i Crvene armije junaci.*

*Cure, pevajte.
Cure, obrišite suze.
Nek se sada jače čuje pesma,
jer to je pesma naša bojeva.*

Revolucija je pobedila.
Karijerom je brkati Buđoni
(ne odviše sposoban,
ali Staljinu ropski odan)
dogurao do maršala.
Crvena konjica je, u skladu
s pravilima rata, i junaštva,
i pobeđe i poraze krvlju plaćala.
S gvožđurijom: mitraljezima,
topovima i tenkovima,
sve teže se nosila.
Rasni Buđonijevi atovi
istorijsku ulogu su odigrali.
I oni, i mnogi njihovi jahači,
ostavši na bojištima, u legendu,
u nebeske visine su odleteli.
Retki srećnici među junacima,
kozacima i crvenoarmejcima,
ljubovcima su se vratili.
Na kraju su se, i srećni
i ostali, u besmrtnoj
pesmi skrasili.

DEVOJKA JE OGNJEROTKI IME POZAJMILA

*Procvetale jabuke i kruške,
nadvile se magle nad reku.
Izlazila na dolmu Kaćuša,
na visoku dolmu, na strmu.*

*Izlazila, pesmu zapevala
za stepskoga sinjega orla,
za onoga koga je ljubila
i čija je pisma primala.*

Bezbroj mirisnih lepotica
lebdelo je u košmarnim snovima
napaćenih, tavnih, očeličenih boraca.
Ali dve bi, s većim pravom nego druge,
Kaćuša, pod zvezdom petokrakom,
i Lili Marlen, pod kukastim krstom,
mogle da nose čaroban epitet:
mis Drugog svetskog rata.

Naši očevi su, na frontovima,
iščekujući najgore, o miru sanjali.

A dečaci su, posle rata, svima njima
(zapravo, samo onima koji su preživeli)
na učešću u Najzbudljivijoj gozbi zavideli.

Slušali smo kazivanja, i sami često maštali,
i o Titovim partizanima i o crvenoarmejcima.
Pokatkad i o silnim, tajnovitim "kaćušama",
jezivo ubitačnim "Staljinovim orguljama".

Gotovo svaki odrastao muškarac u selu
znao je, o čudu što riče, neku posebnu priču.
Ali nijedan nije bio u stanju da pripoveda
kako ta skalamerija, zapravo, izgleda.

*Oj, pesmice, pesmo devojačka,
hajde prati jasnog sunca trag,
i borcu, daleko za granicom,
od Kaćuše nosi pozdrav drag.*

*Nek se seti devojčice mile,
nek poslušaj kako mu peva,
nek on zemlju odbrani rođenu,
ljubav će Kaćuša da čuva.*

Čuo sam, kao dečak, u selu,
od ratnog druga mog oca, i ovu priču:
Na livadi jedne vojvođanske varoši
bile su par dana, pod ceradama,
stacionirane volšebne "kaćuše".
Neki baja, prilično nacvrčan,
tražio je od komandira straže
da mu bar deo čuda pokaže.

"Jeli li se zadovoljio?", upitao je oficir,
pošto je radoznalac završio zavirivanje
u mašineriju pokrivenu ceradom.

"Jesam, brate, i nemoj da brineš.
Nikome neću reći šta sam video."

Crvenoarmejac je iz futrole
izvadio nagan, i povukao oroz.

"Sad sam siguran da će zaista,
to što si video, za druge
zauvek ostati tajna."

Kaćuša, da li se tvoj dragi
iz Najkrvavije terevenke vratio,
ili je svoje male i velike tajne
na jednom od frontova
u raku odneo?

ISPRAĆAJI, MNOGO ČEŠĆI NEGO DOČEĆI

*Na front je koban devojka
ispraćala borca.
Noću se s njim oprostila
na tremu svog doma.*

*I sve dok je kroz maglinu
mladić još video,
na prozoru devojačkom
žičak je goreo.*

I ja vidim, u tihoj noći,
jedan od onih kućeraka,
sklepanih od balvana i dasaka,
potom obojenih u zeleno i plavo,
koji čine veliki deo ubogih, siromašnih,
ali idiličnih sela – bajnih slika amajlija
donedavne dece, koju je iznedrila
beskrajna ruska provincija.

Na tremu jednog takvog kućerka
(doduše, ne daščanog, nego nabojnog)
i moja mati se oprostila od voljenog
(doduše, ne mladića nego muža).

Ali meni je duboka ruska provincija
lepša, romantičnija od mog sela.

Idiličnija je, privlačnija, zato što je
daleka, beskrajna, još zabitija
nego moja najuža domaja.

Sovjetski su momci, bar neki,
možda jedva dočekali priliku
da okrenu leđa svom selu,
makar išli prema ratu.

*Mladića je dočekala
frontovska družina.
Posvuda behu drugari,
četa prijatelja.*

*Ali na znanu ulicu
stalno misli momak.
Mila devojko, gde si ti?
Gde je rodni žižak?*

Da, u nevolji ulepšavamo,
a pesmom dodatno zlatimo,
i ono što u normalnim prilikama
kao obično, ili tek za nijansu
iznad običnog, doživljavamo.

Ali ja se, uz divnu pevanku, sećam
jezivog užasa, koji me je ispunjavao
dok sam sina na front ispraćao.

Gutao sam crte njegovog lica,
zarivao pogled u te zbunjene oči,
a u crnoj slutnji sam video svoje dete
kako, delimično raskomadano,
vlastiti, bleđi pogled upire u nebo
i šapatom doziva roditelje.

Naše čedo se sa fronta vratilo.
(Doduše, kao bogalj, ali je preživelo.)
A koliko je roditelja, braće, sestara,
devojaka, što, bezbroj puta, crte lica
voljenog bića u sećanju gledaju,
i s užasom poslednje njegove
trenutke zamišljaju?

RITAM VELIČANSTVENE SREĆE U PATNJI

*Tiho pljuska talas,
jasno svetli mesec;
mi obalom mora idemo
i pevamo, i pevamo.
I šumi nad glavom sad
lišće što sluti svoj pad.*

*Sevastopoljski vals,
ah, zlatni dani,
često ste mi životni put
vi osvetljavali.
Sevastopoljski vals
pamte svi mornari,
ni ja ne zaboravljam vas,
ah, zlatni dani.*

Kad god nas ti stihovi,
i ti božanstveni tonovi zapljusnu,
ne možemo se oteti utisku da u ratu
ljudi i u velikim patnjama uživaju.
Najčudesniji beše Otadžbinski rat,
koji su vodili i, naravno, dobili,
crvenoarmejski jurišnici,
tenkisti, piloti, mornari.
Svako od nas pokatkad se pita
u kom predelu, gradu ili selu,
u koje doba bi najviše voleo
kraće ili duže vreme da boravi.
Mi smo među onima koji ponavljaju
da bi najradije s crvenoarmejskim
herojima na nebo da jurišaju.

*Vratismo se kući
u naš Sevastopolj;
i opet kesteni cvetaju,
i opet ja čekam vas.
Bulevarom šetamo,
kao nekad pevamo:*

*Sevastopoljski vals,
ah, zlatni dani,
često ste mi životni put
vi osvetljavali.
Sevastopoljski vals
pamte svi mornari,
ni ja ne zaboravljam vas,
ah, zlatni dani.*

Znamo da se prepuštamo
zanosnoj igri samozavaravanja
kad oko junaštava, patnji i pogibija
legendarnih crvenoarmejaca
gradimo svoja maštanja.

Ipak, pokatkad volimo da kažemo
da se u ratnoj oluji najintenzivije živi,
najstrastvenije (na razdaljini) voli,
lepo i strašno najpomamnije upija,
malodušnost najžešće ubija.

U okrilju smrti sećahu se dana mira.

A kakva su tek bila sećanja onih
koji prođoše kroz oganj vihora?

Mladići i devojke Sevastopolja
da li na Veličajnost pomišljaju
bar kad kesteni cvetaju?

RUMENI PRELIVI NA MRAČNOM FONU

*Tamna je noć, samo meci u stepi zvižde,
samo vetar gudi kroz žice, i svetlucaju zvezde.*

*U tamnoj noći ti, ljubljena, znam, ne spavaš,
nego u krevetiću sada potajno suzu brišeš.*

*Volim dubinu tvojih umilnih očiju,
hteo bih da ih dotaknem svojim usnama.*

*Tamna ova noć razdvaja, obljubljena, nas,
i nemirna, crna stepa prostire se među nama.*

Zemaljski beskraj nas razdvaja, ali ako se,
u ovom trenutku, zagledavaš u nebeski beskraj,
sijaset sitnih trepetljika naše poglede spaja.
Donedavna sam zamišljao, i tebi, kroz milovanja,
tiho govorio, da na frontu borba smenjuje borbu.
Sada znam da često, između dva gruvanja topova,
praštanja granata, zviždanja metaka, i jauka drugova,
prolaze dugi sati, pa i čitavi dani. Uvek su popunjeni.
Ali noći, tamne, tmurne, ili, poput ove, zvezdane,
u dušu utiskuju samo meni vidljive rane.
Malo dalje, okupljeni oko utuljene vatre,
saborci čuturu s votkom jedan drugom dodaju,
i vojačku, divnu, osećajnu pesmu tiho pevaju.
Još jednom se u meni zavrtela pomisao
da se u ratu, najgroznijoj ljudskoj raboti,
najlepše, najuzvišenije pesme rađaju.
Svaka od njih raznežuje (i rastužuje)
sve nas, naizgled ogrubele ratnike.
Pitamo se, svaki za sebe, koga će
do kraja puta služiti ratna sreća,
a ko će se vinuti do besmrća.

*Verujem u te, saputnice moja draga,
ta vera od metaka mene u tamnoj noći čuva.*

*Radostan sam, i spokojan u smrtnoj borbi,
znam, dočekaćeš me s ljubavlju,
šta god da se dogodi.*

*Smrt nije strašna, sretali smo je u stepi,
evo, i sada ona nada mnom šestari.*

*Ti mene čekaš, i u krevetu ne spavaš,
i po tome znam da mi se ništa
neće dogoditi.*

S vremena vreme, u miru zatišja,
sa drugovima, grupno ili pojedinačno,
ćaskam. Svoju nutrinu im otkrivam,
a od njih svakojake nedoumice,
novosti, i glasine, čujem.

Malopre mi je Kolja, bistar, duhovit,
ali i maštovit, ćudljiv, nepredvidljiv momak,
šapatom rekao da naša, Crvena armija
ima više poginulih i ranjenih vojnika
nego vojske svih drugih zemalja.

Krivicu snosi Staljin, zvan još i Koba,
nepoverljiv samotnjak, čudak, ludak,
koji je dao streljati, između dva rata,
mnogo sposobnih komandanata,
i bezbroj običnih, mahom nevinih,
Otađzbini i Partiji vernih komunista.

“Otkako vlast drži taj masovni ubica”,
šapnuo je Kolja, “tamna noć pokriva
sve narode Sovjetskog Saveza.”

ŠUM I HUK OKEANA U DUŠI

*Uvek kad šetam Podmoskovljem,
kroz opojan miris mente,
priroda šapće mi s ljubavlju
svoje zavetne poruke.*

*U daljini jutarnji zračak
jesenjim plamenom gori,
moja poznanica brezica
tiho mi, tiho govori:*

*Rusija, Rusija,
rodna, slobodna domaja!
Rusija, Rusija,
Rusija – rođena moja!*

Sva odrasla deca, koja u školama,
ili u životnim prilikama, nisu pelcovana
protiv rodoljublja, vole svoju majčicu.
Ali, može li iko najmiliju voleti
kao što Rusi vole rođenu!

Slušali smo mnoge jadikovke,
i sažaljevali neizlečive nesrećnike,
čak i one koji su uspeli u belom svetu.
Sve što su postigli, dali bi za nesavršenu,
ali jedinstvenu, nezamenljivu Matušku.

Za njene beskrajne, tajnovite stepe,
za valovite livade, i brezove šumarke,
za tihe zaseoke, i moćne zidine tvrđava,
za zelene i zlatne kupole manastirâ.

Duh Rusije čine i njene prirodne lepote,
i tvorevine bezbroj njenih naraštaja,
i velike, prekretno dogodovštine,
i prošlost, i vreme današnje.

*A kad me moskovski voz nosi
k obzorju dalekog kraja,
žitna polja mi se klanjaju,
i žmirka jutarnja zvezda.*

*Zovu Domovine uzvraćam:
Kako si, Rusija, divna!
Gledam ukrug, i srcem slušam,
peva, peva moja duša.*

*Rusija, Rusija,
rodna, slobodna domaja!
Rusija, Rusija,
Rusija – rođena moja!*

Katkad se, ushićeni, pitamo:
Zašto je tako svesrdno volimo?
Majčica se i ne voli drugačije;
ali, šta je u njoj najčudesnije?
Možda njena trpeljivost, kažemo,
a onda se, zagledani u horizont,
setimo da nas opčinjavaju i prostori
koji, poput okeana, nemaju kraja.
Izuzetni su i njeni ljudi, naši srodnici,
njeni predeli, gradovi, spomenici...
Kakva god kontanja da dozivamo,
potpune odgovore ne dobijamo.
Rođena, u iskušenjima prekaljena,
budi i dalje ovakva: nesavršena.
Za svoju decu ti ćeš uvek biti
veličanstvena – voljena!

BIĆEMO ZABORAVLJENI

Za razliku od nekih zevzeka iz Alekovog i Borisovog društva (u prvom redu Riliona i Teofila), koji veoma vole svečarsko-zabavne skupove – svadbe, proslave koje-kakvih godišnjica, festivale narodnog stvaralaštva i slične cirkusijade na kojima se jede, pije, peva, igra (i kradomice tuđe žene posmatra) – ja te gnjavaže nikad nisam mario. A sada, u trećoj mladosti, prema njima osećam čak averziju. Najviše mi prija usamljenost. Doduše, ne patološka, totalna, pustinjačka, nego produktivna. Usamljenost udvoje.

“Jesmo li još u braku?”, upitala me je onomad Enike. “Mnogo više vremena provodiš ispred kompjuterskog monitora, sa svojim rukopisima, nego sa mnom.”

“Ništa nije lepše od usamljenosti udvoje”, odgovorih. “Znamo da smo tu, u stanu, osećamo jedno drugo, i to nas ispunjava zadovoljstvom. Ujutru (neretko i uveče) vodimo ljubav, za vreme doručka, ručka i večere ćaskamo, pokatkad zajedno u šetnju izlazimo. To je dovoljno.”

“Meni nije.”

“Druga žena bi, da u braku dobija, ljubičice, ovoliko koliko ti dobijaš, bila srećna.”

“E, volela bih da bar nekoliko meseci živiš s takvom ‘srećnicom’. Duže ne bi izdržala. Samo ja mogu...”

Ne treba ovde da govorim o bračnoj idili.

Nego o svečarsko-dionizijskim vašarima.

Na kojima povremeno moram da uživam.

Jedina vajda koju izvlačim iz tih gnjavaža je diskretno, isprekidano ali uporno ponavljano posmatranje ličnosti koje vidim prvi put u životu, a koje se, telom, duhom ili karakterom (ili svime time), razlikuju od okruženja.

“Ma, mene ne samo fasciniraju nego i izluđuju izuzetne osobe”, rekao mi je na jednom bučnom skupu Teofil, kad sam mu otkrio svoju tajnu pasiju. “Mislím, naravno, na osobe ženskog pola. I svaki put se pitam: Gde je ta uzvijojla dosad bila? Gde su, uopšte, takve ripide? Zašto ih nema u mojoj svakodnevicí? Pogledaj onu crnku. Ne znaš šta je na njoj bolje: noge, bokovi, sise, oči, celo lice! I sada, dok stoječke ćaska s poznanicima, dupe joj je nemirno. Stalno njime vrcka u ritmu muzike koja upravo trešti. Očito je neiživljena. Puna energije, bujnih emocija, žudnje za životom. Čime li ju je osvojio kreten pored nje?”

I on, moj pajtaš Teofil, zacelo beše svestan da iz nje ga govori zavidljivost, a ne objektivnost. Jer je pored dotične lepotice stajao markantan laf. Izuzetne žene češće su ukras natprosečnih tipova nego pacera.

Jedni sjajni kulovi se iz mase izdvajaju time što im se, zbog ugleda stečenog znanjem i zvanjem, s uvažavanjem obraćaju svi koji ih poznaju, drugima respekt pribavlja populistička, funkcionerska ili biznismenska aura koja ih obasjava, treći su neobični naprosto zbog toga što drugačije izgledaju, postupaju, što svojom ličnošću ostavljaju – bar u mojoj percepciji – snažniji utisak nego ostali.

Ipak, moram priznati, žene su u svečarsko-zabavnim gungulama uvek fascinantnije nego njihovi pratioci. Svaki put me, kao (čežnjivog, melanholičnog, poluočajnog) posmatrača, općini bar jedna. Ponekad i dve, ili čak tri.

Najtragičnija u toj tajnovitoj, bolnoj igri je činjenica da već sutradan, a pogotovo nakon nekoliko dana, ne uspevam da u vlastitom sećanju rekonstruišem ono što me je, takoreći malopre, općinjavaló. Znam samo da je palida bila fascinanta, da me je tri-četiri sata držala u prikrivenom transu – a sve “detalje” (čak i njen lik) zaboravio sam.

Užas!

BEŽIMO, ALI PAMTIMO

*I dan-danas, svake nedelje
na našoj planeti milion ljudi
napusti mesto rođenja
i nastani se u gradu. Selo umire,
a zadah smrti je odvratán...
Onome ko se rodi
u gluvom kutku male zemlje,
u okrilju malog naroda,
suđaje još u kolevci šapuću
da je pravi život negde drugde.*

Koncentrični krugovi
zvonjave sa vrha brda.
Samozadovoljne opominje,
samokritične miluje,
samovoljne proklinje.

Želeći da potisnemo neuspehe,
primenjivali smo strategiju zaborava.
Jednom uvereni da pobeđujemo,
drugi put sigurni da gubimo,
zagledavali smo se u nove daljine,
u ruj sedam puta prekrajane budućnosti.
Je li ovo taj horizont? Ko će nam reći?
Zašto i dalje koračamo, zašto se
još osvrćemo, i spotičemo
o senke minulosti?

Ne, nećemo izgubiti
onaj buket noćnih frajli.
Sve dok nas mirisi opijaju,
ptice će u našem gaju
orno da pevaju.

KAKO IZBEĆI NEIZBEŽNO?

*Površan čovek,
kad razmišlja o nesrećama
koje tako silno tište ljudski rod,
često gubi nadu
da život može da se poboljša,
pa oseća nezadovoljstvo
i buni se protiv Proviđenja
koje upravlja svetskim poretkom.*

Proviđenje, ha-ha! I obožavaoci.
Te lovce na blaženstvo prezirem,
a istovremeno im i zavidim...
No, neću o tome ponovo da kontam.
Imam drugo, takođe mučno pitanje:
Kako život učiniti smislenim,
kako smiriti previranje?

Kad upadnem u melanholiju,
ogorčenje, potom u rezignaciju
zbog svesti o kratkoći postojanja,
o svom trenu u Opštoj Besvesnosti,
spas povremeno nalazim u pomisli:
Epikurejcima je izbegavanje patnje
važnije čak i od doseganja sreće.
E pa, u tvom ličnom nepostojanju
neće, zevzeće, biti ničega;
ni čežnje, ni patnje.

A zbog zaborava nemoj,
Privremeni, danas patiti.
Utehu nađi u iščašenom pitanju:
Ko će, na Polju-Bez-Međa,
koga trajno pamtiti?

CAREVINA, ČURETINA

*Ništa što je bilo vredno u prošlosti
ne odlazi; nijedna istina,
ili dobro delo koje je čovek
stvorio, nikad ne umire,
niti može umreti.*

Hor heruvima otpevao je,
gore, hvalbenu pesmu;
podanici su, dole, na tedeumu,
čitava dva sata pevali,
pa glad osetili.

U supermarketu, na polici
sa mesnim prerađevinama,
u plastičnom omotu *Kaiser*.
*Dimljena pariska kobasica
sa čurećim mesom.*
Uvezeno iz Mađarske.
Na omotu markantna glava
austroougarskog cara i kralja
Franca Jozefa Prvog.
Gola lobanja, pogled tigra,
bakenbardi, tvrd okovratnik,
na grudima odlikovanja.
Samlevena, u plastičnom
crevu komprimovana
veličajna Monarhija.

Kroz večnost prolazimo
neprimetni, kao treptaj.
Ali, haj, katkad i ona
kroz nas brzo prođe,
kao zalogaj.

PLEVA, PATINA, PRAŠINA

*Čovek koji šest nedelja
nije otvorio novine
ne samo da nije nimalo
i ni u čemu izgubio
svoje ljudske vrednosti
nego je to vreme bilo
pravi lek za njegovu
maštu i inteligenciju.*

Lako beše Sokratu,
Platonu, Aristotelu.
Gradili su na svežoj čistini.
I mi bismo, da nema ovog
galimatijasa, mogli...

Ništa nam tako uverljivo
ne ilustruje beznačajnost svega
kao listanje starih novina.
Tu opštepoznatu istinu
ja sam otkrio nakon višesatnog
sedenja u Odeljenju dokumentacije,
zagledavanja u davne ljude i događaje.
Najpomnije sam osmatrao gulanfere
koji svojevremeno behu tako važni,
a sad unose tugu u sećanje.
Ako ništa nije stalno ni trajno,
čemu toliko naprezanje?

Na zidovima stana
četiri električna sata.
Svaki pokazuje svoje vreme.
Hod kazaljki diktira
stanje baterija.

ISKUŠAVANJE HUDE SREĆE

*Sve prolazi,
i ništa nam ne pripada:
ni porodica, žena, deca,
ni naše telo i naše bogatstvo.
Pa šta je onda naše?
Naša su samo dobra
i zla dela.*

Podvrgnite se,
zajedno s nama,
reskoj introspekciji.
Jedne mane ćemo prekriti,
druge do dna očistiti,
treće bez dvoumljenja
nožem odstraniti.

U mom sećanju, i svakodnevnom
tavorenju, znatno je više mrskih mi
no dragih osoba, doživljaja, emocija.
Fatalistički gledano, imao sam malo sreće
na lutriji hirovitog komedijaša Slučaja
(ozbiljnije ime mu je Sudbina).
Dobru stranu ove neprijatne činjenice
vidim u tome što mi se život prilično ogadio,
te ću se u večno ništavilo lakše vratiti
nego oni koji su imali više sreće,
kojima je život naskroz mio.

Seizmičko talasanje
donosi nove promene.
I kad izgledaju jednostavno,
na kraju se ispostavi
da su složene.

KONKRETIZACIJA OPŠTE PRIČE

*Stari ljudi odviše prigovaraju,
predugo razmišljaju, premalo
reskiraju, prebrzo se kaju,
a u poduhvatima retko
dokraja istrajavaju, nego se
osrednjim uspehom
zadovoljavaju.*

S obzirom na sve navedeno,
mislim da mogu da se svrstam
i među stare i među mlade ljude.
Raspolućenost je, uostalom
(sada to sve jasnije uviđam),
jedno od najčešćih obeležja
svih mojih nastojanja,
pokušaja, dostignuća.

Hoće li taj neveseo slučaj,
obojen željama, i ambicijama,
zasnovanim na ludim iluzijama,
imati opštepoznat završetak,
ili ću ipak uspeti da potvrdim
nečije zapažanje (i vlastito uverenje)
da se od sebi sličnih razlikujem?
Katkad sam prožet entuzijazmom,
verom u vlastitu misiju,
katkad padam u depresiju.

Nepromenljiva je samo želja
da vidim šta će biti sa mnom,
i s mojim delom. Zanima me,
naravno, i šta će biti
s ovim ludim svetom.

ŽIVOT JE ODURNO GRADIVO

*Pored patološke gojaznosti
(zbog naglog širenja "brze hrane"
i drugih procesiranih namirnica),
depresija postaje prava
internacionalna pošast.*

Naša korpulencija smeta im
da nas vide u pravoj veličini.
Tu smo, nadohvat ruke,
a oni gundaju i traže nas
u digitalnoj daljini.

Tokom proteklih vekova
većina ljudi beše primitivna,
neobrazovana, beslovesna.
Samo takva pučina mogla je
da podnosi, pokatkad čak
i da voli, sirov, mukotrpan,
neretko krvav, ubitačan život.
I danas je pučina najvećim delom
nekultivisana, tupava, samoživa.
Ali ima, mnogo više nego ranije,
i obrazovanih, umnih, senzibilnih ljudi.
Svi teško podnose življenje!
Nezadovoljstvo, nervoza, muka,
mržnja prema sapatnicima...
Hoće li pući ta guka?

Panj, odozdo užaren,
na ognjištu dogoreva.
U polumračnoj kolibi
uvećava se humka
svetlog pepela.

STARI I ONO ŠTO NIJE ŽIVO

*Isti Mesec videh na nebu
i pre mnogo godina.
Ali godine su prošle,
a ja mu se noćas iznova divim.
Shvatio sam: godine prolaze,
a Mesec uvek ostaje
na istom mestu.*

Da li je ikad išta isto
nakon mnogo godina?
Da li je ikad išta isto
nakon nekoliko
meseci, dana, sati?
Koliko mesečara
na razvođe krova
može stati?

Dugo smo, dugo zeleni.
Par decenija smo uvereni
(iako o tome retko kontamo)
da ćemo život večno da pijemo.
Onda počnemo da, povremeno,
osećamo kako nas reka nosi
prema pučini Bezmernog Okeana.
Srce se pritajilo, ali još kuca.
Naše sate, dane, godine
neprekidno kljuca.

Bez panike, prijatelji!
Ovu čašu veselo ispijmo,
a potom je bečarski razbijmo!
Prolaznost pobeđujemo
ako joj se rugamo!

ZIMSKI SUTON, SNEŽNA ZAVESA

*Čovek koji je neosetljiv
na čari prirode
liči na bibliotekara
koji ne ume
da čita knjige.*

Uskoro će u zamršenom
spletu ogolelih grana i grančica
pokušavati da se, na mahove
lepećući krilima, smesti jato
golubova i golubica.

Poslednji kvartal godine,
sunčana, pa vetrovita, tmurna,
kišovita jesen, i početak zime,
meni je, rekoh mnogo puta,
najmilije godišnje doba.
Kako ono odmiče, kako se
približava Božić, i Nova godina,
tako raste plima mog blaženstva.
Vrhunac čini snežna čarolija.
Upravo gledam, na izmaku dana,
iz topline solitera, golo granje drvoreda.
Ushićuje me nalet prvih pahulja.
Ispred mog prozora su vragolaste,
a na nedalekom horizontu su
u sivkastu zavesu utkane.

Deo sveta koji nam nije ravan
možemo sažaljevati. Ali on će
čarolije činiti i kad nas ovde
ne bude. Na tome mu
možemo zavideti.

PRAH BIĆA, VEČNA ZAVESA

*Mi smrtnici
postizemo besmrtnost
u stvarima koje ostaju
posle nas, koje stvaramo
zajedničkim snagama.*

Ha-ha-ha! Zabavan je čiča
koji slovi kao najpametnija
glava svih vremena.
Sve je relativno.
Najčešće sumnjamo,
iako nam je lakše
ako verujemo.

Jedna od retkih prednosti
neželjene, ali nezaobilazne starosti
(nju izbegnu samo oni koji rano umru)
leži u narastanju indiferentnosti
kako prema onome što nas se ne tiče,
tako i prema nekim konkretnim
našim nedomašajima,
promašajima, gubicima.

Gospodo, nema više pitanja.
U galaksiji sačinjenoj od praha,
na pragu smo raja ili pakla.
Ali, vaj, utočište naše skriva
zavesa Večnog Mraka!

SADRŽAJ

I NA HEPENINZIMA I U SNOVIMA

Tanušno, a moćno	8
Loret Šarne	9
Blanš Moferu	10
Klaudija Silone	11
Plaža na Seni	12
Lek koji ubija	13
Pre otvaranja izložbe	14
Posle otvaranja izložbe	15
Munja na Jelisejskim poljima	16
Nepatvorine na keju Branli	17

II JOŠ LUNJAM ŠOROVIMA I LENJAMA

Šorovi, kao svetski putevi	20
Selo sve starije, sve mlađe	21
U zavičaju njive i lenije samuju	22
U tuđini, pa još u divljini	23
Vreme poplava, vreme suša	24
Raj ili pakao?	25
Ljudi postaju neprepoznatljivi	26
Prizori postaju neprepoznatljivi	27
Radost večernjeg šetača	28
Tuga ponoćnog šetača	29
Ljubav, bilo gde, bilo kad	30
Sticanje i lečenje aritmije	31

III BIĆEMO ZAPAMĆENI

Sustižu se šumni talasi	34
Kad truje san, muči dan	35
Razvigori protiv smradova	36
Ima li spasa, ili bar melema?	37
U liftu VII	38
U liftu VIII	39
Ukalupljanje svakodnevice	40
Bogovi su katkad milosrdni	41

IV PROBRANI HITOVI NA “JUTJUBU”

Bésame mucho	44
La bohème	45
Elle a dit	46
Jezebel	47
Siboney	48
Not the Same Dreams Anymore	49
The Rhythm Divine	50
House of the Rising Sun	51
Just a Friend of Mine	52
Dance Me to the End of Love	53

V PROBRANI PRIZORI NA DESKTOPU

Winter Cabin	56
Queenstown, New Zealand	57
Nagoya Castle, Japan	58
B-52 Stratofortress	59
Tall Ships	60
Sahara Desert, Libya	61
Big Sur Cliffs and Dramatic Scenery	62
Solitary Figure on the Terraces, Bali	63
Fishing at Li Jiang River, China	64

Best of Eastern Europe	65
Most Downloaded in Europe	66
Winter Sunset, Alaska	67

VI BIĆEMO HVALJENI

Navigator	70
Educator	71
Creator	72
Manipulator	73
Accusator	74
Minitator	75
Victor	76
Cunctator	77

VII NEKA MAGIČNA MESTA U ŽIŽI SVETA

Trijumfalna kapija	80
Delatelji i dela u Luvru	81
Sakre Ker, bela egzotika	82
Trg Tertr, uterus slike	83
“Mulen Ruž”, pupoljak	84
Prerađevine “Rafinerije”	85
Konkord, giljotina, obelisk	86
Glasovi Latinskog kvarta	87
Fatamorgana Sen Žermena?	88
Buvljak u Klinjankuru	89

VIII HRONIKA KERESTURSKOG GROBLJA

Šelo porozno, groblje zgusnuto	92
Šahovska partija, i lutrija	93

Sažaljevati ili zavideti?	94
Privremene i večne kuće	95
Štedeo, da bi rasfućkao	96
Bledilo razbuđene tmine	97
Spomenik podigli sami sebi	98
Ujedao, kao ker skonćao	99
Radije s kerovima nego s ljudima	100
Oprez: neprijatelj je u nama!	101
U pakao, kroz rajska vratanca	102
Zaživotne i zagrobne preokupacije	103

IX BIĆEMO KUĐENI

Start je barjak (ne)uspeha	106
Radoznalost, i šta još?	107
Eros, drpos i tanatos	108
Pod paskom Gospoda	109
Ko zna kakav će biti kraj	110
(Ne) gledaj pravo u oči	111
Hrast, gromovi i crvi	112
Revolucionari i pljačkaši	113

X NEKA MAGIČNA MESTA ŠIROM SVETA

Staništa bogova, ili duhova	116
Parador "Halisko" i dupli fijasko	117
Ostvareno, ali izmenjeno	118
Dometi spektralnog mosta	119
Ostrvo između dva sveta	120
Marševi su gazili zarzuele	121
Serjoža, mama plače	122
Golub na tempiranoj bombi	123
Detlić na truležnoj grani	124
Bele noći, šareni dani	125

XI HRONIKA ZALUTALOG OBLAKA

Prekretnička izdvojenost	128
Ime odneseno na kraj sveta	129
Proleće, subota uveče	130
Proleće, nedelja uveče	131
Da li je svestan svoje riznice?	132
Neobeleženi Romeo i Julija	133
I u neslobodi vetar peva	134
Svetlost i senka iščekivanja	135
Razgorevanje krajnosti	136
Prozor u vrt, prozor u svet	137
Obnovljivo, za nas neponovljivo	138
Smirenje kao prirodna završnica	139

XII BIĆEMO UTEŠENI

Nitkovi loču plimu slobode	142
Još ima boraca protiv bagre	143
Podgrevanje triju samoća	144
Kao ružičasta hortenzija	145
Jasenovac, za vijek vijekova!	146
Stajicevo, gde beše to selo?	147
Opšte i pojedinačno	148
Čovek čudnih manira	149

XIII SVICI, RASPLINUTI U IZMAGLICI

Biserje, posuto robljem, posle podne	152
Lepote ogrnute jezovitim plaštom	153
U Patagoniji i u Panoniji	154
Jedno upijamo, u drugo se zagledavamo	155
Beše li to java ili san?	156
Hoće li sjaj nadživeti zvezdu?	157
Živo, promenljivo ogledalo?	158

Nekad na svadbama, sad na sahranama	159
Prolazno pomračenje	160
Čajnot, najmučnija hronična bolest	161
Iz snova u stvarnost, i obratno	162
Nebo, premreženo granjem, u predvečerje	163

XIV PROSTA, GRUBA, NEŽNA, SETNA DUŠA

Odiskona – doveka	166
Oporost našu začinimo veseljem	168
U smrt, i besmrće, na krilima vihora	170
Devojka je ognjerotki ime pozajmila	172
Ispraćaji, mnogo češći nego doćeci	174
Ritam veličanstvene sreće u patnji	176
Rumeni prelive na mračnom fonu	178
Šum i huk okeana u duši	180

XV BIĆEMO ZABORAVLJENI

Bežimo, ali pamtimo	184
Kako izbeći neizbežno?	185
Carevina, ćuretina	186
Pleva, patina, prašina	187
Iskušavanje hude sreće	188
Konkretizacija opšte priče	189
Život je odurno gradivo	190
Stari i ono što nije živo	191
Zimski suton, snežna zavesa	192
Prah bića, večna zavesa	193

Vladimir Kirda Bolhorves
heuteranističko-beletristički venac
SNEVAJUĆI ZVEZDU HEUTERANIJE
šesnaesti beletristički tom
KRAJ PROZORA, ISPRED OGLEDALA
poezija

Autorovo izdanje

Recenzenti

Akademik Julijan Tamaš
Dr Stevan Konstantinović

Kompjuterska priprema

R. G. Šelgardon

Štampa

“Maxima graf”, Petrovaradin

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

821.163.41-14

KIRDA BOLHORVES, Vladimir, 1942.
Snevajući zvezdu Heuteranije, T. 16,
Kraj prozora, ispred ogledala: poezija /
Vladimir Kirda Bolhorves. – [1. izdanje]. –
Novi Sad, V. K. Bolhorves, 2013. (Petro-
varadin: Maxima graf). – 193 str. 21 cm.

Tiraž 300.

ISBN 978-86-915321-8-5

COBISS.SR-ID 280072711